

Strategia de dezvoltare durabilă a județului Bihor 2014-2020

PARTEA I: Analiza situației existente în județul Bihor

Cuprins

Notă metodologică.....	5
1. Profilul Județului Bihor.....	7
Așezare geografică.....	7
Populație.....	7
Unități administrativ-teritoriale.....	8
Evoluția cadrului administrativ.....	8
Cadrul natural.....	10
2. Dezvoltare teritorială.....	13
Dezvoltare urbană.....	13
Dezvoltare rurală.....	19
Relații urban-rural.....	21
Analiza SWOT în ceea ce privește dezvoltarea teritorială.....	24
3. Economia județului.....	25
Privire de ansamblu.....	25
Concentrarea mediului de afaceri.....	28
Dinamica antreprenorială.....	29
Agricultură, silvicultură și pescuit.....	31
Industria.....	40
Studii de caz: sub-sectoare economice relevante pentru județul Bihor.....	41
Comerț exterior.....	51
Analiza SWOT a economiei județului.....	54
4. Potențial turistic.....	55
Tipuri de atracții turistice din județul Bihor.....	56
Relieful montan: carst, biodiversitate, peisaj.....	56
Resurse balneare.....	60
Patrimoniu istoric-cultural.....	60
Evenimente ce țin de etnografie și folclor.....	61
Principalele areale de interes turistic.....	63
Zona Oradea – Felix/1 Mai.....	63
Zona Munților Apuseni.....	64
Infrastructura și servicii turistice.....	65
Accesibilitate.....	65
Infrastructură de cazare.....	66
Promovarea destinațiilor turistice.....	70
Servicii turistice conexe.....	70
Analiza SWOT a domeniului turism.....	72
5. Capital uman, infrastructură socială, educație și sănătate.....	73
Demografie.....	73
Forța de muncă, ocupare și șomaj.....	76
Învățământ, sănătate și siguranța publică.....	77
Servicii sociale.....	81
Structura etnică și religioasă.....	82
Dezvoltarea socială în profil teritorial.....	83
Analiza SWOT în domeniul social în județul Bihor.....	85
6. Infrastructură, echiparea teritoriului.....	86
Rețeaua rutieră.....	86
Drumuri naționale.....	88

Drumuri județene și comunale	89
Rețeaua feroviară	91
Infrastructura de transport aerian	93
Rețele edilitare	94
Rețele de gaze naturale	94
Rețele de termoficare	96
Rețele de transport urban de călători.....	97
Rețele de telecomunicații	97
Rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă	98
Rețele de canalizare	100
Gospodărirea deșeurilor	102
Analiza SWOT în domeniul infrastructurii și echipării teritoriului.....	105
7. Mediul și infrastructura de mediu	106
Calitatea apelor, a solului și a aerului.....	106
Schimbări climatice.....	109
Biodiversitatea, zone protejate	110
Riscuri naturale și antropice	115
Energii verzi regenerabile	117
Analiza SWOT în domeniul mediului și infrastructurii de mediu.....	119
8. Capacitate administrativă.....	121
Asociații de dezvoltare intercomunitară	121
Asociații micro-regionale	125
Analiza SWOT în domeniul capacității administrative	126
9. Contribuția la obiectivele orizontale	127
Egalitatea de șanse	127
Dezvoltare durabilă	127
Societate informațională.....	128
10. Analiza SWOT generală.....	129
Anexe.....	133
Anexa 1: Lista organizațiilor participante la întâlniri și vizite de consultare	133
Anexa 2. Evoluția PIB în cadrul Regiunii Nord Vest.....	134
Anexa 3. Topul județelor în funcție de PIB (2010)	135
Anexa 4. Balanța comerțului exterior (2012) pe categorii de produse	136
Anexa 5. Detalierea categoriilor de arii protejate declarate la nivel național și județean din județul Bihor... 137	

Lista tabelor

Tabel 2-1 Proporția populației urbane și rurale în cadrul județului, regiunii și țării.....	14
Tabel 2-2 Evoluția populației urbane în județul Bihor	15
Tabel 2-3: Extinderea suprafeței intravilane a municipiilor și orașelor (ha).....	15
Tabel 2-4: Dinamica suprafețelor spațiilor verzi a municipiilor și orașelor (ha)	16
Tabel 2-5: Evoluția fondului de locuințe în mediul urban	16
Tabel 2-6 Locuințe terminate anual, în funcție de sursele de finanțare	17
Tabel 2-7 Tipuri de autorizații de construcție eliberate în județul Bihor - număr.....	17
Tabel 2-8: Restructurarea profilului funcțional a orașelor din Jud. Bihor (selecție).....	18
Tabel 3-1 Evoluția cifrei de afaceri pe sectoare ale economiei județene.....	27
Tabel 3-2 Distribuția firmelor pe clase de mărime (2008-2012)	29
Tabel 3-3 Fondul funciar la nivelul anului 2011	31

Tabel 3-4 Evoluția principalelor culturi vegetale în județul Bihor în perioada 2006-2012	35
Tabel 3-5 Domeniu agricultură – număr de firme și cifra de afaceri	37
Tabel 3-6 Evoluție domeniul agricultură, silvicultură și pescuit	38
Tabel 3-7 Topul firmelor bihorene din sectorul agricultură, silvicultură și pescuit din 2011	38
Tabel 3-8 Indicele de specializare economică a județului Bihor	41
Tabel 3-9 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria TIC la nivelul județului Bihor 2011	42
Tabel 3-10 Evoluția cifrei de afaceri din industria TIC (mii lei)	43
Tabel 3-11 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în servicii TIC la nivelul județului Bihor 2011	43
Tabel 3-12 Indicatori cu privire la industriatextilășiăîmbrăcăminte (clase CAEN 13, 14, 15).....	44
Tabel 3-13 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în producția de încălțăminte la nivelul anului 2011 (CAEN 1520).....	45
Tabel 3-14 Ponderea dată de fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice în cadrul județului, regiunii și țării la nivelul anului 2011	47
Tabel 3-15 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice 2011	47
Tabel 3-16 Evoluția cifrei de afaceri în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice i la nivel național, regional și județean (mil lei)	48
Tabel 3-17 Ponderea industriei mobilei în cadrul județului, regiunii și țării la nivelul anului 2011.....	49
Tabel 3-18 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în producția de mobilă 2011	49
Tabel 3-19 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în comerț cu mobilă	49
Tabel 3-20 Evoluția cifrei de afaceri din industria mobilei la nivel național, regional și județean (mii lei).....	50
Tabel 3-21 Balanța comercială la nivelul județului Bihor	52
Tabel 4-1 Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică	66
Tabel 4-2 Indicii de utilizare netă a capacității de cazare turistică (%)	68
Tabel 5-1 Evoluția ratei de ocupare în județul Bihor și în județele situate pe primele și ultimele locuri din România.....	76
Tabel 5-2 Evoluția principalilor indicatori din sistemul de învățământ, comparativ cu media națională	78
Tabel 5-3 Evoluția principalilor indicatori din sistemul de sănătate.....	79
Tabel 5-4 Evoluția ratei infracționalității și a ratei criminalității din județul Bihor, comparativ cu media națională (număr înregistrări la 100.000 de locuitori)	79
Tabel 5-5 Situația principalilor indicatori ai DGASPC, la nivelul anului 2013.....	81
Tabel 6-1 Lungimea drumurilor publice din județul Bihor (km)	87
Tabel 6-2 Lungimea liniilor de căililor ferate aflate în explorare din județul Bihor (km)	93
Tabel 6-3 Rețeaua și volumul gazelor naturale distribuite la nivelul județului Bihor	96
Tabel 6-4 Rețeaua și volumul de energie termică distribuită la nivelul județului Bihor.....	96
Tabel 6-5 Transportul urban de călători la nivelul județului Bihor	97
Tabel 6-6 Rețeaua și volumul apei potabile distribuite la nivelul județului Bihor.....	98
Tabel 6-7 Canalizarea publică la nivelul județului Bihor	101
Tabel 7-1 Lungimea principalelor cursuri de apă din jud. Bihor.....	106
Tabel 7-2 Principalele lacuri antropice din județul Bihor	107
Tabel 7-3 Repartiția terenurilor pe clase de calitate și folosință (ha).....	108
Tabel 7-4 Principalii parametri din perimetrele geotermale importante din județul Bihor	117
Tabel 7-5 Puteri instalate în județul Bihor pe surse de energie.....	118
Tabel 8-1 Asociații de dezvoltare intercomunitară în județul Bihor.....	122
Tabel 8-2 Grupuri de acțiune locală în județul Bihor	125

Lista figurilor

Figură 1-1: Așezarea geografică a județului Bihor	7
Figură 1-2: Evoluția administrativă a județului Bihor	9
Figură 3-1 Evoluția PIB în cadrul Regiunii Nord Vest (mil lei).....	26
Figură 3-2 Structura mediului de afaceri bihorean	26
Figură 3-3 Evoluția cifrei de afaceri generată de mediul de afaceri bihorean (lei).....	27
Figură 3-6 Producția totală a principalelor culturi vegetale în județul Bihor în perioada 2006-2012.....	33
Figură 3-7 Evoluția producției agricole animale în județul Bihor în perioada 2006-2011	36
Figură 3-8 Evoluția sectorului de industrie și construcții în județul Bihor, comparat cu celelalte județe ale Regiunii Nord Vest (cifra de afaceri exprimată în lei).....	40
Figură 3-9 Evoluția în timp a cifrei de afaceri generată în industria IT&C	43
Figură 3-10 Evoluția cifrei de afaceri a producătorilor de încălțăminte în cele 5 județe care la nivelul anului 2011 se situau în topul județelor din acest domeniu	45
Figură 3-11 Evoluția cifrei de afaceri în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice (mil lei)	48
Figură 3-12 Evoluția cifrei de afaceri în industria mobilei	50
Figură 3-13 Evoluția importurilor (stânga) și a exporturilor (dreapta) în Regiunea Nord – Vest (mii EUR).....	51
Figură 3-14 Importuri CIF în județul Bihor.....	52
Figură 3-15 Exporturi (FOB) din județul Bihor.....	53
Figură 4-1 Disponibilitatea unităților de cazare turistică și a locurilor de cazare	67
Figură 5-1 Evoluția demografică în Bihor	75
Figură 5-2 Piramida vârstelor în județul Bihor	76
Figură 5-3 Evoluția efectivelor de studenți din Bihor (sistem public și privat), comparativ cu principalele centre universitare din România	78
Figură 5-4 Infrastructura socială în Bihor.....	80
Figură 5-5 Structura populației după etnie și religie (procente)	83
Figură 5-6 Indicele dezvoltării sociale locale, 2011	84
Figură 7-1 Regiunile biogeografice ale României și ale județului Bihor	111

Lista reprezentărilor cartografice

Harta 1-1 Cadrul natural al județului Bihor	11
Harta 2-1 Densitatea populației	19
Harta 2-2 Ponderea suprafeței arabile din totalul suprafeței agricole	20
Harta 2-3 Accesibilitatea față de centrele urbane din județul Bihor	21
Harta 3-1 Disparități intra-județene privind dezvoltarea mediului de afaceri.....	28
Harta 3-2 Disparități intra-județene în dezvoltarea sectorului de IMM-uri.....	30
Harta 3-3 Utilizarea suprafeței agricole în județul Bihor.....	32
Harta 6-1 Rețeaua de drumuri naționale și județene	90
Harta 6-2 Rețeaua feroviară în județul Bihor.....	92
Harta 6-3 Volumul de gaze naturale distribuit la nivelul județului Bihor, în 2011.....	95
Harta 6-4 Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor în județul Bihor la nivelul anului 2011	99
Harta 6-5 Lungimea conductelor de canalizare în județul Bihor la nivelul anului 2011	101
Harta 6-6 Unități administrativ-teritoriale deservite de operatori de salubritate în județul Bihor la nivelul anului 2011	103
Harta 8-1 Participarea UAT-urilor la asociații de dezvoltare intercomunitară	124

Notă metodologică

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Bihor 2014-2020 este un proiect implementat de Consiliul Județean Bihor în parteneriat cu firmele S.C. ROMACTIV Business Consulting S.R.L. și S.C. GEA Strategy & Consulting S.A. în perioada mai – noiembrie 2013. În cadrul etapei I a proiectului a fost generat prezentul document, reprezentând analiza diagnostic a județului Bihor, spre a servi la fundamentarea strategiei de dezvoltare a județului propusă pentru perioada 2014 – 2020.

În procesul de elaborare a analizei au fost folosite următoarele instrumente metodologice:

- Cercetare cantitativă, constând în cercetare de birou și analiza de date statistice colectate în urma transmiterii de solicitări de informații către instituții județene și naționale. Au fost utilizate următoarele seturi de date:
 - date statistice colectate de la Institutul Național de Statistică și Direcția Județeană de Statistică Bihor;
 - date ale Oficiului Național Registrul Comerțului, aferente anilor 2008-2012;
 - date privind agenții economici contribuabili din evidența ANAF și/sau listați în baza de date listafirme.ro;
 - alte date puse la dispoziție de instituții precum Inspectoratul Școlar Județean, Direcția de Sănătate Publică, Direcția pentru Agricultură Bihor, ș.a.
- Cercetare calitativă prin:
 - analiza materialelor documentare din diferite surse;
 - interviuri, întâlniri de consultare și vizite pe teren.

Structura prezentei analize urmărește cerințele Consiliului Județean Bihor exprimate în Caietul de sarcini aferent proiectului, fiecare capitol abordând atât tematica minimală sugerată cât și alte aspecte identificate a fi importante pe parcursul elaborării materialelor.

În perioada de elaborare a analizei diagnostic au avut loc cinci întâlniri de consultare și aproximativ 40 de întâlniri individuale, la care au participat mai mult de 200 de persoane. Discuțiile tematice au surprins aspecte precum competitivitate economică, domeniul social la nivel județean, patrimoniul natural și capacitate administrativă. În plus, întâlnirile individuale cu reprezentanți ai unor instituții / organizații publice și private din cadrul județului au permis identificarea și detalierea unor nevoi și aspecte punctuale și racordarea obiectivelor și proiectelor propuse în cadrul strategiei la acestea. Lista completă cu organizațiile care au participat la întâlniri și vizite de consultare se regăsește în Anexa 1 a prezentei analizei.

Pe parcursul perioadei de elaborare a strategiei a fost inițiată o adresă de corespondență specială (strategie@cjbihor.ro) pentru a primi sugestii și comentarii de la cetățeni și alți actori locali.

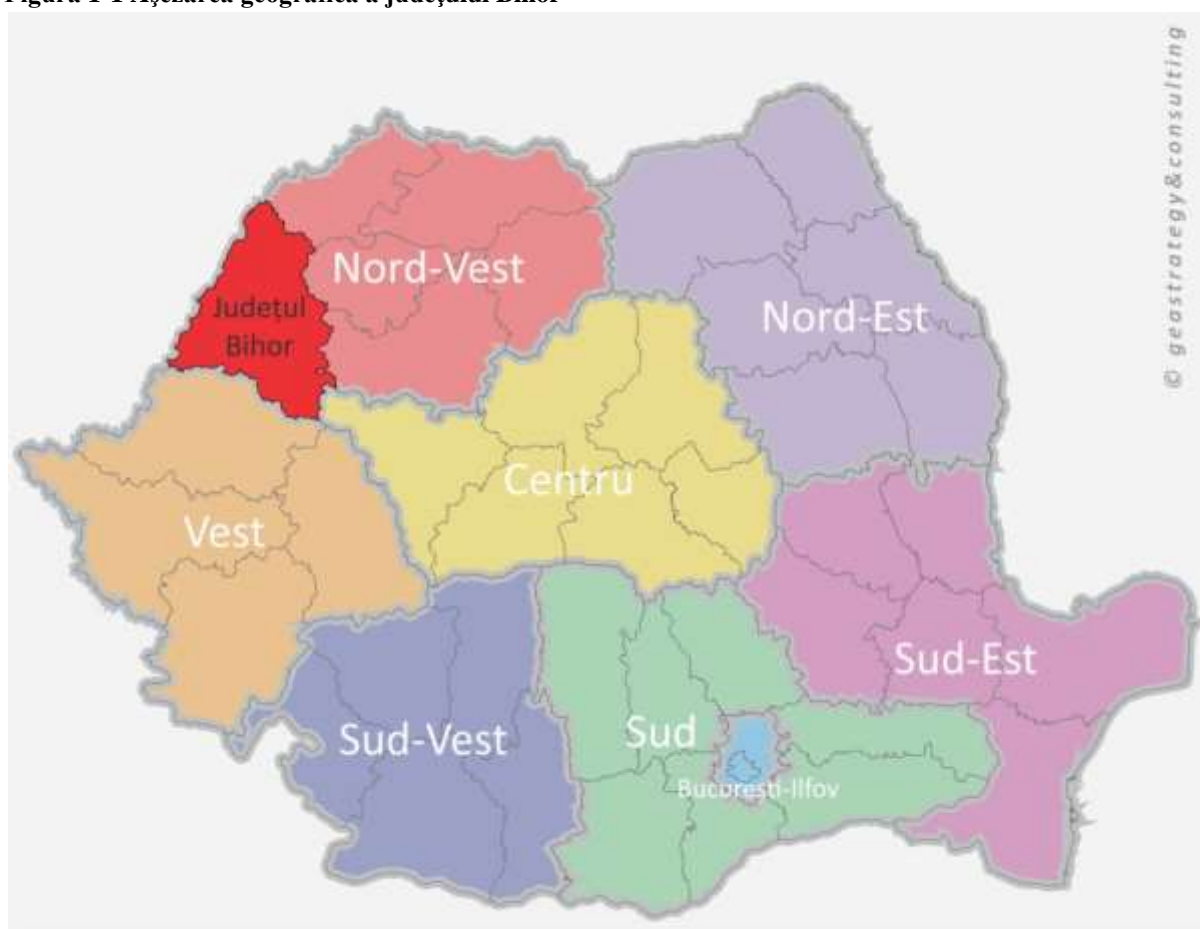
Consiliul Județean Bihor și echipa de consultanți implicată în proiectul de elaborare a Strategiei mulțumește tuturor organizațiilor și persoanelor care au contribuit la acest proces punând la dispoziție materiale și date, participând la discuții sau transmițând puncte de vedere.

1. Profilul Județului Bihor

Așezare geografică

Județul Bihor este situat în partea de vest a țării, fiind un județ de frontieră, învecinat la nord cu județul Satu-Mare, la est cu județele Sălaj, Cluj și Alba, la sud cu județul Arad, iar pe partea de vest cu Ungaria,.

Figură 1-1 Așezarea geografică a județului Bihor

Sursa: Prelucrarea consultantului

Populație

Populația județului înregistra 575.398 locuitori în anul 2011, reprezentând 22,1% din populația regiunii Nord - Vest, distribuită pe o suprafață de 7.545 km². Distribuția pe medii de locuire este unitară, 49,1% (283.042 locuitori) din populația județului locuind în mediul urban și 50,8% (292.356 locuitori) din populație locuind în mediul rural. Repartiția pe grupe de sex arată că predomină populația feminină, însă diferența dintre cele două sexe nu este semnificativă (48,6% bărbați, 51,4% femei). Populația județului a scăzut în ultima perioadă,

înregistrând o reducere de 0,5% față de anul 2006 (reprezentând aproximativ 3.000 de locuitori).

Densitatea populației diferă în cadrul județului Bihor din cauza reliefului muntos către partea de vest. Densitatea medie a populației județului este de 78,5 locuitori/km², aproximativ egală cu media regiunii (79,5 locuitori/km² în 2010) și mai scăzută față de media națională de 89,6 locuitori /km².

Unități administrativ-teritoriale

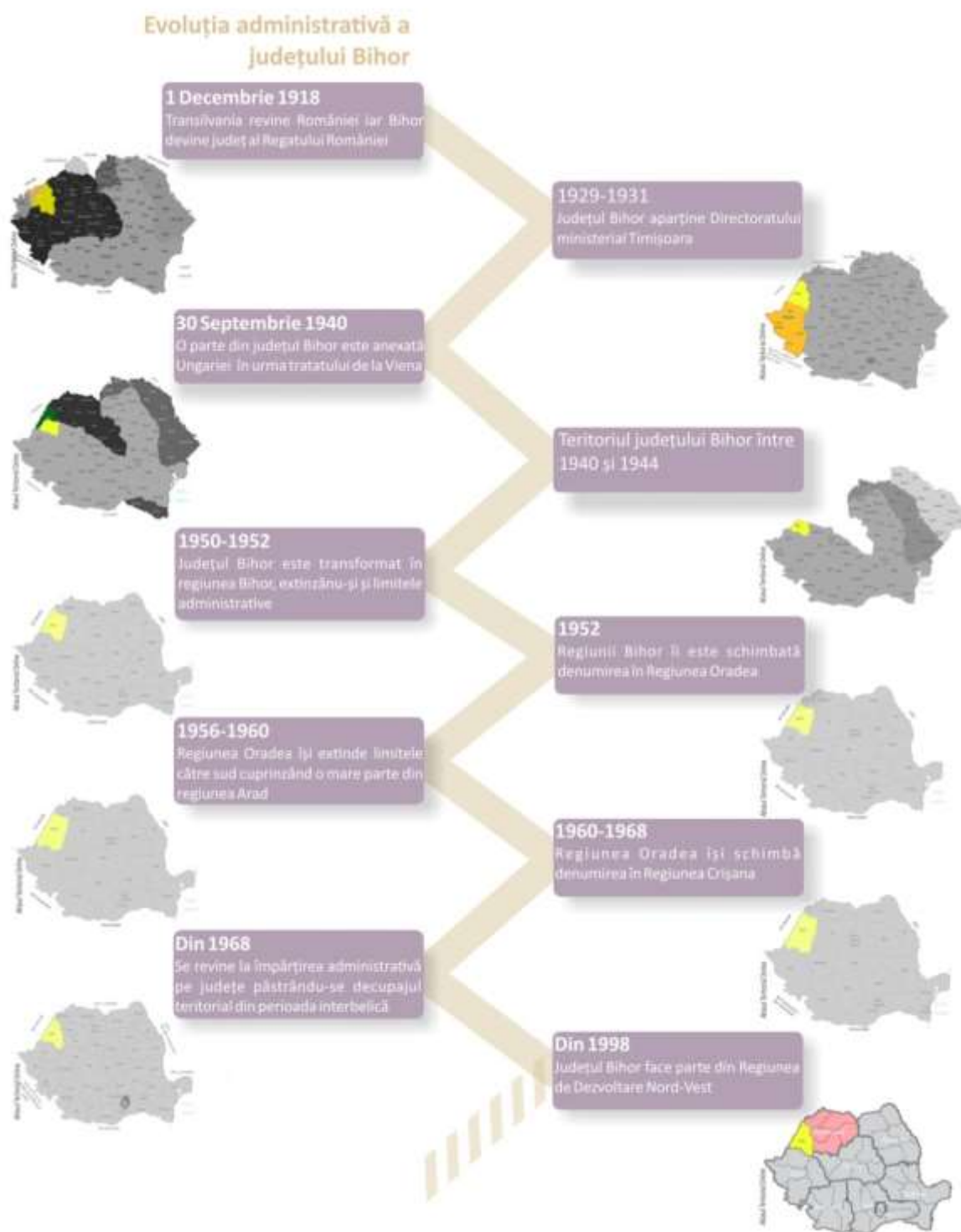
Județul Bihor este format din 101 unități administrativ-teritoriale, din care patru municipii, șase orașe și 91 de comune. Reședința județului este în municipiul Oradea, localitate de rangul 1 în sistemul național de așezări, conform Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea IV, Rețeaua de localități. Localități de rangul 2 sunt municipiile Beiuș, Marghita, Salonta, iar localități de rang 3 sunt orașele Aleșd, Nucet, Săcueni, Ștei, Valea lui Mihai și Vașcău. Dintre unitățile administrativ-teritoriale rurale, cea mai populată comună este Tinca, având 8.041 de locuitori.

Evoluția cadrului administrativ

Așezările omenești din județul Bihor sunt foarte vechi, dovadă fiind urmele arheologice descoperite și însemnările istorice de la începutul evului mediu care atestă acest lucru. Într-o diplomă a abației de Zobor din 1113 este pomenit numele de “Varadium” (denumire veche a Oradei), reședința județului Bihor fiind astfel cea mai veche localitate atestată documentar, unde funcționa încă de la 1092 o episcopie romano-catolică. Dintre celelalte localități urbane din județul Bihor, cea mai veche așezare atestată documentar este localitatea Săcueni (1214) devenită recent oraș. Dintre localitățile rurale, Biharia este cea mai veche așezare atestată documentar (1075), unde se află cetatea de pământ, mărturie pentru acele vremuri și comuna Balc (1213), unde se află o fortificație medievală (Chiriac, 2008). Pe plan turistic-balnear, Bihorul a reprezentat un punct de atracție încă din secolul XVIII când se făceau tratamente curative în stațiunile 1 Mai și Băile Felix, ce atrăgeau turiști din toată Europa Centrală.

Teritoriul județului Bihor a suferit modificări importante de-a lungul vremii, atât modificări de limite administrative, cât și de denumire. Astfel, la sfârșitul anului 1918, nou-înființatul județ Bihor deținea teritorii care astăzi se află în Ungaria și care au fost cedate în urma Păcii de la Trianon (1922). După 1922, limitele județului au fost aceleași ca cele actuale și s-au păstrat până în 1940. Între 1929 și 1931, județul Bihor a aparținut Directoratului Ministerial Timișoara, iar din 1938-1940 a făcut parte din Ținutul Someșului.

Figură 1-2 Evoluția administrativă a județului Bihor

Sursa: Prelucrarea consultantului

În urma Tratatului de la Viena, România a pierdut multiple teritorii către URSS (Basarabia și Bucovina de Nord), Bulgaria (Cadrilaterul) și Ungaria (marea parte a Transilvaniei). Prin acest tratat județul Bihor a rămas fără partea de vest și de nord, frontiera fiind stabilită prin mijlocul județului, pe direcția vest-est incluzând și municipiul Oradea. Din anul 1944, teritoriul anexat de Ungaria a fost redat României.

Perioada comunistă a adus noi forme de organizare administrativă a țării, din anul 1950 până în 1952, funcționând regiunile ca diviziuni administrative. Regiunea Bihor avea o suprafață mai mare decât cea a județului Bihor actual și cuprindea teritorii din județele Arad, Sălaj, Satu Mare, Alba. Din 1952, regiunea Bihor primește denumirea de regiunea Oradea. Între 1956-1960, regiunea Oradea își extinde limitele înspre sud, luând în administrare mai multe așezări care aparțineau regiunii Arad, care nu mai exista. Între 1960-1968 nu s-a schimbat forma regiunii însă autoritățile comuniste au schimbat denumirea, devenind regiunea Crișana. Din 1968, se revine la împărțirea pe județe și păstrarea decupajului administrativ din perioada interbelică. Din 1998, județul Bihor face parte din Regiunea de dezvoltare Nord - Vest împreună cu județele Cluj, Sălaj, Satu-Mare și Maramureș.

Cadrul natural

Județul Bihor are un cadru natural caracterizat printr-un relief variat, ce conține toate formele: câmpie 44%, dealuri și depresiuni 31,6%, munte 24%. Treptele de relief cresc în altitudine dinspre vest spre est unde ating altitudinea maximă de 1.849 de metri în vârful Cucurbăta din munții Vlădeasa. Județul Bihor se desfășoară pe o suprafață de 7.544 km² ce îl clasează pe locul 5 în țară ca întindere.

Câmpia județului Bihor face parte din unitatea majoră de relief a Câmpiei de Vest, care se întinde spre teritoriul Ungariei, în Câmpia Panonică. Subunitățile Câmpiei de Vest de pe teritoriul județului sunt Câmpia Crișanei, Câmpia Cernei, Câmpia Ierului, Câmpia Carei și Câmpia Tășnad. Spre vest se regăsesc unitățile intermediare de dealuri piemontane și depresiuni ce fac legătura dintre Câmpia de Vest și Munții Apuseni. Aceste unități au altitudini între 250-400 de metri și forme tentaculare între care se întind depresiuni cu altitudini joase care sunt străbătute de văile unor râuri.

Lanțurile muntoase din județ fac parte din Carpații Occidentali - grupa Munților Apuseni - și sunt reprezentate de Munții Bihorului, Munții Vlădeasa, Munții Plopișului, Munții Pădurea Craiului și Munții Codru-Moma. Munții Bihorului, Munții Pădurea Craiului și Munții Codru-Moma cuprind cele mai extinse suprafețe de relief carstic din România, incluzând formațiuni specifice de tipul dolinelor, cheilor și peșterilor.

Harta 1-1 Cadrul natural al județului Bihor

Clima județului Bihor se înscrie în tipul de climă temperat-continentală moderată, cu puternice influențe oceanice generate de vânturile dominante de vest. În județul Bihor se înregistrează precipitații mai bogate decât în alte regiuni ale țării, stațiunea Stâna de Vale din munții Vlădeasa fiind supranumită ”polul ploilor din România”. Cantitatea de precipitații

variază în cadrul județului în funcție de formele de relief, cel mai ridicat nivel fiind înregistrat în zona montană.

Rețeaua hidrografică este dominată de trei bazine principale ale râurilor Barcău, Crișul Repede, și Crișul Negru, care izvorăsc din Munții Apuseni și se varsă, pe teritoriul Ungariei, în Tisa. Rețeaua hidrografică conține și afluenți ale celor trei râuri principale din județ. Dintre cei mai importanți amintim râurile Ierul, Bistra și Valea Fînațelor, afluenți ai râului Barcău, Valea Iadului, Peța și Borod, afluenți ai râului Crișul Repede și Crișul Pietros, Valea Roșiei, Holod și Ghepeș, afluenți ai râului Crișul Negru.

Lacurile naturale sunt reduse ca număr, printre cele mai importante fiind Lacul Șerpilor (cel mai întins - 10 hectare) și Lacul cu Stuf, în zona Salonta, sau Lacul cu nuferi și lotuși termali Peța, din Băile 1 Mai. Lacurile artificiale din județ sunt mult mai extinse ca suprafață, având rol de retenție a excesului de apă în perioadele cu precipitații abundente. Dintre cele mai importante amintim Lacul Leșu, Lacul Lugași, Lacul Tileagd, precum și Cefa, Mădăraș, Homorog și Tășmada care sunt iazuri și heleștee piscicole. În județul Bihor mai există o rețea de canale, concepute pentru irigarea terenurilor agricole și desecări, care colectează o serie de pâraie din județ.

Datorită geologiei complexe a munților, resursele naturale de subsol sunt variate, fiind reprezentate de zăcăminte de lignit, (Suplacul de Barcău, Borod, Popești), bauxită (Munții Pădurea Craiului), țiței (Suplacu de Barcău), sisturi bituminoase (Derma, Tătăruș), marmură (Băița, Chișcău), ape geotermale și minerale (Oradea, Băile Felix, Mădăras, Tămășeu, Tinca și Stâna de Vale).

Resursele de sol sunt foarte importante prin prisma unor întinse suprafețe de câmpie, propice culturilor agricole și a suprafețelor muntoase unde predomină pădurile. Suprafața agricolă ocupă 66,2% din suprafața totală a județului, terenurile arabile fiind întâlnite în partea de câmpie, viile și livezile în zona deluroasă a județului, iar pășunile și suprafețele forestiere în zona montană.

Zonele vulnerabile la riscuri naturale sunt situate îndeosebi în partea deluroasă deoarece geologia este mai puțin dură, iar în timpul ploilor în averse sau la topirea zăpezilor se pot forma scurgeri semnificative de pe versanți ce pot genera alunecări de teren. Dealurile Dernei, Dealurile Oradei și Dealurile Drăgăneștilor sunt cele mai expuse unor astfel de riscuri. Arealele predispuse la inundații sunt cele situate pe văile principalelor râuri din județ, îndeosebi unde acestea au albie înguste, iar în timpul ploilor în averse sau a topirii zăpezilor pot să se reverse, cauzând pagube importante.

2. Dezvoltare teritorială

Județul Bihor se numără printre cele mai întinse din țară, având o pondere echilibrată a populației din mediile urban și rural. Municipiul Oradea, reședință de județ, cumulează cea mai mare parte a populației urbane dar și a potențialului economic al județului. Celelalte șapte orașe din județ au o mărime demografică și economică foarte limitată, doar puține dintre acestea reușind să asigure zonei rurale adiacente accesul la servicii variate.

Mediul rural și mic urban din zona montană au fost marcate în mod special de restructurările economice ale ultimelor decade. Cea mai mare parte a acestora a fost afectată de declin demografic și o rată de ocupare în scădere, ceea ce indică o contracție și îmbătrânire a forței de muncă. Aceste zone sunt de altfel și cele mai vulnerabile ca bază economică, fiind în general dependente de un număr redus de agenți economici, din domenii de activitate puțin variate. Oradea și zona metropolitană au cunoscut o tendință relativ diferită. În ciuda scăderii demografice, s-a manifestat fenomenul de suburbanizare, marcat de creșterea populației peri-urbane și dezvoltarea rezidențială din proximitatea orașului.

Dezvoltare urbană

Județul înregistrează o populație urbană de 49,1% din populația totală¹, cu puțin sub nivelul populației rurale de 50,8%. Față de media națională a urbanizării la nivelul anului 2011, județul Bihor se încadrează cu aproape șase procente sub media României de 54,9%. Nivelul de urbanizare este mai apropiat de media Regiunii Nord – Vest (52,6%), fiind cu doar 3% mai redus.

În ceea ce privește populația urbană, aceasta a avut o evoluție descendentă în perioada post – decembristă, cu un ritm mai pronunțat decât în zonele rurale din aceeași perioadă. O notă distinctivă a dezvoltării urbane a județului Bihor este dată de faptul că în timp ce populația urbană a scăzut cu 1,14%, populația rurală a înregistrat o creștere de 0,23%. Acest aspect indică pe de-o parte, o capacitate redusă a centrelor urbane de dezvoltare compactă și o atractivitate moderată a stilului de viață urban pe care acestea îl pot oferi, iar pe de altă parte apariția fenomenului de suburbanizare. Zonele rurale în care populația a înregistrat creșteri se află în general în imediata apropiere a municipiului Oradea (Borș, Sântandrei, Nojorid, Sânmartin, Oșorhei, Ineu) și a orașului Săcueni (Cherechiu, Abramut, Sălard, Saniob).

Este important însă de avut în vedere că tendința demografică a județului Bihor este caracterizată printr-o descreștere a populației, ca urmare a mai multor factori socio-economici: spor natural negativ, declin industrial, nivel scăzut al veniturilor, posibilități

¹ Populația României pe localități la 1 ianuarie 2011, INS, 2013

limitate de angajare și dezvoltare profesională, poluare și impact negativ al industriei asupra sănătății publice (spre exemplu, efectele radiațiilor de uraniu în zona orașului Ștei).

Tabel 2-1 Proportia populației urbane și rurale în cadrul județului, regiunii și țării

Nivel teritorial	Total (loc.)	Mediu urban (loc.)	%	Mediu rural (loc.)	%
România	20.121.641	10.858.790	53,96%	9.262.851	46,03%
Regiunea Nord - Vest	2.600.132	1.366.950	52,57%	1.233.182	47,42%
Județul Bihor	575.398	283.042	49,19%	292.356	50,80%

Sursa: INS – Recensământul Populației, 2011. (prelucrarea consultantului)

În perioada 1992-2011, reședința județului, municipiul Oradea, a pierdut peste 26.300 de locuitori reprezentând 11,84% din populație. O astfel de dinamică a caracterizat majoritatea centrelor urbane din România în ultimele două decade, având ca explicație creșterea mobilității populației, decizii de emigrare precum și sporul negativ. În perioada 2006-2011 se manifestă și alte cauze ale acestei dinamici negative, printre care schimbarea preferințelor legate de locuire. Astfel, comunele din imediata proximitate a municipiului Oradea înregistrează printre cele mai mare creșteri procentuale de populație în perioada de referință 2002-2011: Sânmartin o apreciere cu 17,21%, Sântandrei cu 18,97%, Oșorhei 9,87%, Borș 13,60%.

Recunoscând dinamica acestor schimbări și interdependența dintre orice aglomerare urbană majoră și aria sa funcțională, în 2005 a fost constituită Asociația de dezvoltare intercomunitară Zona Metropolitană Oradea (ZMO), ce include în prezent 12 localități membre: municipiul Oradea și comunele Biharia, Borș, Cetariu, Nojorid, Girișu de Criș, Ineu, Oșorhei, Paleu, Sânmartin, Sântandrei, Toboliu. Activitatea ZMO a venit în întâmpinarea provocărilor majore asociate cu fenomenul de suburbanizare: accesul la servicii de utilitate publică pentru noii rezidenți, povara administrativă și financiară legată de extinderea rețelei utilitare pentru autoritățile publice locale, management integrat, gestiunea fluxurilor de persoane și comerciale. Spre exemplu, studiul intermediar de trafic elaborat în cadrul contractului “Servicii de elaborare a Studiului de Mobilitate și a Planului de Dezvoltare a Transportului la nivelul Zonei Metropolitane Oradea în cadrul Proiectului HURO/1001/014/1.1.3” relevă disparități între numărul curselor în sensul de ieșire din municipiu, și cele de intrare în municipiu, fapt ce are implicații directe legate de accesibilitatea teritoriului și gradul de dependență față de autovehicule personale.

Alte orașe de dimensiuni mai mici au suferit o depopulare mai ridicată în aceeași perioadă: Vașcău peste -18,8%, Ștei -24,4 % și Nucet -9,7%. Evoluția populației urbane în perioada 2002 -2011 indică o permanentă scăderea a acesteia, cea mai mare pierdere având loc în orașul Ștei (24,4%). De fapt, această dinamică reflectă restructurarea economică și declinul industrial sever al fostelor orașe mono-industriale ale epocii comuniste. Astfel de centre urbane funcționează în prezent dintr-o relativă inerție, având o bază antreprenorială scăzută, un grad ridicat al populației dependente (în contextul în care beneficiile primite de

pensionarii din domeniul mineritului sunt relativ ridicate și pot susține alți membri din familia beneficiarului) și un grad limitat de diversitate socio-culturală, specifică de obicei aglomerărilor urbane majore.

În ciuda faptului că populația Oradei a scăzut - deși fenomenul de suburbanizare și creșterile înregistrate de comunele din proximitate contracarează parțial această tendință - municipiul are un rol vital de polarizare a activității socio-economice din județ, concentrând aproximativ o treime din populația totală.

Tabel 2-2 Evoluția populației urbane în județul Bihor

Localitate	2011	2002	1992	Diferență % față de 2006	Diferență % față de 1992
Oradea	196.367	206.614	222.741	-4,95%	-11,84%
Beiuș	10.667	10.996	12.353	-2,99%	-13,64%
Marghita	15.770	17.291	19.071	-8,79%	-17,30%
Salonta	17.735	18.074	20.660	-1,87%	-14,15%
Aleșd	10.066	10.415	10.920	-3,35%	-7,82%
Nucet	2.165	2.399	2.531	-9,75%	-14,46%
Ștei	6.529	8.637	10.415	-24,40%	-37,31%
Vășcău	2.315	2.854	3.337	-18,88%	-30,62%

Sursa: INS – Recensământ 1992,2002, 2011. (prelucrarea consultantului)

Suprafața intravilană a județului Bihor reprezintă 1,88% din totalul fondului funciar, o proporție relativ scăzută având în vedere media de 2,25% la nivelul Regiunii Nord-Vest. Cu toate acestea, comparativ cu anul 2007, suprafața intravilană a crescut cu 2,91%. Schimbările nu sunt considerabile, apărând doar la nivelul câtorva orașe. Astfel, suprafața intravilană s-a mărit apreciabil în Municipiul Beiuș și în orașul Valea lui Mihai, reședința județului, municipiul Oradea, încadrându-se sub media județului în ceea ce privește creșterea suprafeței intravilane.

Schimbările de statut pentru teren impun provocări pe termen mediu și lung pentru autoritățile publice locale, legate de administrarea și dotarea edilitară a teritoriului respectiv. La polul opus se regăsește orașul Nucet care și-a micșorat suprafața intravilană cu 15%.

Tabel 2-3 Extinderea suprafeței intravilane a municipiilor și orașelor (ha)

Localitate	2007	2011	Diferență % față de 2007	Ponderea suprafeței intravilane în total (%)
Bihor	13.788	14.189	2,91%	1,88%
Oradea	7.719	7.909	2,46%	68,44%
Beiuș	507	573	13,02%	23,43%
Marghita	864	864	0,00%	10,32%
Salonta	1.120	1.120	0,00%	6,59%
Aleșd	860	860	0,00%	11,87%
Nucet		225	-15,73%	5,47%

Localitate	2007	2011	Diferență % față de 2007	Ponderea suprafeței intravilane în total (%)
Săcuieni		1.095	0,00%	7,23%
Ștei		157	0,00%	19,97%
Valea lui Mihai		1.302	16,77%	17,73%
Vășcău		84	0,00%	1,29%

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Tabel 2-4 Dinamica suprafețelor spațiilor verzi a municipiilor și orașelor (ha)

Localitate	2011	2007	Diferență % față de 2007
Oradea	597	220	171,36%
Beiuș	7	11	-36,36%
Marghita	28	28	0,00%
Salonta	23	9	155,56%
Aleșd	15	6	150,00%
Nucet	14	18	-22,22%
Săcuieni	30	7	328,57%
Ștei	17	17	0,00%
Valea lui Mihai	21	7	200,00%
Vășcău	8	8	0,00%

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

În același timp, spațiile verzi au cunoscut o creștere semnificativă, pentru cele zece orașe din județul Bihor media schimbărilor fiind de 94,69%. Se constată diferențe semnificative între orașe: dacă Marghita, Ștei și Vășcău nu au înregistrat schimbări, Oradea a înregistrat o dinamică de 171,36%, Salonta și Aleșd de peste 155%, iar Valea lui Mihai de 200% și Săcuieni de 328,57%. Tendința de extindere a spațiilor verzi indică o grijă crescută față de aspectele

legate de calitatea locuirii și diversitatea peisajului urban.

Analizând evoluția numărului de locuințe la nivelul întregului județ se înregistrează o creștere minoră de 2,61% pe o perioadă patru ani, de la 116.467 de locuințe la 120.424 de locuințe în 2011. Luând în considerare tendința demografică, precum și venitul mediu al populației, este de înțeles interesul și nevoia scăzută pentru astfel de investiții.

Tabel 2-5 Evoluția fondului de locuințe în mediul urban

Localitate	2011	2007	Diferență % față de 2007
Oradea	85.589	82.449	3,81%
Beiuș	4.291	4.163	3,07%
Marghita	6.577	6.433	2,24%
Salonta	7.097	6.959	1,98%
Aleșd	4.268	4.087	4,43%
Nucet	800	761	5,12%
Săcuieni	4.139	4.078	1,50%
Ștei	3.053	3.012	1,36%
Valea lui Mihai	3.522	3.439	2,41%
Vășcău	1.088	1.086	0,18%

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Majoritatea locuințelor au fost finanțate din fonduri private, fiind dezvoltate în perioada 2007-2008. Numai în anul 2008, an ce reprezintă pragul temporal anterior crizei financiare, au fost finalizate 2.265 locuințe, reprezentând aproximativ 31% din total locuințelor terminate în perioada 2007-2011.

În ceea ce privește locuințele sociale, se remarcă activitatea organizației Habitat pentru Umanitate - filiala Beiuș. Combinând fonduri publice și private, organizația a construit în perioada 1997-2011 aproximativ 150 de case, în colaborare cu autoritățile publice locale (în acest caz, îndeosebi cu primăria municipiului Beiuș) care asigură disponibilitatea terenului destinat acestei funcțiuni. Locuințe sunt destinate familiilor dezavantajate care nu își permit o astfel de investiție. Persoanele beneficiare sunt selectate în urma unui proces transparent, iar costurile aferente construcției casei sunt eşalonate pe o perioadă mai vastă de timp, pentru a permite beneficiarilor să devină gradual proprietari ai construcției respective.

Tabel 2-6 Locuințe terminate anual, în funcție de sursele de finanțare

An	2007	2008	2009	2010	2011
Locuințe construite din fonduri private	1.056	2.265	1.436	1.187	1.343
Locuințe construite din fonduri publice	97	187	218	181	33
Total locuințe terminate	1.152	2.460	1.658	1.395	1.367

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Analiza statisticilor cu privire la autorizațiile eliberate în perioada 2007-2011 relevă un interes crescut pentru clădirile de tip rezidențial. Urmând dinamica economică a perioadei, 2007-2009 este un interval caracterizat de o relativă atractivitate pentru investițiile imobiliare, în timp ce din 2010 numărul autorizațiilor eliberate a scăzut la jumătatea nivelului atins în 2008.

Tabel 2-7 Tipuri de autorizații de construcție eliberate în județul Bihor - număr

Tip autorizație eliberată	2007	2008	2009	2010	2011
Clădiri tip rezidențial (excl. pt. colectivități)	1.014	1.361	1.132	574	839
Clădiri administrative	14	10	13	6	3
Alte clădiri (hotel, clădiri similare, clădiri pentru comerț)	191	189	168	168	192
Clădiri pentru comerț cu ridicata și cu amănuntul	-	-	7	8	6

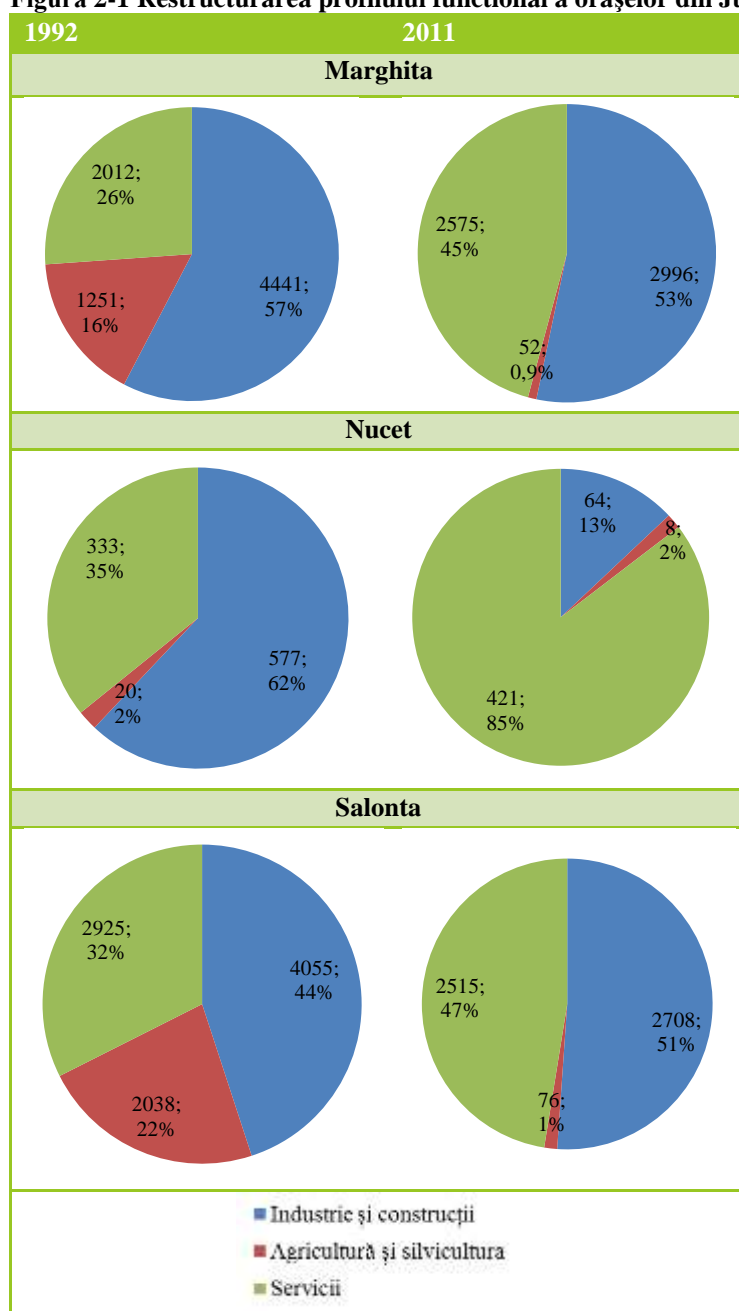
Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

De asemenea, analizând datele referitoare la autorizațiile de construcție eliberate de instituția arhitectului șef din cadrul Consiliul Județean Bihor, se observă o cerere crescută pentru autorizații pentru extinderea rețelelor de utilități (apă, canal, telefonie), efectuarea de foraje pentru exploatarea diferitelor resurse naturale, dar și pentru abandonare suprafață sondă - fapt ce confirmă o restrângere temporară a activității de exploatare a țigheului.

Profilul funcțional al centrelor urbane

În ceea ce privește profilul funcțional al centrelor urbane începutul anilor 90 arăta o preponderență a angajaților din mediul urban în industrie (56,24%) față de servicii (36,11%). Comparat cu acestea, în 2009, în mediul urban al județului Bihor primează angajații în servicii (59,83%) față de cei din industrie (39,82%). De menționat că datele statistice oficiale arată o contracție cu 14% a volumului forței de muncă din mediul urban bihorean, de la 118.768 salariați în 1992 la 101.688 salariați în 2011.

Figură 2-1 Restructurarea profilului funcțional a orașelor din Jud. Bihor (selecție)

La nivelul reședinței județului, municipiul Oradea se încadrează în tendința prezentată anterior, sectorul serviciilor ocupând peste 62% din forța de muncă orădeană.

Sectorul industriei și construcțiilor a înregistrat o scădere dramatică în intervalul 1992-2011 și anume cu 41,15%. Cel mai sever declin industrial din ultimele două decenii se remarcă în orașul Nucet care a cunoscut reduceri de peste 88% din populația angajată în industrie (vezi figura alăturată).

Alte orașe care au suferit reduceri drastice de personal angajat în industrie sunt municipiul Oradea (-41,15%) și orașul Ștei (-42,84%). De altfel, în 1999, în urma reducerii sau suspendării activității unor exploatari miniere, zonele Ștei - Nucet - Drăgănești, Borod - Șuncuiș - Dobrești - Vadu Crișului, Aleșd - Derna - Popești au fost declarate zone defavorizate.

În cazul municipiului Oradea sectorul serviciilor a crescut

considerabil cu peste 55% în intervalul 1992-2011, iar cel al agriculturii și silviculturii a

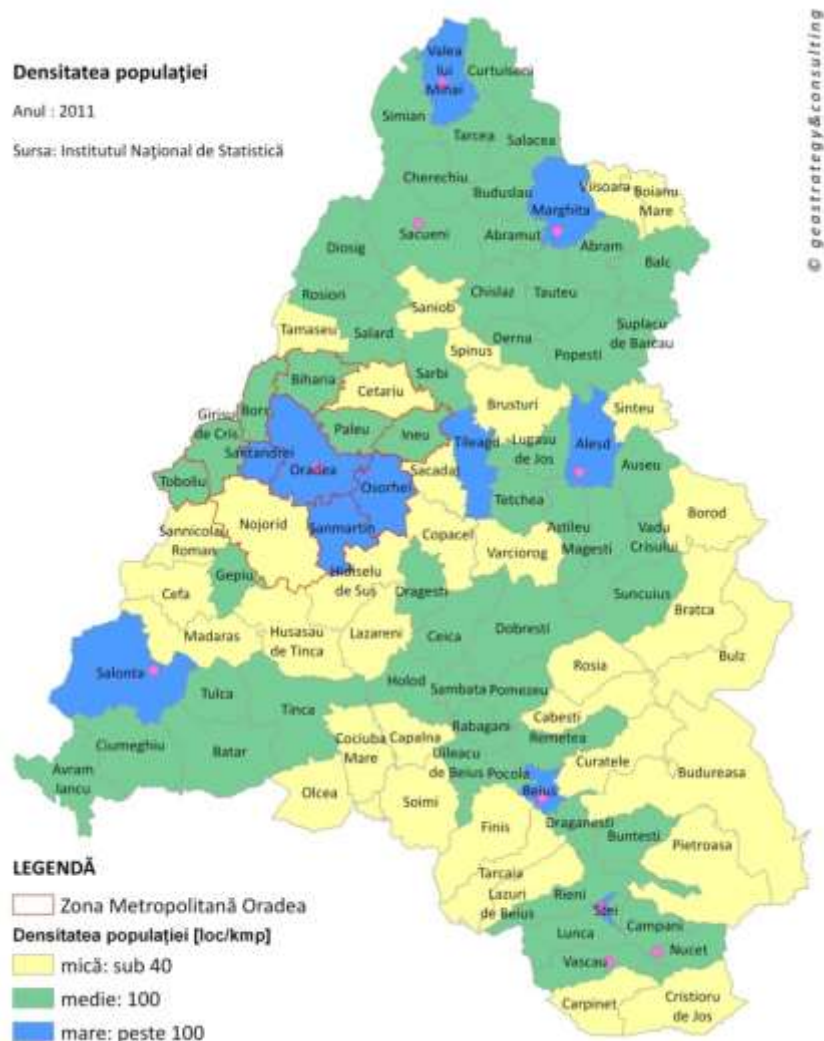
devenit practic inexistent. Reducerea activității agricole caracterizează și orașele Marghita și Salonta, așa cum se poate vedea în figura de mai sus.

Există și localități precum municipiul Beiuș în care ponderea numărului de angajați în industrie a crescut cu 6%. Un caz special îl reprezintă orașul Salonta unde aparent proporția angajaților în industrie a crescut în ultimele două decenii, însă la o analiză amănunțită se observă o scădere a ratei de ocupare a populației și o creștere a șomajului. Astfel, numărul total de salariați ai Salontei a scăzut cu 3.719 persoane în perioada 1992-2011, reprezentând o pierdere de 41% a forței de muncă.

Dezvoltare rurală

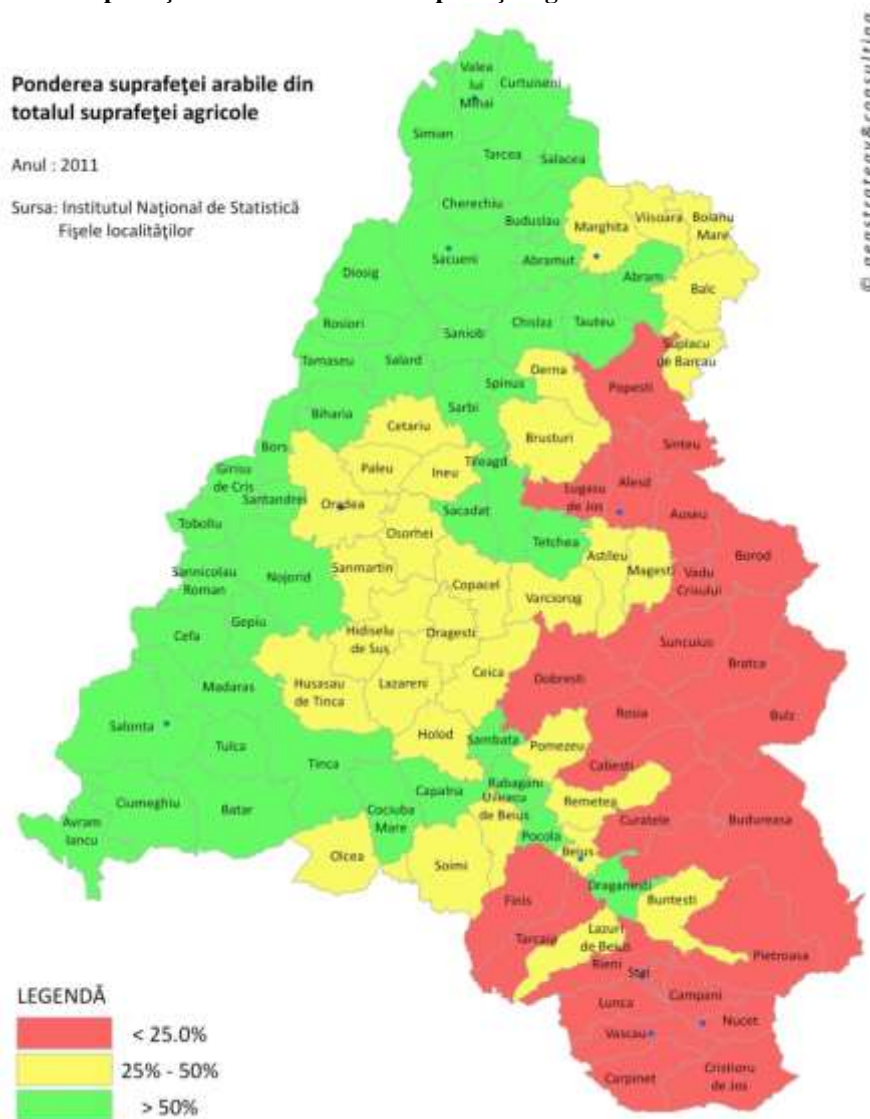
Deși un județ cu ponderi aproximativ egale ale mediului urban (50,09%) și mediului rural (49,91%), Bihorul reprezintă un teritoriu cu o densitate a locuitorilor relativ mare (84,14 loc/km²) fiind puțin sub media națională de 90 loc/km².

Harta 2-1 Densitatea populației

Cea mai ridicată densitate a locuitorilor se întâlnește în Oradea (1.768 loc/km²) și în celelalte municipii, precum și în zonele din apropierea acestora. Cea mai scăzută densitate a locuitorilor se întâlnește în localitățile rurale amplasate în zone muntoase precum Budureasa (7,86 loc/km²), Criștiorul de Jos (13,66 loc/km²) și Pietroasa (15,71 loc/km²). O implicație generală a gradului de urbanizare relativ scăzut este faptul că o mare parte din bihoreni nu au acces la servicii publice diversificate, având în vedere capacitatea limitată a autorităților din mediul rural de a derula programe de investiții majore în utilități, infrastructură medicală, învățământ, precum și dotarea în sine cu aceste servicii a satelor și comunelor.

Harta 2-2 Ponderea suprafeței arabile din totalul suprafeței agricole

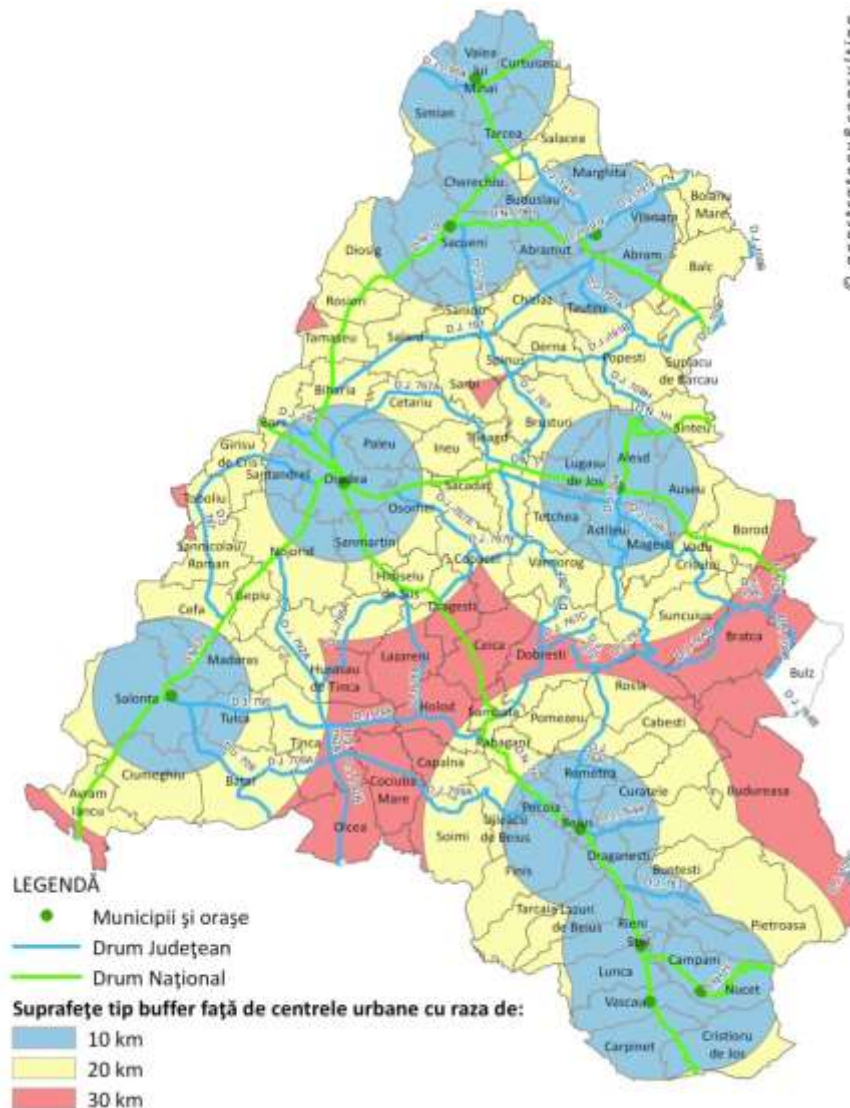
Mediul rural dispune de suprafețe vaste destinate circuitului agricol. Partea de N-V a județului are o relativă specializare pentru exploatarea terenului arabil prin culturi cerealiere dar și legumicole, în timp ce zona muntoasă are o pondere mai crescută a suprafețelor de

pășuni și fânețe (așa cum se poate vedea în harta de mai jos). Suprafețele de livezi și vii, distribuită stratificat în întreg teritoriul, înregistrează valori semnificativ mai mici față de celelalte tipuri de utilizare, reflectând de altfel problemele legate de concentrarea proprietarilor pentru a se putea ajunge la producție rentabilă la o scară mai mare.

Relații urban-rural

Relațiile urban-rural în județul Bihor pot fi privite din două perspective. Prima, la nivel intra-județean, este legată de organizarea rețelei de localități și accesibilitatea populației către destinațiile de interes din punct de vedere socio-economic (sănătate, învățământ, angajatori, activități de recreere).

Harta 2-3 Accesibilitatea față de centrele urbane din județul Bihor

Se observă din Harta 2-3 că majoritatea zonelor din teritoriu sunt relativ accesibile, fiind plasate în general la o distanță de maximum 30 km față de centrele urbane. La o distanță mai mare față de centrele urbane mari sunt comunele din zona montană (Bratca, Budureasa, ș.a.), sau cele din Valea Crișului Negru (Holod, Cociuba Mare, Olcea, ș.a.). De menționat că starea de viabilitate a unor căi de comunicații extrem de importante, precum DN 76 (drum ce leagă două municipii de importanță majoră în județ, Oradea și Beiuș) este precară. Acest fapt conduce la periclitarea tranzitului de persoane și marfă și o reducere a accesibilității, în ciuda distanțelor relativ reduse.

În partea de sud a județului sunt situate un număr mai mare de localități urbane, ceea ce ar asigura, de principiu, deservirea localităților rurale din zonă cu servicii sociale, de sănătate sau culturale. În fapt însă, doar municipiul Beiuș are o infrastructură socială (spital, licee teoretice și vocaționale) robustă, capabilă să asigure servicii diversificate pentru zonă. Acest lucru implică o presiune crescută administrativă și financiară pentru administrația publică locală.

Cea de-a doua perspectivă se referă la nivel inter-județean, felul în care județul Bihor relaționează cu teritoriile învecinate. Având în vedere localizarea județului, una dintre cele mai importante interacțiuni în acest sens este cu regiunea Hajdú Bihar din Ungaria. Existența Euroregiunii Bihor-Hajdú-Bihar din anul 2002, formată la inițiativa Consiliului Județean Bihor (România) și a Autogovernării Locale Hajdú-Bihar (Ungaria), a contribuit la cooperarea transfrontalieră în multiple domenii de activitate, precum dezvoltarea unei rețele de incubatoare de afaceri, activități de promovare a turismului, folosirea energiei verzi, integrarea populației vulnerabile pe piața muncii. Din punct de vedere al sistemului de orașe al Euroregiunii, activitatea este polarizată de centrele urbane principale din cele două teritorii, respectiv Oradea (România) și Debrecen (Ungaria).

Aspecte de marketing teritorial

Procesul de marketing teritorial presupune gândirea teritoriului prin perspectiva unui produs, determinarea numărului și structura consumatorului și cerințele acestuia, diversitatea produselor și a serviciilor, precum și poziționarea pe o anumită piață fictivă de potențiali clienți pentru a-i determina elementele de avantaj competitiv față de alte produse (teritorii) concurente de pe aceeași piață. Ca obiectiv al marketingului teritorial se regăsește determinarea publicului țintă, care în cazul unui teritoriu constă în rezidenți, vizitatori și investitori ca principale categorii.

Categoria rezidenților este vizată în special de dezvoltatori ai complexelor rezidențiale și companiile imobiliare. Dezvoltarea imobiliară recentă a adresat în mod special orădenii cu venituri medii și mari, dornici să locuiască într-o zonă mai puțin aglomerată, dar suficient de apropiată de oraș, înconjurați de spații verzi și natură, însă unde se pot bucura de aceleași facilități zonale, precum rezidenții din oraș.

Un demers de marketing teritorial ce vizează categoria de vizitatori poate fi întâlnit la Consiliul Județean Bihor (agențiile de turism bihorene sau prestatorii de servicii în turism și agrement local). În acest sens, Consiliul Județean a demarat proiectul ”Călător prin Bihor” destinat promovării produselor turistice specifice și atragerii de turiști în județ. Proiectul țintește promovarea a 22 de produse turistice specific bihorene împărțite pe patru axe prioritare și anume: peșteri amenajate, peisaj carstic, biserici de lemn și zid și artă populară. ”Potențialii clienți” ai acestui produs de marketing teritorial sunt turiștii proveniți chiar din județ, în special tineri, studenți și salariați și turiștii români sau străini aflați în tranzit în județul Bihor. Un alt proiect de promovare a teritoriului bihorean ca destinație turistică a fost lansat de compania Euromaidec Touring care organizează excursii de o zi având ca scop aprofundarea valorilor culturale și frumuseților naturale ale Județului Bihor. Agenția propune recreerea în complexul din Ineu de Criș, prin studierea meșteșugul olăritului, vizitarea a două dintre peșterile recent amenajate și modernizate, precum și a unor lăcașuri de cult cu deosebită valoare culturală și istorică.

În ceea ce privește măsurile de marketing teritorial în vederea atragerii de investitori în zonă, demersuri se pot observa în preocuparea de a crea parcuri industriale care să fie atractive pentru cât mai multe firme, în vederea atingerii capacității maxime de găzduire ale acestora, precum și încercările autorităților locale de a atrage investitori pentru crearea de noi locuri de muncă. Avantajele competitive ale poziționării în județul Bihor sunt identificate ca fiind:

- Proximitatea față de Ungaria (incluzând nodurile de transport rutier și frontierele);
- Proximitatea de Cluj și Timișoara;
- Disponibilitatea forței de muncă bine calificate;
- Preț scăzut al terenurilor;
- Potențial turistic ridicat.

Mai mult, site-ul Zonei Metropolitane Oradea pune la dispoziție informații privind inventarul bunurilor imobile publice disponibile pentru atragerea de investiții. Acest inventar conține date privind, spre exemplu, cadrul legat de utilizare al terenurilor, accesul, caracteristicile fizice ale parcelei, utilități.

Analiza SWOT în ceea ce privește dezvoltarea teritorială

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Medii de locuire urban-rural distribuite uniform în cadrul județului; • Conectivitate bună către centrele urbane din apropiere (ex. Cluj Napoca, Timișoara ș.a.); • Interes rezidențial crescut, în special în proximitatea municipiului Oradea; • Teritoriu bogat în resurse naturale și cu o vastă disponibilitate de teren arabil; • Existența zonei metropolitane Oradea; • Poziția favorabilă a județului Bihor, la granița cu Ungaria, conferă localităților un rol de "oraș-poartă" și oportunități pentru mobilitatea forței de muncă și schimburilor economice; • Existența Euroregiunii Bihor - Hajdu Bihar și accesul la Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dimensiunea mică a centrelor urbane; • Gradul de urbanizare relativ scăzut; • Declin demografic sever, în special în contextul fostelor orașe monoindustriale (Nucet, Vașcău, Ștei); • Fenomen accentuat de suburbanizare în proximitatea municipiului Oradea - presiune semnificativă asupra nevoilor de mobilitate și servicii publice (echipare edilitară, infrastructură de învățământ, socială etc.); • Fragmentarea județului în 101 UAT-uri, ceea ce conduce la dezechilibre majore între localități din punct de vedere al capacității administrative; • Grad de dependență ridicat al multor centre urbane (și a zonelor lor de influență) de un singur angajator important;.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea multor programe de finanțare pentru susținerea proiectelor de dezvoltare locală și cooperare transfrontalieră, atât în mediul urban cât și local; • Oportunitatea poziționării ca axă de intrare-ieșire din România; • Interesul dezvoltatorilor privați în investiții în județ, în special în domeniul exploatarea resurselor naturale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Încetarea beneficiilor oferite de statutul de zonă defavorizată pentru localități precum Ștei, Nucet, Drăgănești, Borod, Șuncuiuș, conducând la potențiale decizii de relocare pentru unii actori economici; • Condiții ce favorizează creșterea disparităților de dezvoltare din cadrul județului (spre exemplu, acces mai redus al localităților mici la finanțări, limitarea tipurilor de proiecte eligibile etc.); • Atractivitatea crescută a unor centre urbane mai dezvoltate din apropiere, ce atrag persoane calificate din județ.

3. Economia județului

Economia județului Bihor se bazează pe câteva domenii economice principale, dintre care amintim fabricarea calculatoarelor și echipamentelor periferice și industria încălțăminte și a pielăriei, ambele fiind orientate în cea mai mare parte spre export. Alte industrii, precum cea extractivă, au cunoscut un declin sever în ultimele două decade, doar exploatarea petrolului fiind la un nivel stabil – chiar înregistrându-se interes pentru prospecțiuni în zonă. Sectorul agricol a cunoscut de asemenea o contracție în perioada post-decembristă cauzată de restructurarea unor mari unități de procesare din zonă. În ultima perioadă se înregistrează o revenire, în special în partea de câmpie a județului, o dată cu dezvoltarea susținută a unor agenților economici din industria agro-alimentară. Cu toate acestea, sectorul primar rămâne un domeniu departe de a ajunge la întregul său potențial.

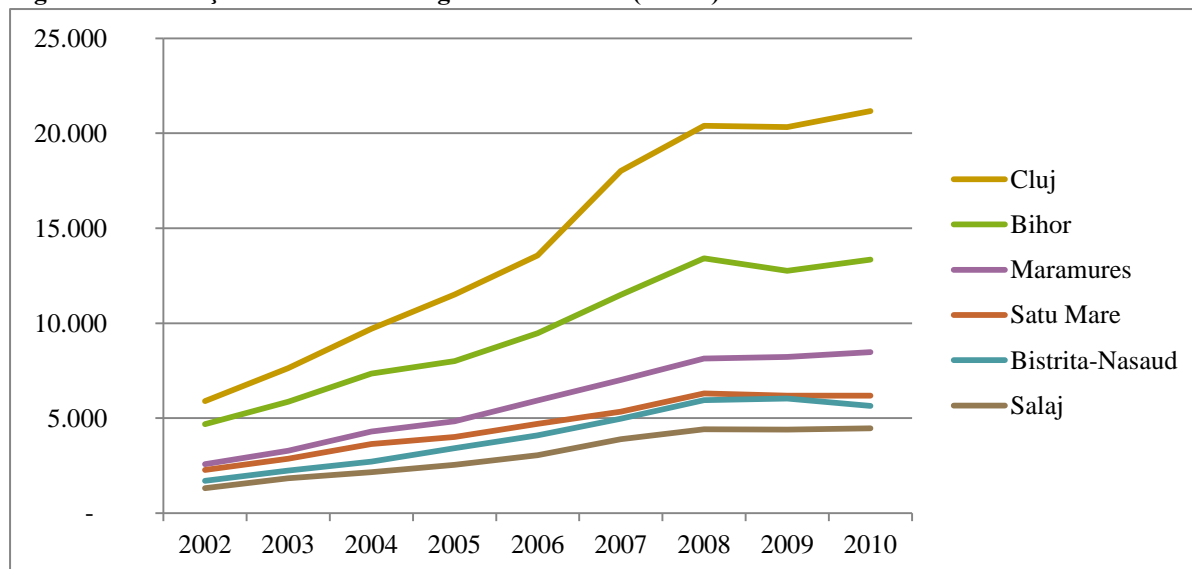
Per total, sectoarele economice cele mai dezvoltate sunt cele ce valorifică poziția în apropierea graniței de vest dar și avantajele de forță de muncă ieftină. Drept dovadă, județul Bihor se numără printre județele cu cele mai mari exporturi însă și cele cu cel mai mic nivel mediu salarial. Acesta reprezintă principala vulnerabilitate a bazei economice locale, fiind sensibilă la decizii de relocalizare a investitorilor în funcție de criterii de cost și mai puțin pe baza unor avantaje competitive locale. Se impune astfel o prioritizare a măsurilor menite să crească valoarea adăugată a industriilor ce compun baza economică locală și să crească retenția acestora.

Structurile de sprijin pentru afaceri au fost dezvoltate în special în zona metropolitană Oradea (cu o serie de parcuri industriale deschise sau în proiect), cu rezultate pozitive. La acestea se adaugă și o serie de incubatoare de afaceri dezvoltate cu fonduri europene însă cu o ofertă limitată de servicii și impact scăzut. Inițiative curente sau viitoare trebuie orientate spre a sprijini competitivitatea și reziliența întreprinzătorilor susținuți precum și a promova diversificarea bazei economice locale în zonele cu profil mono-industrial.

Privire de ansamblu

Județul Bihor este al doilea ca mărime, din punct de vedere al PIB-ului, din Regiunea Nord Vest și al 10-lea în topul județelor, din punct de vedere al contribuției la PIB-ul național. Evoluția PIB-ului a fost una pozitivă pe parcursul ultimei decade, fiind înregistrată o scădere doar în perioada de criză financiară (2009), recuperată însă în cursul anului 2010. Se remarcă o creștere a disparităților intra-regionale în cadrul Regiunii Nord - Vest, în sensul că rata de creștere a PIB-ului pentru Cluj și Bihor a fost superioară celorlalte județe, mărindu-se decalajul de dezvoltare dintre acestea.

Figură 3-1 Evoluția PIB în cadrul Regiunii Nord Vest (mil lei)

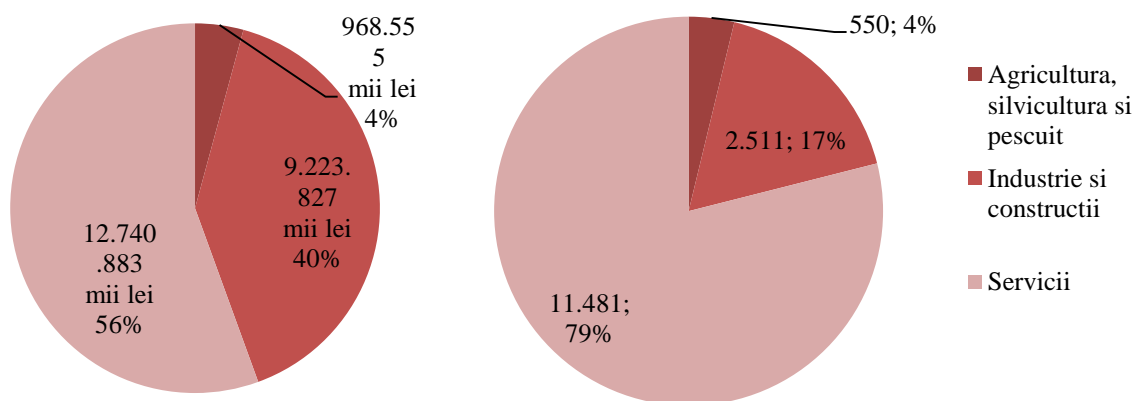

Sursa date: INS, Tempo

Mediul de afaceri bihorean este compus în cea mai mare parte din întreprinderi active în domeniul serviciilor (vezi Figura 3-2), reprezentând 76% din întreprinderile ce au sediul social în Bihor. Din punct de vedere al cifrei de afaceri generată de acestea, situația este mai echilibrată, deoarece întreprinderile active în industrie și construcții generează 45% din cifra de afaceri, deși cumulează doar 20% din numărul acestora.

Figură 3-2 Structura mediului de afaceri bihorean

Stânga: Structura cifrei de afaceri generată de întreprinderile bihorene, pe sectoare ale economiei naționale
Dreapta: Numărul de întreprinderi bihorene, pe sectoare ale economiei naționale

Sursa date: ONRC, 2012

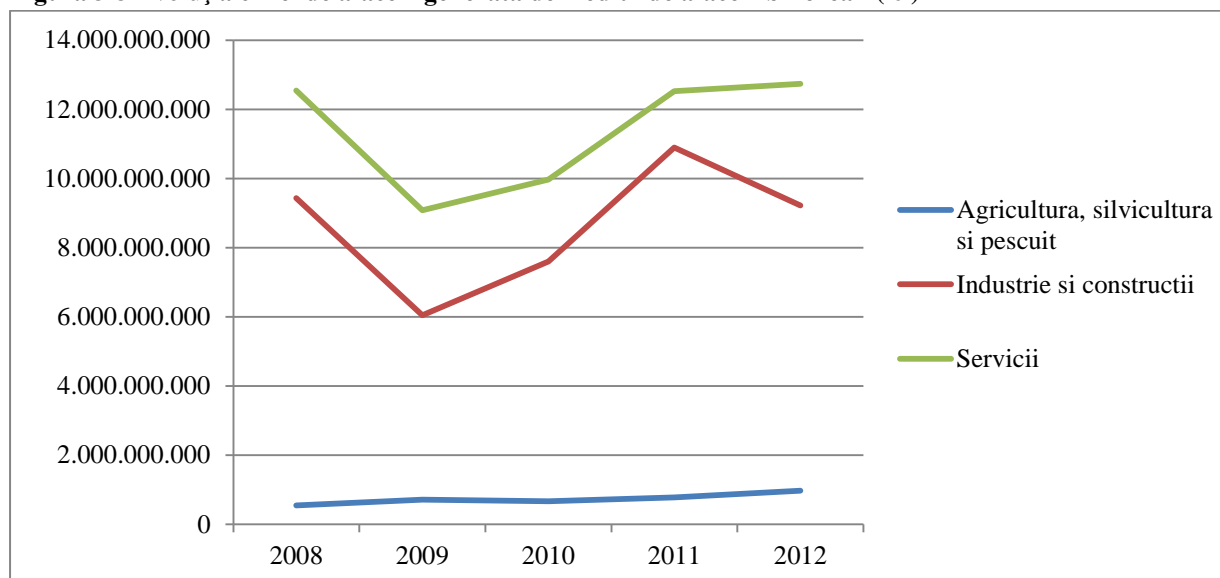
Structura mediului de afaceri bihorean din punct de vedere al numărului de firme este similară celei la nivel național (3% - agricultură / 20% - industrie / 77% - servicii). În ceea ce privește structura cifrei de afaceri se remarcă faptul că întreprinderile din industrie și construcții au o pondere mai importantă în Bihor decât la nivel național (40% față de 36%).

Acest lucru arată că baza economică a județului se sprijină pe industrie, într-o măsură mai mare decât la nivel național.

Atât industria cât și serviciile au fost puternic afectate de criză cunoscând un declin semnificativ în 2009. Ambele sectoare însă și-au revenit în perioada 2010-2011, sectorul de industrie și construcții depășind în 2011 valoarea din 2008 (10,8 mld. lei față de 9,4 mld. lei). Cu toate acestea, ritmul de creștere nu a continuat și în 2012, sectorul de servicii înregistrând o stagnare, iar cel de industrie o nouă scădere semnificativă față de anul precedent.

Sectorul de agricultură, silvicultură și pescuit a înregistrat o evoluție relativ diferită față de celelalte sectoare ale economiei naționale. Astfel, cifra de afaceri generată de întreprinderile din acest sector a înregistrat o creștere în anul de criză 2009, scăzând în 2010, urmat de o creștere susținută până în 2012.

Figură 3-3 Evoluția cifrei de afaceri generată de mediul de afaceri bihorean (lei)

Sursa date: ONRC, 2008-2012

Tabel 3-1 Evoluția cifrei de afaceri pe sectoare ale economiei județene

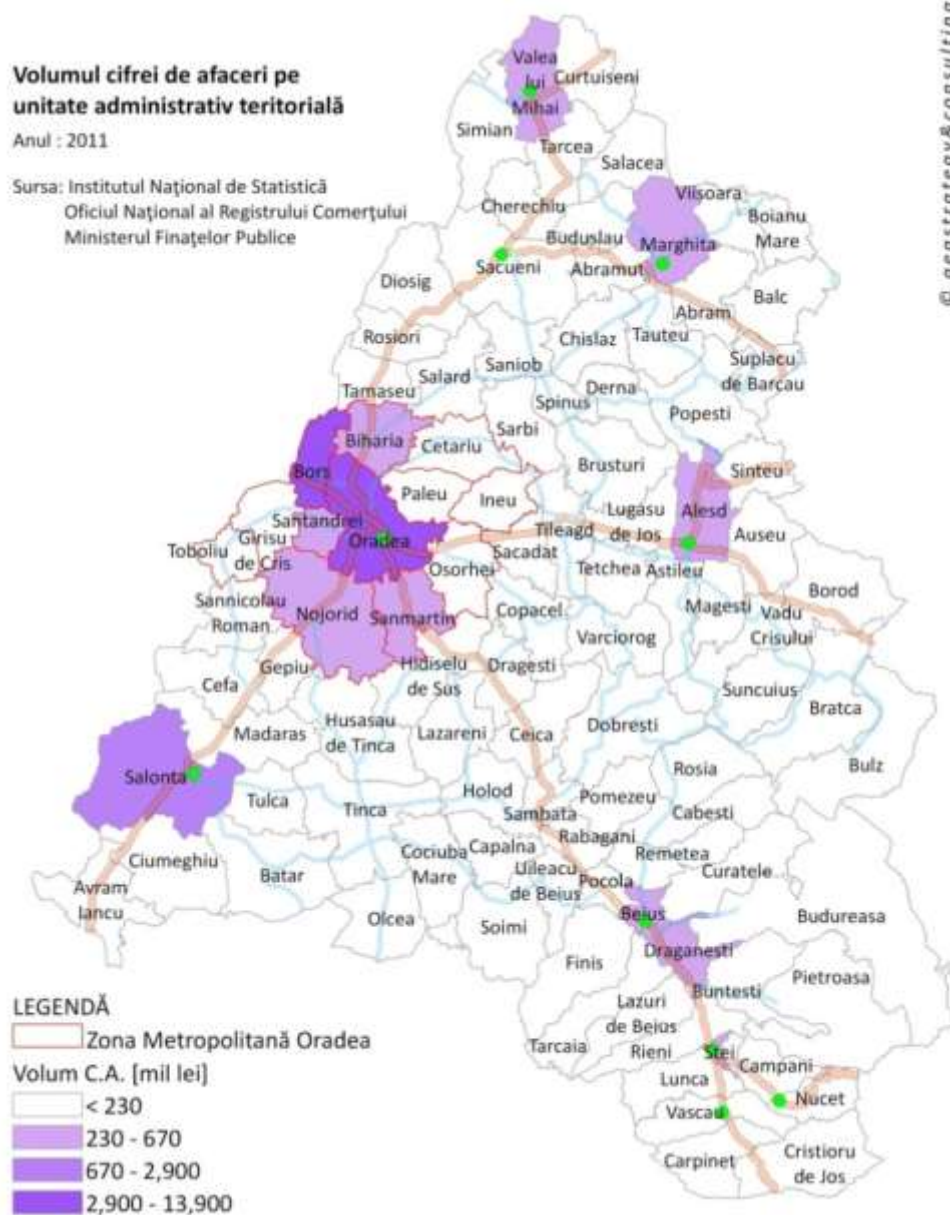
Cifra de afaceri (mii lei)	2008	2009	2010	2011	2012
Agricultura, silvicultura și pescuit	545.173	710.337	669.372	776.613	968.555
Industria și construcții	9.432.476	6.049.508	7.601.094	10.892.118	9.223.827
Servicii	12.542.572	9.084.075	9.966.790	12.526.655	12.740.883
Total	22.520.222	15.843.921	18.237.257	24.195.387	22.933.267

Sursa date: ONRC, 2008-2012

Concentrarea mediului de afaceri

În ceea ce privește dispunerea mediului de afaceri în profil teritorial, cea mai mare parte a agenților economici sunt localizați în mediul urban, în special în Zona Metropolitană Oradea. Cartograma de mai jos ilustrează concentrarea cifrei de afaceri în doar câteva localități din județ unde se evidențiază un efect de aglomerare foarte pronunțat. Un aspect pozitiv este faptul că astfel de arii de concentrare sunt situate în toate punctele județului, oferind indicații în ceea ce privește mobilitatea forței de muncă în mediul rural.

Harta 3-1 Disparități intra-județene privind dezvoltarea mediului de afaceri

Dinamica antreprenorială

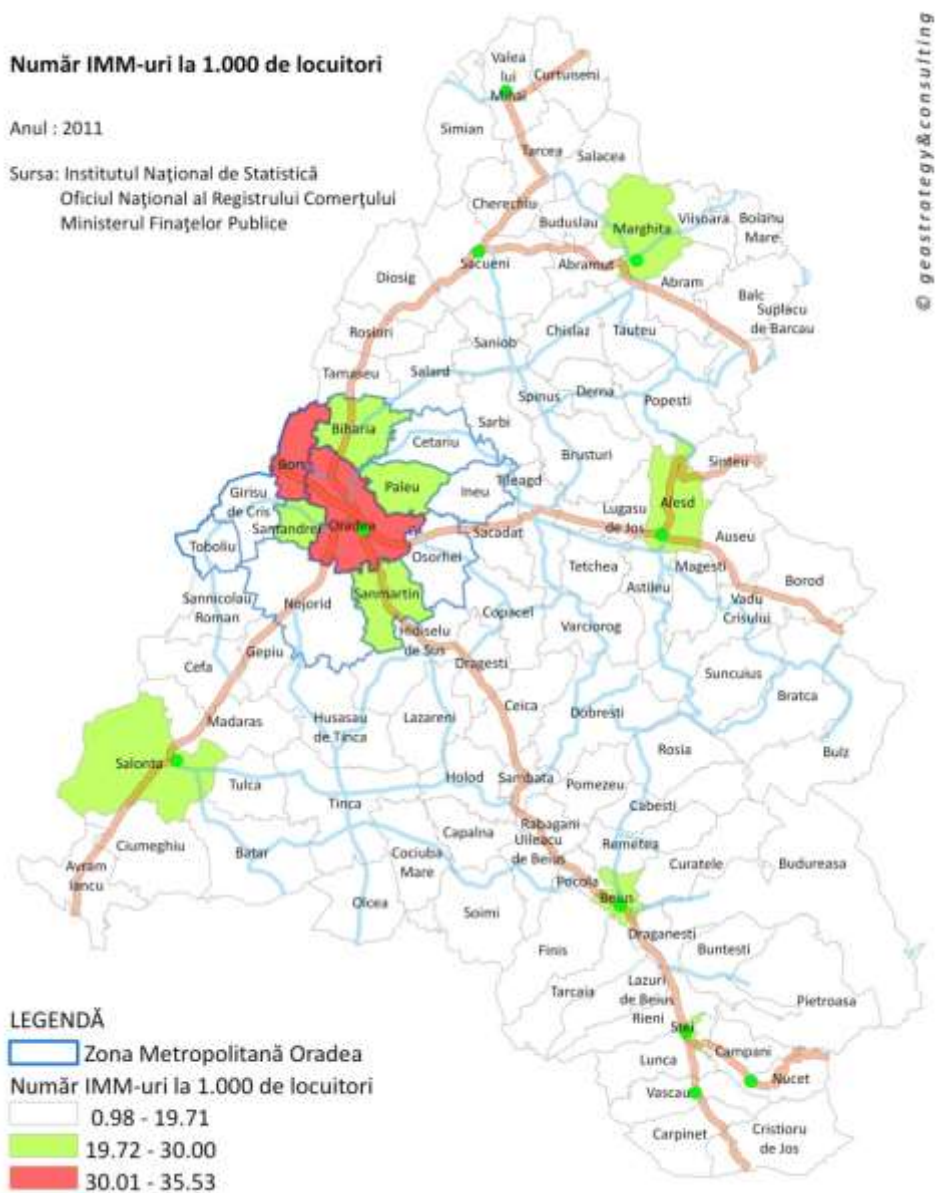
Conform datelor statistice INS, la nivelul anului 2012, județul Bihor avea 14.542 firme a căror structură pe număr de angajați poate fi observată în tabelul de mai jos. De-a lungul perioadei 2008 – 2012, numărul de firme a scăzut cu aproximativ 22%, reprezentând 4.308 întreprinderi. O evoluție relativ bună a înregistrat categoria de firme cu 10-49 persoane angajate, crescând cu 3,37% în cei cinci ani analizați.

Tabel 3-2 Distribuția firmelor pe clase de mărime (2008-2012)

Clase de mărime ale întreprinderilor	2008	2009	2010	2011	2012	% diferență 2012 față de 2008
0-9 salariați	16.949	16.424	14.489	12.927	12.641	-25,42%
10-49 salariați	1.541	1.507	1.510	1.633	1.593	3,37%
50-249 salariați	308	257	235	274	263	-14,61%
250 salariați și peste	52	41	41	51	42	-19,23%
TOTAL	18.850	18.229	16.275	14.885	14.542	

Sursa: ONRC, 2008 – 2012

Harta 3-2 Disparități intra-județene în dezvoltarea sectorul de IMM-uri

Județul Bihor a înregistrat o scădere mai proeminentă a numărului de firme, atât comparat cu nivelul Regiunii Nord – Vest cât și media națională.

Cea mai mare densitate de IMM-uri la 1.000 de locuitori se găsește în municipiul Oradea, în localități din apropierea Oradei (Sânmartin, Oșorhei, Nojorid, Borș, Sântandrei), precum și în municipiile Salonta, Aleșd, Beiuș și Marghita.

Agricultură, silvicultură și pescuit

Fond funciar

Județul Bihor cuprinde o varietate a formelor de relief, reprezentând o zonă optimă pentru culturi agricole diversificate. Suprafața agricolă a Bihorului ocupă aproximativ $\frac{3}{4}$ din suprafața totală a județului, cu circa 3% peste media națională și din care peste 63% este arabilă. Deși suprafețele ocupate cu livezi și vii sunt mult sub media națională, pășunile și fânețele se întind pe arii vaste, depășind ponderea la nivelul țării și favorizând dezvoltarea activităților de creșterea animalelor.

Tabel 3-3 Fondul funciar la nivelul anului 2011

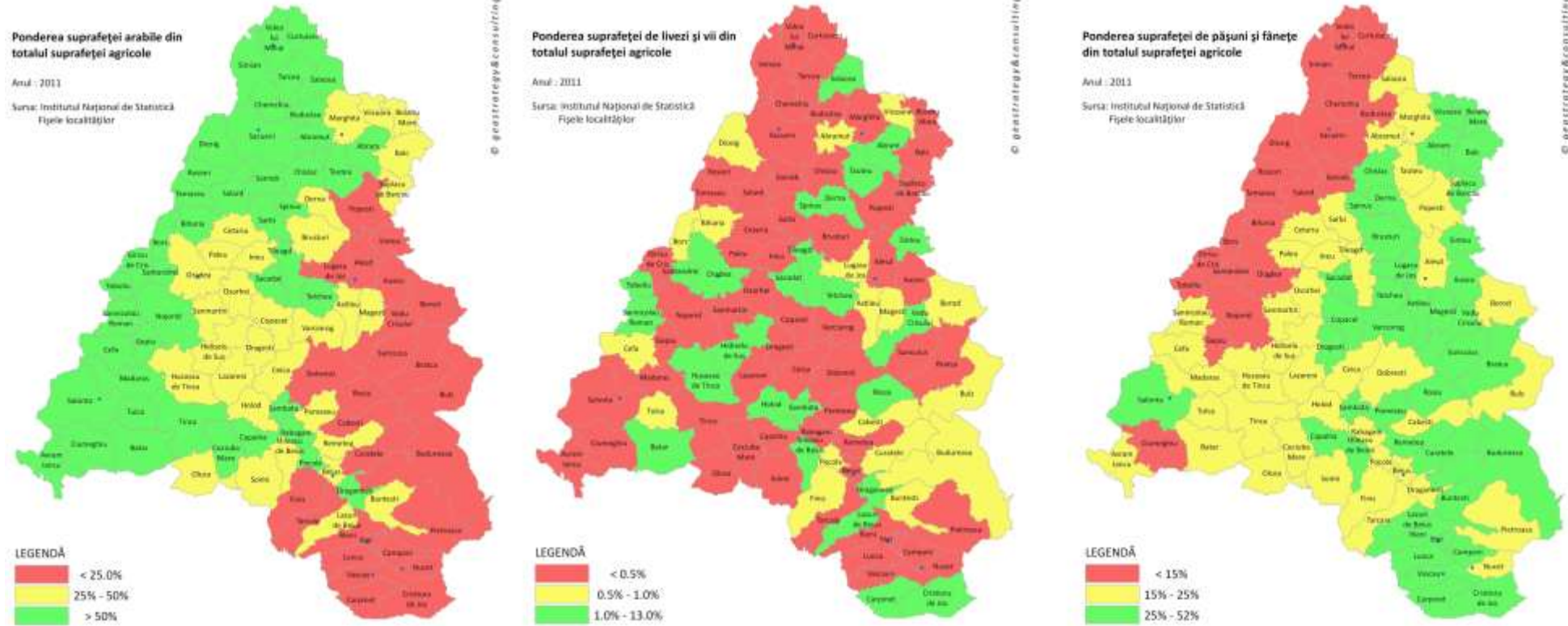
România					
Fond funciar 2011	Suprafața totală	Suprafața agricolă	Suprafața arabilă	Livezi și vii	Pășuni și fânețe
	23.839.071	14.590.929	9.352.252	407.478	4.831.199
		61,21%	64,10%	2,79%	33,11%
Bihor					
Fond funciar 2011	Suprafața totală	Suprafața agricolă	Suprafața arabilă	Livezi și vii	Pășuni și fânețe
	754.422	488.209	307.830	6.436	173.943
		64,71%	63,05%	1,32%	35,63%

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2012. (prelucrarea consultantului)

În zonele rurale, media suprafeței arabile este de 45,22%, fiind mult mai crescută în localități precum Girișu de Criș (84,5%), Toboliu (81,3%) și Tămășeu (80,9%), amplasate în zona vestică cu relief de câmpie. La polul opus se găsesc comune precum Bulz (2,74%), cu suprafețe arabile foarte reduse, fapt explicat de amplasarea geografică în zonele muntoase. Suprafețe mai extinse cu vii și livezi se găsesc în zona centrală, cu relief de depresiuni și dealuri în localități precum Abram (12,4%), Sântandrei (9,5%) și Tăuteu (6,5%), o zonă cu potențial viticol cunoscut fiind cea din nord-vestul județului (Diosig – Săcuieni).

O bogăție naturală a Bihorului sunt întinderile mari de pășuni și fânețe, existând localități în special în estul județului, precum Șinteu, cu peste 50 % din suprafața totală ocupată de pășuni și fânețe.

Harta 3-3 Utilizarea suprafeței agricole în județul Bihor

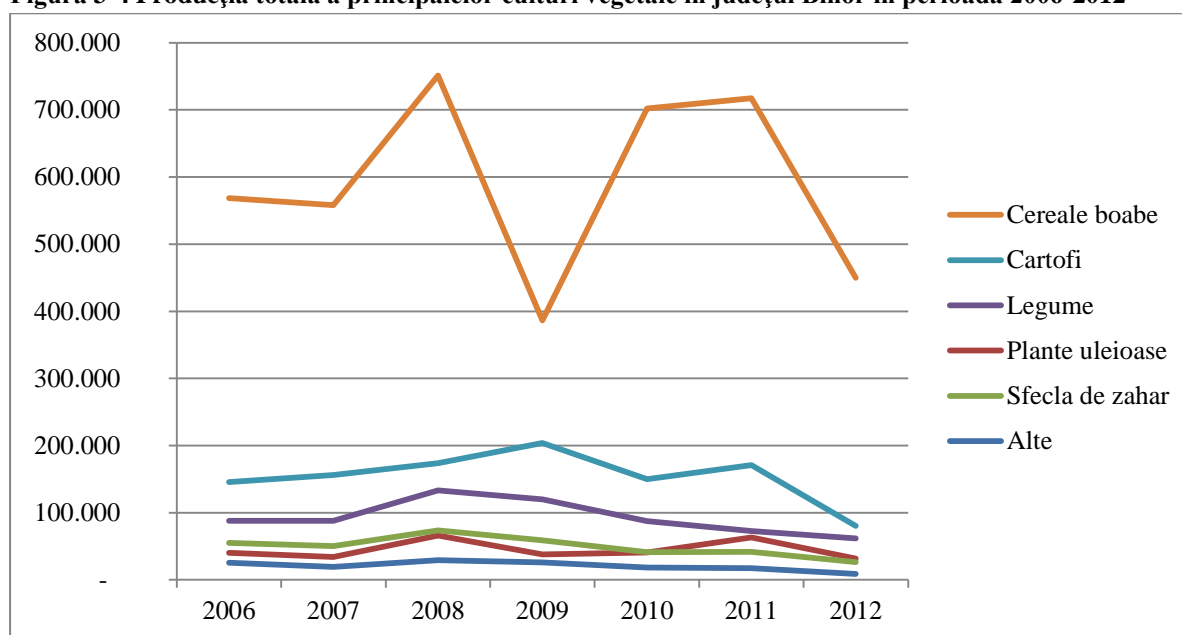
Sursa datelor: INS-Direcția Județeană Bihor, Fișele Localităților, 2011 (prelucrarea consultantului)

Producția agricolă vegetală și animală

Producția agricolă vegetală a cunoscut fluctuații semnificative de la an la an. După 2008, un an foarte bun pentru cereale și alte culturi, anul 2009 a adus valori ale recoltelor foarte scăzute. De exemplu, în anul 2009 cantitatea cerealelor boabe a scăzut față de anul precedent cu peste 48% față de media națională, care a înregistrat scăderi de 11,61%. Aceste variații de cantitate ale culturilor vegetale afectează în cea mai mare măsură zonele rurale care depind cel mai mult de acest sector. Un alt an foarte afectat de secetă a fost anul 2012, județul Bihor înregistrând cele mai scăzute cantități ale culturilor vegetale din perioada 2006-2012. Astfel de fluctuații sunt justificate și de precaritatea sistemelor de irigații și îmbunătățiri funciare, ce expun producătorii agricoli la riscul de secetă.

În graficul de mai jos se poate observa scara semnificativă a fluctuațiilor înregistrate de culturile de cereale. De asemenea, se observă o evoluție per total descrescătoare a culturilor din toate categoriile.

Figură 3-4 Producția totală a principalelor culturi vegetale în județul Bihor în perioada 2006-2012

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Zonele de câmpie din vestul județului au reprezentat un teren propice pentru legumicultură, principalele bazine legumicole fiind Avram Iancu - Ciumeghiu, Finiș – Remetea (zona Beiuș) și Valea lui Mihai - Diosig – Săcuieni. Din păcate, domeniul legumiculturii a fost puternic afectat de restructurarea unor unități de procesare foarte importante precum fabrica Arovit (Valea lui Mihai) sau Avântul (Oradea). În județ nu este înregistrat nici un grup de producători de legume funcțional, deși spre exemplu, în partea de nord a județului Arad – unde se continuă bazinul legumicol din sudul Bihorului - există cel puțin două astfel de asocieri (la Sepreuş și la Socodor).

Sere legumicole în zona Săcuieni

Sursa: captură proprie, iulie 2013

Această slabă organizare afectează accesul pe piață, volumul și prețul pe care îl pot obține producătorii pentru produsele acestora, cu impact direct asupra rentabilității acestor activități. Tot legat de legumicultură, în cadrul consultărilor realizate pe parcursul elaborării prezentei analize, a fost menționată necesitatea de a susține modernizarea sistemelor de irigație pornind de la infrastructura majoră existentă (canalele colectoare, heleștele și iazurile dezvoltate în perioada comunistă) dar și potențialul reprezentat de apele geotermale pentru încălzirea serelelor legumicole.

Programul Festivalului Vinului de la Diosig (2013)

Sursa: pagina Primăriei Diosig

Diosig FESTIVALUL VINULUI Program:

Sămbătă, 25 Mai

09:30 - 10:00 - **DEFILARE**
cu muzicanta locală, Corul Cultural din zona de vest și David Ștefan

10:00 - **FESTIVITATE TRADIȚIONALĂ DE SFÂNTUL ORBAN**
și Dăruirea Măști (conducător al amatoriilor de teatru din Săcuia, discursurile lui Ștefan Ștefan, cântecul lui Ștefan Ștefan, dansul lui Ștefan Ștefan)

11:00 - **DESCHIDEREA PIVNIȚELOR**

12:30 - **TURUL CICLIST**
de la Diosig la Diosig în jurul orașului și din jurul orașului

12:00 - **LANSAREA OFICIALĂ A HĂRȚII PODGORIEI**
Lansarea Hărții a Podgoriei "János" de la Diosig la Diosig și în jurul orașului

14:00 - **DAN PURIC**
Alături de Teatrul Regional din Săcuia și alături de artiștii locali din Diosig

20:00 - **ÎNCHIDEREA PIVNIȚELOR, NAGYVÁRADI DALNOKOK**
Eveniment de închidere al amatoriilor de teatru din Diosig și din jurul orașului

Duminică, 26 Mai

11:00 - **DESCHIDEREA PIVNIȚELOR**

11:00 - 15:00 - **ARTĂ MEȘTEȘUGĂREASCĂ ÎN BIHOR**
București și în jurul orașului

15:00 - **GALĂ DE FOLCLOR**
Prezentare în Diosig

1. Dansul popular din zona de vest și din jurul orașului
2. Prezentare de dans popular din Diosig și din jurul orașului
3. Concert de muzică populară din Diosig și din jurul orașului
4. Concert de muzică populară din Diosig și din jurul orașului

18:00 - **VINIFICATORUL BIHORULUI 2013**
de la Diosig la Diosig

18:30 - **INCHIDEREA "ÎN SLUJBA VINULUI ȘI A DIOSIGULUI"**

19:00 - **ASOCIAȚIEI HORVÁTH JÁNOS**

20:00 - **ÎNCHIDEREA PIVNIȚELOR**
Eveniment de închidere al amatoriilor de teatru din Diosig și din jurul orașului

Cultura viței de vie este recunoscută în special în partea de nord a județului în zona Diosig – Săcuieni și Valea lui Mihai, la care se adaugă și arealele Biharia – Tileagd.

Deși nu cuprinde suprafețe semnificative la nivelul întregului județ, viticultura are o veche tradiție în județ, datând încă secolul XVI. Podgoria Diosig este cea mai veche și cea mai cunoscută. Recent, în jurul culturii vinului s-au dezvoltat și serbări și evenimente populare menite să promoveze și să păstreze tradițiile asociate.

Și cultura pomilor fructiferi a înregistrat un declin puternic în perioada post-decembristă, cea mai mare parte a livezilor fiind lăsate în paragină. Suprafața de culturi pomicele înregistra, până în

1990, 11.400 ha în câteva bazine pomice principale: Bazinul Oradea - 3.800 ha; Bazinul Diosig - Săcueni - 1.435 ha; Bazinul Valea lui Mihai - 1.700 ha; Bazinul Marghita - 1.620 ha; Bazinul Aleșd 845 ha; Bazinul Ceica - Sudrigiu 2.000 ha². Între timp, Stațiunea de Cercetare și Producție Pomicolă Oradea, înființată în 1977, a fost preluată de Universitatea din Oradea (în 2008), având un deficit important de investiții și finanțare.

Foste livezi în zona Aleșd

Sursa: captură proprie, iulie 2013.

Așa cum a fost reliefat în discuțiile avute în contextul consultărilor pentru realizarea prezentei analize, printre culturile care înregistrează un volum mic al suprafeței cultivate însă reprezintă un potențial important se numără și cultura tutunului. Această cultură înregistra până la 270 ha în 1999, scăzând la 15 ha în 2005³, în prezent existând însă interes din partea unor producători de a relua acest tip de culturi.

S-a semnalat de asemenea și potențialul reprezentat de culturi de plante tehnice liberiene (spre exemplu în și cânepă, în zona Palota), problema întâmpinată fiind legată de inexistența unor structuri de colectare și procesare primară (ex. topitorii) care să poată prelua o astfel de cultură.

Tabel 3-4 Evoluția principalelor culturi vegetale în județul Bihor în perioada 2006-2012

Culturi vegetale	Diferență față de anul anterior					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cereale boabe	-1,88%	34,62%	-48,55%	81,67%	2,23%	-37,29%
Cartofi	6,92%	11,50%	17,12%	-26,38%	13,95%	-53,03%
Legume	0,08%	51,34%	-10,08%	-26,89%	-16,89%	-14,98%
Plante uleioase	-15,82%	95,58%	-42,52%	6,42%	55,33%	-49,55%
Sfeclă de zahar	-8,04%	45,71%	-20,05%	-29,95%	1,17%	-36,36%
Alte:						
Leguminoase pentru boabe	-46,58%	152,33%	100,69%	-7,69%	77,74%	-17,28%
Rădăcinoase	-23,64%	-12,39%	27,06%	-40,96%	-2,61%	-26,22%
Pepeni verzi și galbeni	-23,89%	80,87%	-21,50%	-26,56%	-10,34%	-60,07%

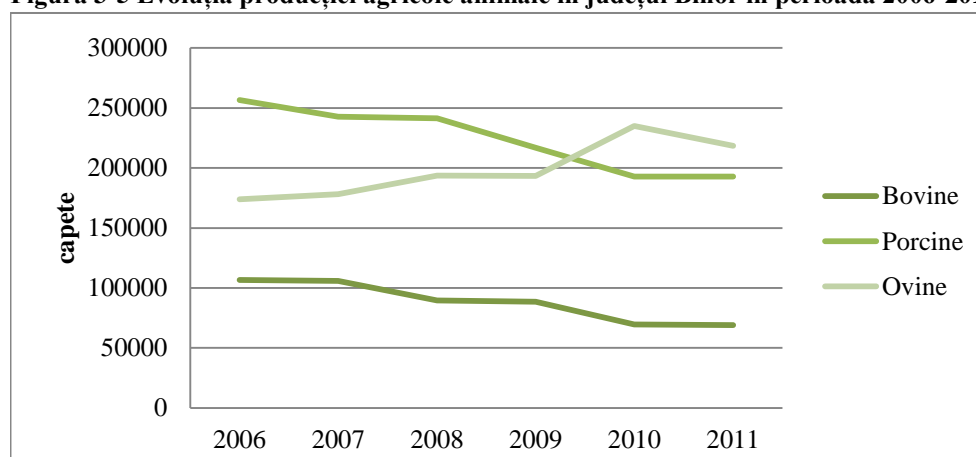
Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2012. (prelucrarea consultantului)

² <http://old.crisana.ro/stiri/economic-16/orizont-u-e-pomicultura-nici-macar-ca-fructul-d-acirc-nd-icirc-n-p-acirc-rga-1983.html>

³ Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (DADR) Bihor

În ceea ce privește zootehnia, județul Bihor are toate premisele dezvoltării pe acest plan datorită tradiției privind creșterea animalelor, dar și a suprafețelor întinse de pășuni și fânețe. Fluctuații există și în producția agricolă animală, fiind și aceasta strâns legată de culturile vegetale. Anul 2008 a înregistrat un volum ridicat pentru creșterea păsărilor, celelalte categorii având un parcurs cu variații mai mici de-a lungul perioadei 2006-2011. Ce este interesant de observat este faptul că în perioada analizată creșterea ovinelor s-a aflat pe un trend crescător depășind numărul de bovine care, pe de altă parte, a scăzut de la an la an.

Figură 3-5 Evoluția producției agricole animale în județul Bihor în perioada 2006-2011

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2012. (prelucrarea consultantului)

Fragmentarea terenurilor și agricultură de subsistență

Conform Recensământului General Agricol din 2010, în județul Bihor existau 112.871 exploatații agricole fără personalitate juridică, dintre care 99,88% erau exploatații agricole individuale. Aceste exploatații agricole individuale ocupă mai mult de jumătate din suprafața agricolă a județului (54%), un nivel ușor mai scăzut decât cel la nivel național (56%) însă considerabil. Ponderea mai ridicată a exploatațiilor agricole individuale arată că în județul Bihor se practică la scară largă agricultura de subsistență.

În ceea ce privește cele 1.538 exploatații agricole cu personalitate juridică, aproape jumătate dintre acestea (717) sunt societăți comerciale cu capital majoritar privat, doar 28 sunt societăți/ asociații agricole, iar trei sunt institute/ stațiuni de cercetare, unități școlare cu profil agricol (licee). Dintre exploatațiile agricole cu personalitate juridică, cele deținute de societăți sau asociații agricole dețin o suprafață medie considerabil mai mare (291 ha) decât cele deținute de societățile comerciale cu capital majoritar privat (120 ha). Prin comparație cu valorile de la nivel național, în județul Bihor se înregistrează o medie mai scăzută a exploatațiilor cu personalitate juridică de 140 ha, față de media națională de 193,70 ha.

Ocuparea populației în agricultură s-a menținut aproximativ constantă între anii 2008-2011, la un procent de aproximativ 31%, un nivel mai ridicat față de media națională care a fost de 29%.

Una dintre cele mai importate nevoi semnalate în cadrul consultărilor constă în necesitatea elaborării de studii privind arealurile de favorabilitate ale diverselor culturi. Astfel, pentru creșterea randamentului și rentabilității producătorilor, este esențială instruirea acestora privind soiurile și tipurile de culturi care se pretează cel mai bine condițiilor pedo-climatice ale fiecărei zone.

Accesul la consiliere de specialitate, informările și instruirile au fost de asemenea semnalate ca fiind o nevoie. Direcția Agricolă a județului Bihor a cunoscut o reducere semnificativă de personal în 2010 odată cu reorganizarea structurilor deconcentrate ale Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, iar Camera Agricolă Bihor înregistrează o capacitate financiară și administrativă limitată.

Alte nevoi semnalate în cadrul consultărilor țin de reabilitarea și extinderea sistemelor de irigații, susținerea racordării la rețele electrice a unităților de stocare/ producție și drumurile de acces la zonele cultivate.

Sectorul agricultură și industrie agro-alimentară în economia județului

Conform datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, în anul 2011 în sectorul agricultură, silvicultură și pescuit au activat 4% din numărul de firme din județ, participând la cifra de afaceri generată de mediul de afaceri din județ cu 4%.

Tabel 3-5 Domeniu agricultură – număr de firme și cifra de afaceri

Teritoriul de referință	Sector economic	Număr de firme	Pondere în total	Cifra de afaceri (mii lei)	Pondere în total
Județul Bihor	Agricultură, silvicultură și pescuit	550	4%	968.555.997	4%
	Total economie	14.542		22.933.267.602	
Regiunea Nord - Vest	Agricultură, silvicultură și pescuit	1.841	3%	2.763.371.630	3%
	Total economie	61.711		98.147.598.092	
România	Agricultură, silvicultură și pescuit	14.630	3%	34.490.396.205	3%
	Total economie	446.037		1.069.912.644.995	

Sursa: ONRC, 2012

În ceea ce privește numărul de firme, județul se clasează mult peste media regiunii din care face parte, cumulând aproape o treime din întreprinderile din sectorul primar din Regiunea Nord-Vest. Și din punct de vedere al cifrei de afaceri, județul Bihor se situează pe locul I în regiune, ilustrând potențialul agricol al județului.

Tabel 3-6 Evoluție domeniul agricultură, silvicultură și pescuit

Agricultură, silvicultură și pescuit	2008	2009	2010	2011	2012
Număr firme	502	487	510	537	550
Număr de salariați	2.911	2.813	2.508	2.842	2.998
Cifra de afaceri (RON)	545.173.598	710.337.337	669.372.438	776.613.967	968.555.997

Sursa: ONRC 2008-2011

Sectorul agriculturii a înregistrat o creștere remarcabilă din punct de vedere al volumului cifrei de afaceri, de aproximativ 78% între 2008-2012, în ciuda fluctuațiilor de volum a producției vegetale și animaliere. În aceeași perioadă, numărul de salariați din acest sector a scăzut cu o pondere mult mai mică, ceea ce indică o creștere a productivității muncii din acest domeniu.

Cel mai mare număr de firme sunt active în domeniul culturii cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase (CAEN 0111 - 302 întreprinderi) care generează și cel mai mare volum al cifrei de afaceri. Cu un număr mai mic de întreprinderi se înregistrează activități auxiliare producției vegetale (78 întreprinderi), ferme mixte (cultura vegetală combinată cu creșterea animalelor - 51 de întreprinderi) și creșterea păsărilor (44 întreprinderi).

Tabel 3-7 Topul firmelor bihorene din sectorul agricultură, silvicultură și pescuit din 2011

Cod CAEN	Firma	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	SC AGROIND CAUCEU SA	Cauaceu, com. Biharia	129.508.176
0147 - Creșterea păsărilor	SC VIS-AVIS SA	Vadu Crișului	36.698.539
0142 - Creșterea altor bovine	SC SARULA SRL	Oradea	22.579.110
0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	SC PATROL SERVICE SRL	Ciheii, com. Sântandrei	22.270.855
0146 - Creșterea porcinelor	SC NUTRIPORK SRL	Palota, com. Sântandrei	21.495.975
0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	SC SADELLI PRODCOM SRL	Biharia	20.424.807
0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	SC WESTGRAIN SRL	Oradea	20.100.085
0146 - Creșterea porcinelor	SC NUTRISUIN SRL	Palota, com. Sântandrei	19.523.680
0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	SC BOCSKAI BIHOR AGRO SRL	Sălacea	14.782.273
0111 - Cultura cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase	SC NUTRITIN SRL	Palota, com. Sântandrei	14.283.996

Sursa: ANAF, 2011

În ceea ce privește piscicultura, conform Direcției pentru Agricultură Bihor, la Cefa se află amplasat cel mai mare heleșteu din România, iar compania S.C. Pro Acva S.A. care îl exploatează momentan, este cel mai mare producător de crap din țară.

Industria alimentară, a băuturilor și a tutunului este foarte bine reprezentată în Bihor, generând la nivelul anului 2011 aproximativ 6% din cifra de afaceri totală a județului. Circa 2% dintre firmele din județ activează în acest sub-sector, angajând peste 3,5% din forța de muncă activă. Mai mult, firme de cu expunere națională și internațională își au sediile și fabricile amplasate în acest județ. Printre acestea, amintim S.C. Zahărul Oradea S.A. (locul 4 în topul firmelor bihorene ca cifră de afaceri) care valorifică producția de sfeclă de zahăr locală și grupul de întreprinderi S.C. European Food S.A. (locul 3), S.C. European Drinks S.A. (locul 6) și S.C. Scandic Distilleries S.A., care valorifică, printre altele, produse cerealiere și zahăr.

Față de nivelul național, asociativitatea în județul Bihor este moderat dezvoltată. Existența grupurilor de producători este esențială pentru dezvoltarea, în comun, de spații de depozitare și unități de procesare și asigurarea rentabilității acestora. Toate aceste componente contribuie la o mai mare valoare adăugată pentru produsele agricole performante și sunt determinante pentru accesul pe piață al acestora. În județul Bihor, conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură Bihor, sunt înregistrate 13 grupuri de producători, din care nouă au accesat și finanțări. Cele mai multe dintre acestea vizează cultura cerealelor și/ sau a plantelor oleaginoase însă există și câte un grup în domeniul producției de carne de pasăre și ouă și unul în domeniul producției de carne de porc.

Activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare în sectorul agricol

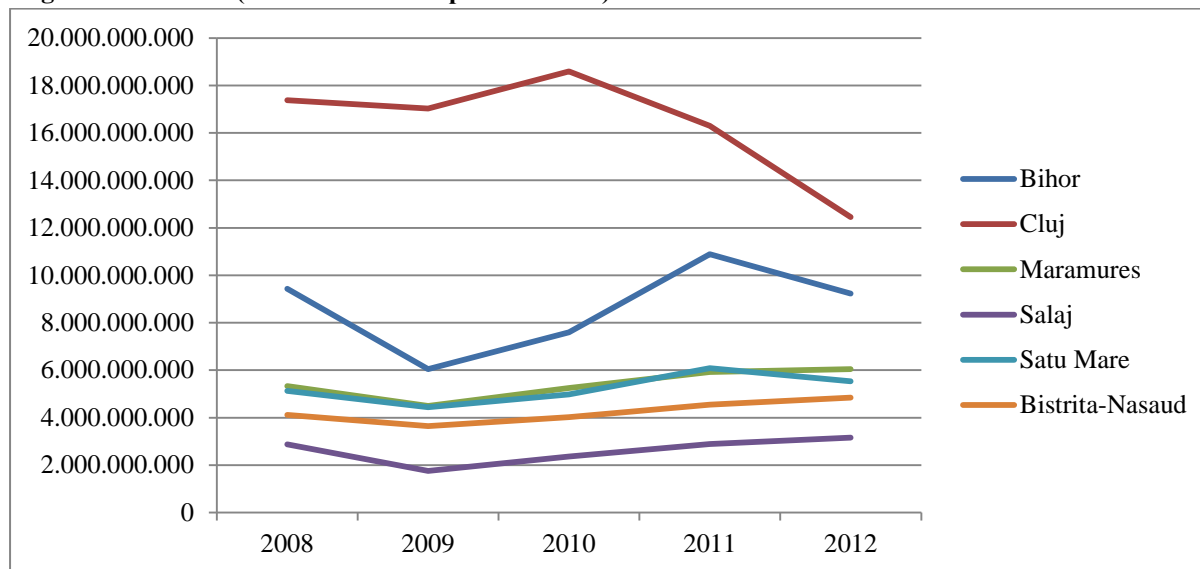
Dezvoltarea și creșterea performanței sectorului agricol, în special când există o evoluție pozitivă a cifrei de afaceri, dar și un real potențial pentru sectorul agricultură, silvicultură și pescuit în județul Bihor, are nevoie să se bazeze pe reprezentanți activi ai mediului de cercetare. În județul Bihor funcționează, în acest domeniu, Institutul de Cercetare - Dezvoltare Agricolă Oradea – SCDA și Stațiunea de Cercetare și Producție Pomicolă Oradea. Ambele au o experiență îndelungată de implementare a proiectelor de cercetare în domeniu agricol deși suferă – ca toate structurile similare din țară – de dificultăți în finanțare.

Un alt promotor al cercetării și dezvoltării în agricultură este Universitatea din Oradea prin Facultatea de Protecția Mediului. Aceasta propune studenților interesați programe de studiu în Agricultură, Controlul și expertiza produselor alimentare, Horticultură, Inginerie și management în alimentație publică și agroturism, Ingineria sistemelor biotehnice și ecologice, Ingineria prelucrării lemnului, Silvicultură, Tehnologia prelucrării produselor agricole și Zootehnie.

Industria

Sectorul de industrie și construcții a cunoscut un puternic reviriment în ultimii ani, județul Bihor detașându-se ca evoluție de celelalte județe din regiune (Maramureș, Sălaj, Satu Mare, Bistrița-Năsăud). Cu toate acestea, pe parcursul anului 2012, sectorul de industrie și construcții a înregistrat o nouă descreștere, readucând industria la nivelul din 2008.

Figură 3-6 Evoluția sectorului de industrie și construcții în județul Bihor, comparat cu celelalte județe ale Regiunii Nord Vest (cifra de afaceri exprimată în lei)

Sursa: ONRC, 2008-2012

Descreșterea pronunțată din județul Cluj este justificată de impactul provocat de relocarea companiei Nokia în 2011, cu efect multiplicativ și asupra furnizorilor și afacerilor conexe.

Analiza indicelui de specializare⁴ a județului arată că sub-sectoarele economice în care județul este mai dezvoltat, față de nivelul național, țin de sectorul secundar. Astfel, se remarcă industria de prelucrare, în special: computere, electronică și optică; industria textilă și de confecții; mase plastice și produse nemetalice precum și industria mobilei.

⁴Indicele de specializare este utilizat pentru a arata domeniile de activitate în care județul este mai dezvoltat relativ la nivelul național, pe baza numărului de salariați din domeniul respectiv. Modalitatea de calcul presupune raportarea ponderii numărului de salariați din total salariați ai domeniului respectiv la nivel județean cu raportul număr de salariați/ total salariați la nivel național. Domeniile de specializare relevante se consideră a fi cele de depășesc un indice de specializare mai mare decât 1.

Tabel 3-8 Indicele de specializare economică a județului Bihor

Sector	Subsector	% din județ	% din național	Specializarea
Computere, electronică și optică	2.914	2,61%	0,60%	4,33
Alte activități industriale	944	0,85%	0,26%	3,25
Industria textilă și a îmbrăcămînții	20.229	18,12%	6,04%	3,00
Distribuția apei, salubritate, deșeuri	4.700	4,21%	2,10%	2,01
Cauciuc, mase plastice și alte produse din minerale nemetalice	4.220	3,78%	2,03%	1,86
Industria mobilei	3.105	2,78%	1,53%	1,81
Aparate și instrumente medicale	173	0,15%	0,10%	1,60
Reparații de calculatoare și alte articole	351	0,31%	0,23%	1,38
Transporturi terestre și depozitare	9.922	8,89%	7,20%	1,23
Consultanță juridică și contabilitate	558	0,50%	0,45%	1,11
Pescuit	77	0,07%	0,06%	1,10
Turism	4.441	3,98%	3,76%	1,06
Agricultură	2.238	2,00%	1,90%	1,06

Sursa: prelucrare consultant pe baza datelor ONRC (2012)

Studii de caz: sub-sectoare economice relevante pentru județul Bihor

Pe baza analizei indicelui de specializare corelat cu numărul de salariați din sectorul respectiv, am selectat o serie de domenii de activitate reprezentative pentru județul Bihor, analizate pe rând în cele ce urmează. Din sectoarele reprezentative de mai sus, industria alimentară, a băuturilor și tutunului este tratată în secțiunea anterioară cu privire la sectorul agricol, având în vedere complementaritatea dintre cele două.

Împreună cu analiza domeniului respectiv am integrat și date cu privire la domenii conexe pentru a putea obține o imagine asupra lanțului valoric respectiv.

Studiu de caz: Tehnologia informației și a comunicațiilor

Analiza sub-sectorului TIC a scos la iveală un grad de relevanță ridicat pentru județul Bihor. Ca precizare, menționăm că sub-sectorul tehnologia informației și a comunicațiilor este compus din două ramuri, respectiv componenta de industrie (producție) și cea de servicii TIC⁵. Astfel, județul Bihor se remarcă în primul rând în ceea ce privește ramura industriei de computere, electronică și optică, un sector de producție de tehnologie înaltă.

⁵ Componenta de industrie de computere, electronică și optică se referă la codurile CAEN 261 :fabricarea componentelor electronice, 262: fabricarea calculatoarelor și a echipamentelor periferice, 263: fabricarea echipamentelor de comunicații și 264: fabricarea produselor electronice de larg consum iar cea de servicii TIC la serviciile de telecomunicații-codul CAEN 61 și de cele de software și IT precum editarea produselor software-CAEN 582, servicii în tehnologia informației-CAEN 620, portaluri web, prelucrarea datelor, administrarea paginilor web și activități conexe-CAEN 631 și repararea calculatoarelor și a echipamentelor de comunicații-CAEN 951.

La nivelul anului 2011, județul Bihor ocupa locul 1 în țară în fabricarea calculatoarelor și a echipamentelor periferice (CAEN 2620) după numărul de salariați (2.084), dar și ca cifră de afaceri (2,52 mld. lei). În fabricarea subansamblurilor electronice (CAEN 2611), Bihorul ocupă locul 3 ca număr de firme/ salariați și locul 4 la nivel național după cifra de afaceri. În plus, județul ocupă locul 1 în România la fabricarea altor componente electronice (CAEN 2612) ca număr de salariați (841) și locul 2 ca cifră de afaceri (151 mil. lei).

Tabel 3-9 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în industria TIC la nivelul județului Bihor 2011

CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Locul în topul firmelor bihorene
2620	CELESTICA (ROMANIA) S.R.L.	Borș	2.357.993.685	Locul 1
2620	S.C. HANIL ELECTRONICS S.R.L.	Biharia	163.467.069	Locul 11
2611	SC PLEXUS SERVICES RO SRL	Sîntion	67.983.051	Locul 42
2612	SC CONNECTRONICS ROMANIA SRL	Oradea	6.117.0541	...
2611	SC SHINHEUNG ELECTRONICS SRL	Oradea	58.960.595	
2640	SC AUDIO BRONX SRL	Oradea	32.944.364	
2630	MICROROM S.R.L.	Oradea	12.109.814	
2611	SC TIVAN PLAST SA	Oradea	1.286.615	
2611	SC MITANGO SRL	Oradea	974.750	
2611	S.C. GUENTHER IMPEX SRL	Oradea	974.537	

Sursa: ANAF (2011)

Întreprinderea cu cifra de afaceri cea mai mare din județul Bihor este chiar o companie din industria de fabricare a calculatoarelor și echipamentelor periferice. Celestica România S.R.L. este o companie multinațională de origine canadiană, prezentă în România din anul 2004 în localitatea bihoreană Borș. Astfel, la nivelul anului 2011, întreprinderea avea 1.168 salariați și o cifră de afaceri de peste 2,35 mld. lei.

Industria tehnologiei informației și a comunicațiilor din Bihor încorporează peste 28% din cifra de afaceri totală din România din acest domeniu, iar la nivel de regiune, județul Bihor se regăsește pe poziția a doua după județul Cluj, contribuind cu două cincimi la cifra de afaceri totală a Regiunii Nord – Vest. Din punct de vedere al numărului de firme, județul Bihor cuprinde aproape 3% din firmele din domeniul TIC la nivel național și 28% din firmele de profil din regiune. Peste 20% din forța de muncă ocupată în industria TIC din România și peste 62% din cea a Regiunii Nord Vest este concentrată în județul Bihor.

Industria TIC a avut o continuă evoluție în perioada 2008-2011, la nivelul țării existând o creștere de 81%. Cea mai impresionantă creștere însă a avut loc în regiunea Nord – Vest (240 %), dar și în județul Bihor (115%), resimțindu-se în mod semnificativ impactul investițiilor companiei Nokia în județul Cluj. De altfel, retragerea acestora de pe piața românească în 2011 a avut un impact negativ considerabil, în special în Regiunea Nord-Vest, inclusiv în

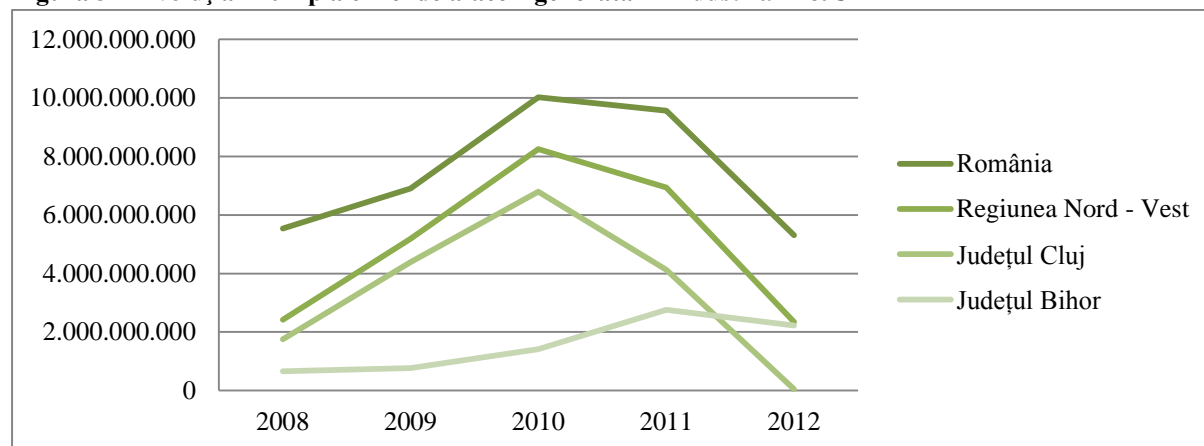
județul Bihor. Tehnologia informației și a comunicațiilor din Bihor s-a înscris în trendul crescător național al cifrei de afaceri din acest domeniu, deși ca număr de salariați și firme în perioada de criză au existat scăderi.

Tabel 3-10 Evoluția cifrei de afaceri din industria TIC (mii lei)

Nivel teritorial	2008	2009	2010	2011	2012	2011 Diferență % față de 2008
România	5.535.853	6.903.425	10.013.954	9.562.236	5.301.113	81%
Regiunea Nord - Vest	2.424.476	5.188.451	8.243.344	6.934.983	2.339.727	240%
Județul Cluj	1.753.499	4.389.613	6.789.054	4.124.637	53.385	-97%
Județul Bihor	656.430	771.149	1.412.982	2.758.238	2.227.726	115%

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

Figură 3-7 Evoluția în timp a cifrei de afaceri generată în industria IT&C

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

În ceea ce privește serviciile din domeniul TIC, și acestea sunt relativ bine reprezentate la nivelul județului, telecomunicațiile cât și activitățile de servicii în tehnologia informației plasând Bihorul în topul primelor 10 județe cu astfel de activități economice. Este de remarcat că marea parte a firmele active în domeniul serviciilor TIC sunt localizate în Oradea, indicând necesitatea accesării de forță de muncă înalt calificată.

Tabel 3-11 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în servicii TIC la nivelul județului Bihor 2011

CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
6311	SC CYLEX TEHNOLOGIA INFORMATIEI INTERNATIONAL SNC	Palota	25.335.103
6201	SC AGAPANIUS SRL	Oradea	13.377.558
6110	ATLAS TELECOM INTERACTIVE SRL	Oradea	10.991.675
5829	S.C. ALIEN CONCEPT SRL.	Oradea	10.451.194
6201	SC PINK SOFT SRL	Oradea	8.474.138

CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)
6201	RO & CO SOFT SRL	Oradea	7.328.697
6311	S.C. WEBEYE INTERNATIONAL SRL	Oradea	6.561.410
6202	SC BRONX CONSULTING SRL	Oradea	6.203.979
6190	SC GAVREATEL SRL	Oradea	6.082.346
6201	SC VALIANT TMS RO SRL	Oradea	5.413.023

Sursa: ANAF (2011)

Studiu de caz: Industria textilă și a îmbrăcăminte

Calculul indicelui de specializare la nivelul județului Bihor a reliefat o importanță majoră a industriei textile și a îmbrăcăminte, în acest domeniu activând 20.229 salariați⁶. Din cele trei subdomenii principale ale acestui sector, respectiv fabricarea produselor textile (clasa codurilor CAEN 13), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (clasa codurilor 14) și fabricarea încălțăminte (clasa codurilor CAEN 15), ultima categorie este cel mai bine reprezentată la nivelul sectorului.

Tabel 3-12 Indicatori cu privire la industria textilă și a îmbrăcăminte (clase CAEN 13, 14, 15).

Teritoriul de referință	Număr de firme	Număr de salariați	Cifra de afaceri (lei)
Bihor	380	20.229	1.521.274.245
Din care subdomeniul încălțăminte	207	14.271	1.207.107.459
Regiunea Nord Vest	1.186	42.402	3.126.353.846
Romania	6.621	245.526	18.311.286.657
Pondere jud. Bihor în regiune	32,04%	47,71%	48,66%
Pondere jud. Bihor la nivel național	5,74%	8,24%	8,31%

Sursa: ONRC, 2012, prelucrarea consultantului

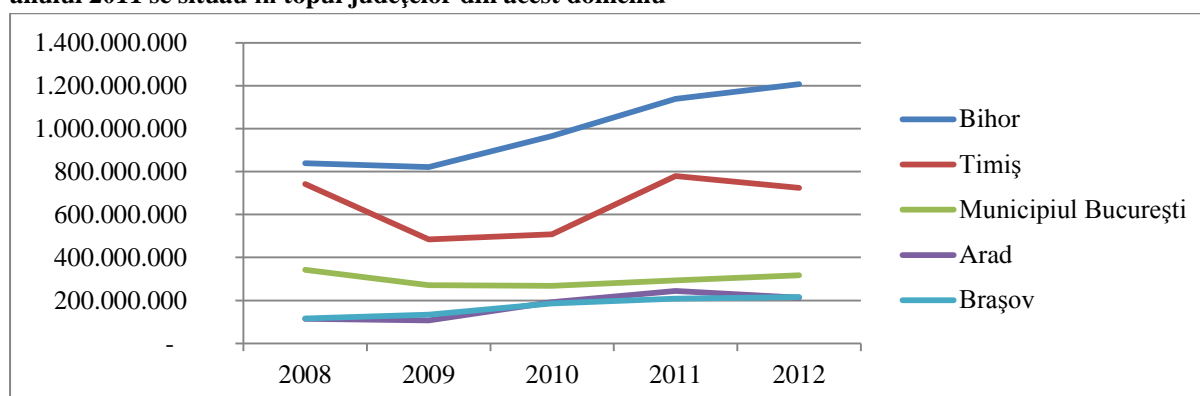
Județul Bihor se situează pe locul 1 în țară în topul județelor în funcție de numărul de salariați angajați în producția de textile, îmbrăcăminte și încălțăminte, fiind urmat de municipiul București și județul Timiș. Astfel, aproape 1 din 5 salariați din județul Bihor (18%) sunt angajați în acest domeniu. În cadrul Regiunii Nord-Vest, județul Bihor concentrează o treime din firmele active în industria textilă și a îmbrăcăminte și jumătate din numărul de salariați și cifra de afaceri.

Județul Bihor se remarcă în primul rând ca fiind cel mai mare producător de încălțăminte din țară (codul CAEN 1520). În acest sens, statistica ONRC relevă faptul că producătorii de încălțăminte din Bihor ocupau și în anul 2012 locul 1 ca număr de firme (207), număr de salariați (14.271) și cifră de afaceri (1.207.107.459 lei) fiind urmat la toți acești indicatori de județul Timiș și municipiul București. Aceste trei județe cumulează, de altfel, mai bine de

⁶Această cifră ia în calcul numărul de salariați ai întreprinderilor active în domeniul industriei textile și a îmbrăcăminte, conform ONRC (2011), fără a include și persoane angajate ca PFA sau alte forme de organizare juridică.

jumătate din producția de încălțăminte din România. Comparativ cu celelalte județe de top din producția de încălțăminte, județul Bihor se remarcă printr-un impact limitat al perioadei de criză asupra cifrei de afaceri precum și o evoluție susținută în perioada post-criză (2009-2012, vezi Figura 3-8).

Figură 3-8 Evoluția cifrei de afaceri a producătorilor de încălțăminte în cele 5 județe care la nivelul anului 2011 se situau în topul județelor din acest domeniu

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

Amplarea acestui sub-sector se remarcă și în ceea ce privește topul celor mai mari întreprinderi din industria textila și a îmbrăcăminte, dominat de producători de încălțăminte. Cele mai mari întreprinderi sunt Ara Shoes România și Lloyd Shoes România. Distribuția în profil teritorial indică Valea lui Mihai ca fiind zona în care sunt concentrați cei mai mari producători de încălțăminte din Bihor. Alți producători importanți sunt localizați în zonele Oradea, Marghita și Aleșd, ceea ce scoate în evidență relevanța acestui sub-sector în special pentru zona de nord a județului.

Tabel 3-13 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în producția de încălțăminte la nivelul anului 2011 (CAEN 1520)

Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Locul în topul firmelor bihorene
SC ARA SHOES ROMANIA	Valea lui Mihai	220.667.632	Locul 8
SC LLOYD SHOES ROMANIA SRL	Valea lui Mihai	146.964.251	Locul 13
SC Bihore SRL	Oradea	92.147.809	Locul 24
SC REROPAM SRL	Borș	75.343.598	Locul 39
TRICOSTAR SRL	Oradea	44.260.961	...
S.C. MELANIA RO S.R.L	Aleșd	32.514.160	
S.C. RAFFAELE CALZATURIFICIO PROD S.R.L.	Oradea	29.706.617	
SC LUNA SHOES SRL	Valea lui Mihai	29.234.336	
SC SAPIEM CONTROL SRL	Oradea	27.188.929	
SC FINPROJECT ROMANIA SRL	Valea lui Mihai	25.351.357	

Sursa: ANAF, 2011

Producția de textile și încălțăminte se completează în județul Bihor cu comerțul îmbrăcăminte, încălțăminte și a articolelor din piele, specifice activităților comerciale înscrise cu codul CAEN 4771 și 4772. Astfel, în județul Bihor se regăsesc companii importante specializate în comercializarea încălțăminte, precum Leonardo și Benvenuti, firme care la nivelul anului 2011 se aflau pe poziții de top la nivelul județului în ceea ce privește cifra de afaceri.

Evoluția în timp a industriei textile și a îmbrăcăminte arată o evoluție la nivel național al acestui sector, însă Bihorul se situează cu mult peste media națională, dar și a regiunii, înregistrând o creștere de 34% în perioada 2008-2012 (din punct de vedere al cifrei de afaceri). Ponderea producției de încălțăminte și îmbrăcăminte a crescut în această perioadă de la 74% la 79% pe fondul unei stagnări, per total, a producției de textile și confecții situată la aproximativ 314. mil lei cifra de afaceri (2012).

Studiu de caz: Fabricarea produselor din cauciuc, mase plastice și alte produse din minerale nemetalice

Un indice de specializare ridicat în județul Bihor îl are fabricarea produselor din cauciuc/mase plastice (CAEN 22) și a altor produse din minerale nemetalice (CAEN 23). Această ramură a industriei face parte din categoria de tehnologie medie-joasă în funcție de intensitatea tehnologică a produselor rezultate.

Județul Bihor se situează pe locul 1 în țară în fabricarea altor produse din mase plastice (CAEN 2229) ca număr de salariați (2.240 persoane) și cifră de afaceri (397.062.807 lei). În această categorie sunt incluse articole de menaj și toaletă, fabricarea diverselor articole din plastic, căști de protecție, piese izolante, statuete, curele de transmisie etc. În fabricarea articolelor din material plastic pentru construcții (CAEN 2223), județul ocupă locul 3 ca număr de salariați (686) după București și Dolj, dar și ca cifră de afaceri (148.936.955 lei). Mai mult, bihorenii sunt specializați în fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă (CAEN 231) ocupând locul 2, după București, în prelucrarea și fasonarea sticlei plate (CAEN 2311) ca număr de firme în domeniu și locul 6 după Arad din punct de vedere al cifrei de afaceri. În fabricarea de sticlărie tehnică (CAEN 2319), județul Bihor ocupă locul 2 în țară după județul Arad ca număr de salariați (42) și ca cifră de afaceri (6.025.112 lei). În ceea ce privește fabricarea altor articole din ceramică și porțelan (CAEN 234), bihorenii ocupă locul 4 ca număr de salariați și cifră de afaceri în fabricarea articolelor ceramice pentru uz gospodăresc și ornamental (CAEN 2341), precum și locul 2 ca număr de salariați și cifră de afaceri în fabricarea altor produse ceramice n.c.a (CAEN 2349) după județul Cluj și locul 3 ca număr de firme. Această clasă include fabricarea de vase, recipiente și articole similare din ceramică folosite pentru transport sau ambalat.

La nivelul Regiunii Nord – Vest, județul Bihor se poziționează pe locul al doilea ca număr de firme și salariați după județul Cluj, însă ocupă locul 1 ca cifră de afaceri în fabricarea

produselor din cauciuc, mase plastice și alte produse din minerale nemetalice. Aproximativ 3,8% din forța de muncă activă bihoreană este angajată în acest sector al industriei prelucrătoare.

Tabel 3-14 Ponderea dată de fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice în cadrul județului, regiunii și țării la nivelul anului 2011

Nivel teritorial	Număr firme	%	Număr salariați	%	Cifra de afaceri	%
România	4.774	3,64%	82,445	5,12%	27.206.192.935	2,94%
Regiunea Nord - Vest	862	20,19%	15,744	26,80%	3.496.210.351	22,84%
Județul Bihor	174	-	4.220	-	798.708.337	-

Sursa: ONRC, 2012, prelucrarea consultantului

În ceea ce privește topul celor mai importante firme bihorene în fabricarea produselor din cauciuc/ mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice, după mărimea cifrei de afaceri, se remarcă S.C. Plastor S.A., S.C. Readymix Romania S.R.L. și S.C. Madrugadacom S.R.L., amplasate în municipiul Oradea.

Tabel 3-15 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice 2011

CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Locul în topul firmelor bihorene
2229	SC PLASTOR SA	Oradea	90.528.358	Locul 27
2363	SC READYMIX ROMANIA SRL	Oradea	63.285.509	Locul 47
2223	S.C.MADRUGADA COM SRL	Oradea	50.521.837	Locul 60
2229	GRASS TECH SRL	Oradea	46.713.658	..
2229	SC CAPIROM SRL	Palota	46.246.251	..
2229	VERNICOLOR SRL	Palota	46.044.962	..
2222	SC MULTIPACK SRL	Pântășești	39.335.840	..
2223	SC OPTIMEDIA SRL	Oradea	31.135.872	..
2229	SC JASZ PLASZT RO SRL	Mădăras	27.955.060	..
2320	SC HELIOS SA	Aștileu	26.126.709	..

Sursa: ANAF, 2011

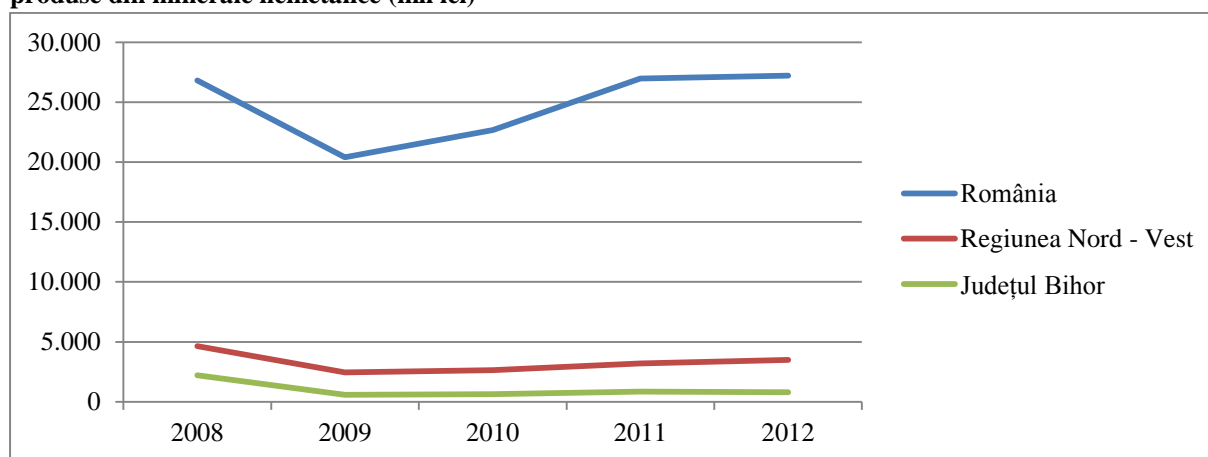
Evoluția în timp a cifrei de afaceri din sectorul de fabricare a produselor din cauciuc / mase plastice și a altor produse din minerale nemetalice arată un șoc considerabil în perioada de criză, urmat de o revenire la nivel național al acestui sector (vezi Tabelul 3-16 și Figura 3-9). Din păcate județul Bihor a înregistrat un regres semnificativ în acest domeniu între 2008-2009, revenirea pe o tendință ascendentă în 2011 neaducând însă sub-sectorul decât doar la 39% din nivelul înregistrat cu patru ani înainte (a se vedea Tabelul 3-16 și Figura 3-9). Și în Regiunea de Nord – Vest Transilvania a avut loc o contracție a acestui domeniu în perioada 2008-2011, însă la o rată mai mică decât cea a Bihorului (30,8%).

Tabel 3-16 Evoluția cifrei de afaceri în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetaleice i la nivel național, regional și județean (mil lei)

Nivel teritorial	2008	2009	2010	2011	2012	2012 - diferență % față de 2008
România	26.803	20.403	22.680	26.968	27.206	1.50%
Regiunea Nord - Vest	4.637	2.464	2.653	3.210	3.496	-24.62%
Județul Bihor	2.212	595	628	858	798	-63.89%

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

Figură 3-9 Evoluția cifrei de afaceri în fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice și a altor produse din minerale nemetaleice (mil lei)

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

Studiu de caz: Industria mobilei

O industrie relativ bine dezvoltată în județul Bihor este fabricarea mobilei, industrie ce face parte din categoria de tehnologie joasă. Conform clasificării activităților din economia națională această diviziune corespunde codurilor CAEN 31 (fabricarea de mobilă), însă în această analiză am luat în calcul și comerțul specializat cu mobilă (CAEN 4759).

Dintre subdomeniile industriei mobilei cu o dezvoltare mai mare în Bihor se remarcă producția de mobilă pentru birouri și magazine (CAEN 3101), la care județul Bihor se situează pe locul 5 în țară (ca număr de firme) și pe locul 7 ca număr de salariați. De asemenea, județul ocupă locul 5 la nivel național ca număr de firme din domeniul de fabricare de mobilă n.c.a (CAEN 3109). Comerțul cu mobilă este foarte bine dezvoltat în județ, ocupând locul 4 în România ca număr de întreprinderi înregistrate cu acest CAEN și locul 3 național ca volum al cifrei de afaceri din comerțul cu mobilă.

La nivelul Regiunii de Nord – Vest, județul Bihor se poziționează pe locul al doilea ca număr de firme după județul Cluj și locul al treilea ca număr de salariați și cifră de afaceri din industria mobilei, concentrând peste 18% din numărul de firme și peste 13% din angajați la nivel regional. În ceea ce privește forța de muncă ocupată din Bihor, 2,26% dintre salariații din județ sunt angajați în industria mobilei.

Tabel 3-17 Ponderea industriei mobilei în cadrul județului, regiunii și țării la nivelul anului 2011

Nivel teritorial	Număr firme	%	Număr salariați	%	Cifra de afaceri	%
România	3.139	4%	62.252	5%	8.098.593.798	5%
Regiunea Nord - Vest	611	20%	21.938	14%	2.978.848.018	14%
Județul Bihor	120		3.105		425.494.471	

Sursa: ONRC, 2012, prelucrarea consultantului

În topul celor mai importante firme bihorene din domeniul industriei mobilei, după mărimea cifrei de afaceri, se remarcă S.C. Ada Fabrica de Mobilă S.R.L. (locul 20 în topul firmelor din Bihor) și S.C. Parisot Green Sofa S.R.L., amplasate în municipiile Salonta, respectiv Oradea, cu cifre de afaceri mult peste celelalte firme bihorene din domeniu.

Tabel 3-18 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în producția de mobilă 2011

CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Locul în topul firmelor bihorene
3109	SC ADA FABRICA DE MOBILĂ SRL	Salonta	100.937.770	locul 20
3109	PARISOT GREEN SOFA SRL	Oradea	88.095.643	locul 29
3109	CLASS FURN ROMANIA	Săbolciu	40.336.331	locul 83
3109	SC NOUL WODEST SRL	Oradea	24.840.079	..
3101	SC STUDIO BLUE SA	Oradea	6.084.648	..
3109	LEMNUL SOCIETATE COOPERATIVĂ MEȘTEȘUGĂREASCĂ	Oradea	5.815.657	..
3109	SC MOBIL TILEAGD SA	Tileagd	5.597.765	..
3109	MARMOB SRL	Marghita	3.548.545	..
3109	S.C.KIKOL SRL	Marghita	3.111.775	..
3109	SC GECOMIR SRL	Oradea	2.827.950	..

Sursa: ANAF, 2011, prelucrarea consultantului

Producția de mobilă se completează în județul Bihor cu comerțul acesteia, activitate înscrisă cu codul CAEN 4759. Astfel, în județul Bihor se regăsesc companii cu o mărime semnificativă, specializate în comercializarea mobilei precum Proges, firmă ce se află pe poziția a 14-a în topul firmelor bihorene din punct de vedere al cifrei de afaceri.

Tabel 3-19 Topul firmelor cu cele mai mari cifre de afaceri în comerț cu mobilă

CAEN	Numele companiei	Localitatea	Cifra de afaceri (lei)	Locul în topul firmelor bihorene
4759	SC PROGES SRL	Oradea	141.587.079	Locul 14
4759	SC ROMEUR SRL	Oradea	26.577.772	...
4759	S.C. VALFOREST S.R.L.	Valea Mare de Cris	2.789.686	...

Sursa: ANAF, 2011, prelucrarea consultantului

Evoluția în timp a industriei mobilei arată o scădere la nivel național al acestui sector, însă Bihorul a înregistrat o creștere spectaculoasă de aproape 96,8% în doar cinci ani. Regiunea

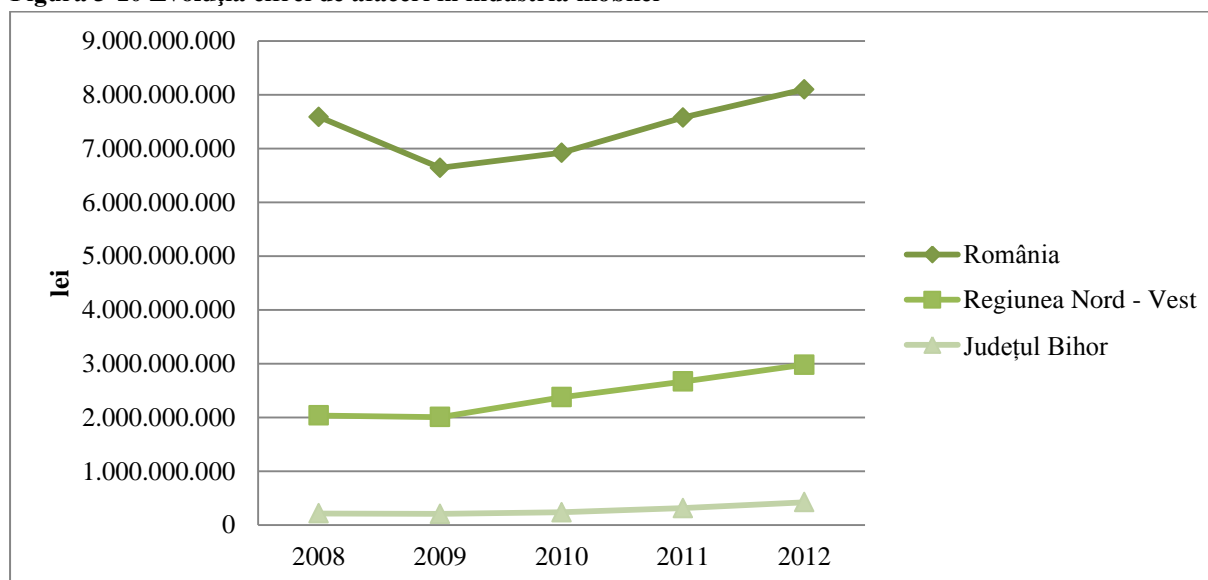
de Nord – Vest a fost tot în creștere în perioada 2008-2011, însă a avut o creștere mai mică decât cea a Bihorului (46,3%).

Tabel 3-20 Evoluția cifrei de afaceri din industria mobilei la nivel național, regional și județean (mii lei)

Nivel teritorial	2008	2009	2010	2011	2012	2012 Diferență % față de 2008
România	7.586.738	6.639.548	6.918.712	7.573.491	8.098.593.798	6,75%
Regiunea Nord - Vest	2.035.890	2.005.847	2.375.385	2.667.721	2.978.848.018	46,32%
Județul Bihor	216.194	205.774	235.335	313.345	425.494.471	96,81%

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

Figură 3-10 Evoluția cifrei de afaceri în industria mobilei

Sursa: ONRC, 2008-2012, prelucrarea consultantului

Alte arii de interes pentru județ

Un alt sub-sector economic cu o relevanță mare pentru județ este cel al exploatării resurselor naturale, în special a petrolului. Se remarcă în acest sens zăcămintele de la Suplacu de Barcău, care reprezintă cea mai importantă arie de extracție on-shore a Petrom în România. Producția curentă în zonă este de aprox 7,200 bbl/ zi ceea ce reprezintă 10% din producția de țiței a Petrom în România. Din cele circa 3.000 de sonde existente, doar 500 de sonde sunt active.

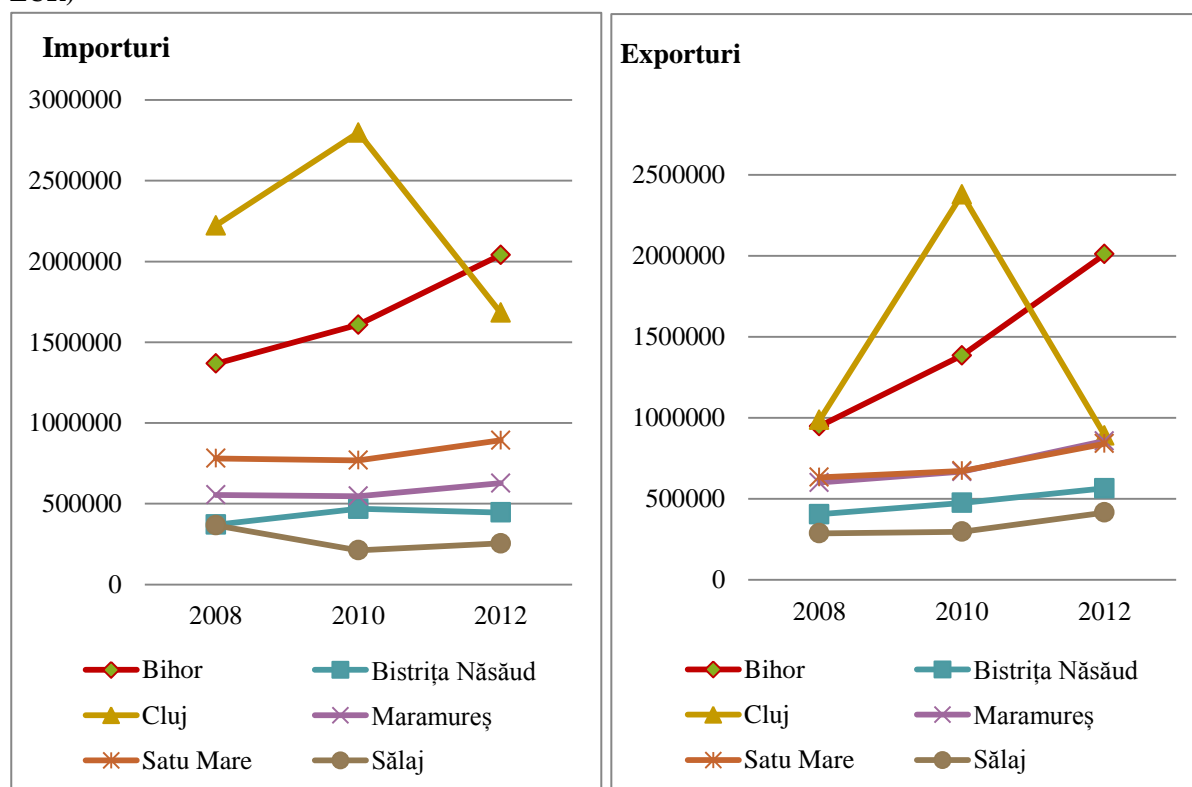
Este însă important de menționat că Petrom preconizează cel mai important proiect de investiții în redezvoltarea zăcămintului matur estimat la 200 mil. EUR, ce urmează a fi implementat în următorii ani. Acest proiect va duce la retehnologizarea instalației de exploatare, inclusiv deschiderea de noi sonde, securizând locurile de muncă în industria extractivă în zonă.

Recent, și alte companii și-au manifestat interesul în desfășurarea de lucrări de explorare de noi zăcăminte de petrol în județul Bihor (N.I.S. Petrol S.R.L.).

Comerț exterior

Județul Bihor deține un loc fruntaș în ceea ce privește volumul mărfurilor importate și exportate (4.050 mil. EUR), fiind situat pe locul 7 după București, Ilfov, Constanța, Timiș, Argeș și Prahova. Soldul balanței comerciale, deși negativ, are însă o valoare mică, indicând un mediu de afaceri puternic orientat către export. Corelat cu rata de creștere a exporturilor mai mare decât cea a importurilor (vezi Figura 3-11), se preconizează trecerea la un sold pozitiv pe parcursul următorilor ani.

Figură 3-11 Evoluția importurilor (stânga) și a exporturilor (dreapta) în Regiunea Nord – Vest (mii EUR)

Sursa: INS, 2012, prelucrarea consultantului

Comparat cu celelalte județe din regiune, județul Bihor înregistrează cele mai mari valori atât în ceea ce privește volumul exporturilor cât și al importurilor, depășind chiar și județul Cluj (puternic afectat de relocarea Nokia).

Mărfurile care contribuie cel mai mult la exporturi (având în același timp un sold pozitiv) sunt, așa cum era de așteptat, încălțăminte, mașinile și echipamentele electrice (vezi Tabelul 3-21).

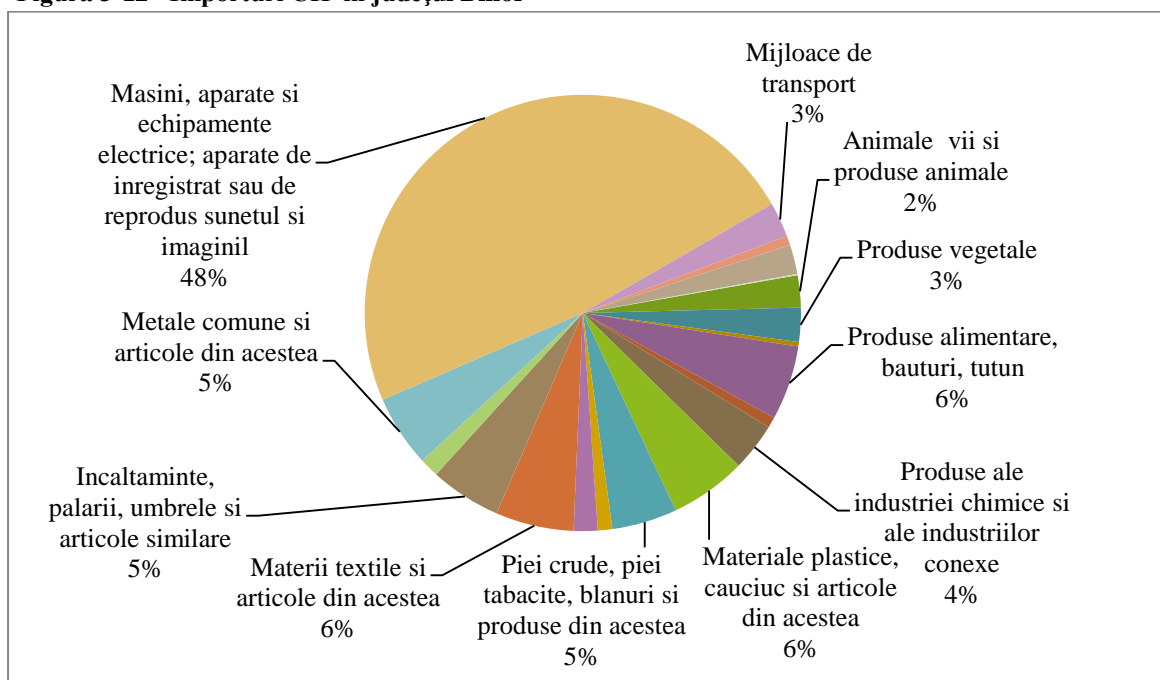
Tabel 3-21 Balanța comercială la nivelul județului Bihor

Județul Bihor – categorii de produse cu balanța comerciala excedentară (2012)		Balanță (mii euro)	
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	344.641	107.491	237.150
Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginii	1.121.664	983.033	138.631
...			
Județul Bihor – categorii de produse cu balanța comerciala deficitară (2012)		Balanță (mii euro)	
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea	26.078	115.389	- 89.311
Piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea	10.628	98.541	- 87.913
Produse alimentare, băuturi, tutun	39.781	112.422	- 72.641
...			

Sursa: INS, 2012, prelucrarea consultantului

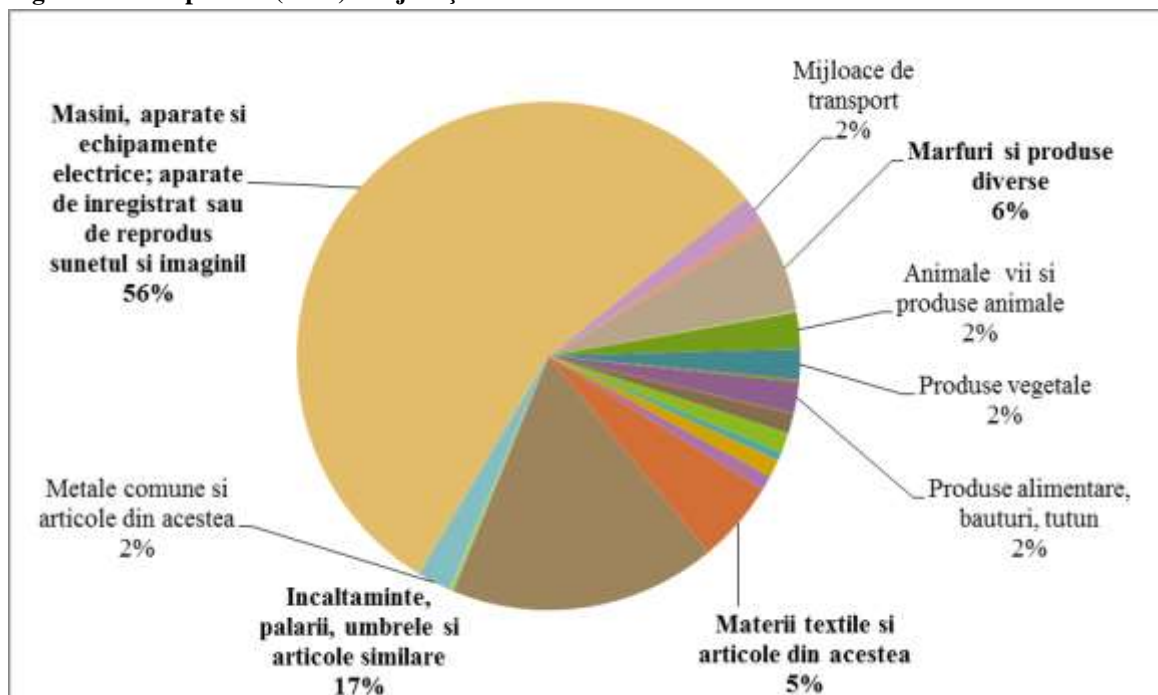
În ceea ce privește mărfurile care înregistrează cel mai proeminent sold negativ, acestea sunt materialele plastice, pieile și produsele alimentare. Interesant de observat că prima categorie (materiale plastice) înregistrează un sold negativ, pe fondul unei scăderi accentuate a acestui sector industrial în cadrul județului. Pieile reprezintă materia primă pentru sectorul de încălțăminte, foarte dezvoltat la nivelul județului.

Figură 3-12 Importuri CIF în județul Bihor

Sursa: INS, 2012, prelucrarea consultantului

Figură 3-13 Exporturi (FOB) din județul Bihor

Sursa: INS, 2012, prelucrarea consultantului

Analiza SWOT a economiei județului

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Poziția în proximitatea graniței ce favorizează accesul la piețe externe; • Arii de specializare bine conturate stabile sau în creștere și cu relevanță la nivel național; • Potențial semnificativ de creștere în agricultură, atât în culturi vegetale cât și animaliere (favorizat de suprafețele extinse de pășuni și fânețe); • Resurse naturale variate și bogate, inclusiv în materie de diversitate a reliefului și a condițiilor climaterice ce se pretează la activități economice diferite; • Mediu de afaceri puternic orientat spre export, ceea ce indica dezvoltarea pe plan local a unor produse competitive pe piețe externe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zone din județ fără diversitate economică semnificativă, manifestând dependență de un număr limitat de domenii de activitate / agenți economici; • Localizarea agenților economici concentrată aproape exclusiv pe considerente de cost al forței de muncă; • Infrastructură rutieră deficitară, ceea ce descurajează localizarea investitorilor și împiedică/generează costuri suplimentare în circulația mărfurilor; • Distanță relativ mare și conectivitate insuficientă față de piața de desfacere națională; • Insuficiente structuri de sprijin ale afacerilor.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Oportunități de finanțare din ciclul următor de programare (2014 – 2020); • Tendințe de creștere a cererii (și prin urmare expansiune a pieței) pentru domenii economice dezvoltate în județ (ex. electronice, încălțăminte, mobilier, ș.a.); • Atenție sporită asupra unor domenii relevante pentru județ (spre ex. relansarea pomiculturii prin noul cadru CAP la nivelul Uniunii Europene); • Proiecte de investiții anunțate în cadrul județului (ex. exploatarea petrolului, continuarea investițiilor în industria producătoare de componente electronice, etc). 	<ul style="list-style-type: none"> • Decizii de relocare din județul Bihor a investitorilor străini; • Acces limitat la expertiză și consiliere agricolă, fapt îngreunat de restructurări instituționale, diminuarea numărului de specialiști și sub-finanțarea institutelor de cercetare; • Dependența unor investiții extrem de importante pentru mediul de afaceri (și nu numai) de decizii și prioritățile stabilite la nivel central (spre ex. investiții în infrastructura rutieră); • Evoluția pe piețe externe a unor industrii importante pentru județ (ex. competiție din partea producătorilor de pe piețe asiatice în industria textilă, de confecții și încălțăminte).

4. Potențial turistic

Județul Bihor deține un potențial turistic extraordinar. Frumusețea și bogăția carstică și de biodiversitate a Munților Apuseni, resursele balneare exploatare la Băile Felix și 1 Mai și nu numai, patrimoniul construit al Oradei și diversitatea tradițiilor și manifestărilor culturale permit un panou variat de activități turistice. Infrastructura și serviciile turistice sunt însă insuficient dezvoltate pentru a susține o ofertă care să poată, pe de o parte, valorifica potențialul județului, și pe de altă parte să genereze venituri și activitate economică din turism.

O provocare importantă pentru Consiliul Județean Bihor ține de conceperea și promovarea, într-o manieră integrată, a principalelor areale de interes turistic din județ. A fost remarcată o insuficientă coordonare și experiență de lucru în parteneriat atât la nivel de sector, din partea agenților economici cât și în ceea ce privește implicarea și colaborarea între/ cu autoritățile locale.

Accesibilitatea la principalele areale de interes turistic s-a îmbunătățit pe parcursul ultimilor ani, un exemplu notabil constând în modernizarea drumului de acces către Platoul Padiș. Există încă o mare nevoie de investiții atât în infrastructura majoră pentru a extinde bazinul de atracție al turiștilor (spre exemplu prin modernizarea aeroportului pentru a putea accesa piețe străine sau reabilitarea DN76 pentru a facilita accesul turiștilor din centrul țării) cât și pentru a îmbogăți experiența acestora în arealul vizitat (drumuri și poteci de acces locale, noi trasee, marcaje și panouri de informare etc.).

S-a manifestat un interes important în investiții în infrastructură și servicii turistice, fapt deopotrivă necesar pentru a susține un aflax mai mare de turiști pe viitor, cât și binevenit, având în vedere volumul modest al acestor infrastructuri. O nevoie importantă semnalată ține de planificarea urbană și îmbunătățirea gestiunii terenurilor, atât pentru a debloca zone cu potențial de creștere a activității turistice cât și pentru a preîntâmpina dezvoltarea imobiliară nesustenabilă și degradarea mediului.

Analiza situației actuale reflectă însă existența unui foarte mare potențial pentru turism, vizând mai multe areale din județ, însă valorificat într-un grad foarte redus. Prezentul capitol are rolul, pe de o parte, de a prezenta succint principalele tipuri de atracții și zone de interes turistic din județ și pe de altă parte, de a scoate în evidență provocările ce țin de dezvoltarea sectorului în județ. Acest document trebuie analizat în conjuncție cu materiale documentare care inventariază într-un mod detaliat și comprehensiv elementele de patrimoniu natural, construit și cultural ale județului și starea acestora, lucru care nu stă în obiectivul și mandatul prezentului exercițiu.

Tipuri de atracții turistice din județul Bihor

Îmbinarea între patrimoniul natural și o moștenire culturală importantă, respectiv diversitatea geografică și etnografică, oferă județului Bihor oportunitatea de a valorifica o diversitate de atracții ce pot fi dezvoltate drept produse turistice și pot poziționa județul Bihor ca destinație turistică extrem de importantă pentru zona de nord-vest a României.

Relieful montan: carst, biodiversitate, peisaj

Cele mai importante atracții turistice ale județului țin de zona sa montană. Principalul element atractiv îl constituie relieful, în special prin elementele carstice, răspândite pe suprafețe întinse. Zone mari din suprafața județului sunt acoperite de spații montane atractive făcând parte din grupa Munților Apuseni: Munții Bihor - Vlădeasa, Pădurea Craiului, Codru-Moma, Șes – Plopiș. Aceștia adăpostesc un număr important de arii protejate, vizând atât elemente de biodiversitate cât și relief - rezervații naturale botanice, zoologice, geologice și geomorfologice. O mare parte din aceste rezervații se găsesc pe teritoriul Parcului Natural Apuseni, a cărui suprafață în cadrul județului Bihor este de aproximativ jumătate din suprafața întregului parc, cuprinzând aerele din comunele Budureasa, Bunțești, Pietroasa, Câmpani și orașul Nucet.

Zona montană susține, ca tip de activități turistice, drumeții, speoturism, turism de aventură, dar și ecoturism și turism cultural, plecând de la valoarea resursele localizate în zona montană, precum cele naturale, istorice (arheologice) și culturale.

Drumețiile

În prezent în județul Bihor există 40 de trasee turistice montane omologate aflate în grija S.J. Salvamont-Salvaspeo Bihor, altele 5 fiind în curs de omologare. Traseele străbat principalele zone turistice din arealul montan al județului, astfel: Masivul Bihor – Vlădeasa, cu 21 de trasee în zona Parcului Natural Apuseni, 9 în zona stațiunii Stâna de Vale, 5 în zona Băița – Vârtope; Masivul Pădurea Craiului cu 8 trasee în zona Defileu Crișului Repede și 1 traseu în zona Remeti – Meziad; Masivul Codru Moma cu 1 traseu în zona Cărpinet.

*Turiști în drum spre Peștera Vadu Crișului,
Sursa foto: captură proprie, aug. 2013*

Un exemplu de traseul turistic inadecvat și care necesită amenajări este reprezentat de traseul montan ce străbate defileul Crișului Repede, pornind din localitatea Vadu Crișului spre peștera cu același nume. Acesta se suprapune căii ferate (ruta Cluj Napoca – Oradea) circulate frecvent de trenuri. Spațiile de refugiu pentru turiști sunt limitate și acoperite de vegetație bogată, ceea ce expune turiștii la un risc ridicat de accident.

Multe dintre aceste trasee necesită amenajări specifice pentru a crește siguranța turiștilor cât și pentru a îmbogăți experiența de vizitare a acestora (ceea ce presupune puncte de popas amenajate corespunzător, semnalizatoare și panouri informative, puncte de belvedere, etc).

Turism speologic

Bihorul este județul cu cel mai mare număr de peșteri, peste 8% din cele circa 20.000 de cavități cunoscute în țară, între ele regăsindu-se și 4 superlative speologice ale României, cea mai adâncă peșteră – V5 din Sistemul Vărășoia - Padiș și cea mai lungă peșteră – Peștera Vântului – Șuncuiuș, cea mai mare cascadă subterană – Peștera Cămpeneasca – Vașcău, cea mai adâncă peșteră scufundată – Izbulul Izbândiș la care se adaugă Peștera Urșilor cea mai mare și complex amenajată peșteră din țară. Un număr redus de peșteri au amenajări ce le permit accesul pentru vizitare de public larg, acestea incluzând Peștera Urșilor, Cetățile Ponorului, Ghețarul Focul Viu, Avenul Bortig, Peștera Vadu Crișului și Peștera Măgura, Peștera Meziad și Peștera cu Cristale din Mina Farcău. Potențialul pentru peșterile amenajabile pentru accesul publicului larg este departe de a fi epuizat în Bihor, în multe cazuri fiind necesare doar amenajări de bază pentru facilitarea accesului spre peșteră (sau restricționarea acestuia, pentru prevenirea vandalizărilor), panouri informative, ș.a., vizitarea putând fi realizată cu firme/ organizații ce pot furniza ghidaj și echipament specializat.

Sursa: captura proprie, aug. 2013

Punct de informare și de acces pentru vizitatori în Peștera cu Cristale din Mina Farcu, gestionată de Centrul pentru Aree Protejate și Dezvoltare Durabilă. Peștera este amenajată cu iluminat, podețe și scări de acces și se vizitează cu ghid.

Sursa: CarpatFun, sept. 2013

Alte peșteri din județul Bihor pot fi vizitate în ture organizate de firme/organizații specializate, ce pot oferi ghidaj precum și echipament de adecvat.

Există un al treilea tip de turism ce vizează relieful carstic, și anume turismul speologic specializat. Acesta este un tip de activitate ce presupune vizitarea unor peșteri cu condiții

specifice de protecție precum și o dificultate sporită. Ambele impun utilizarea de tehnici și echipamente specifice speologiei sportiv – explorative cât și un sistem de avizare/ certificare transparent.

Speoturismul se practică cu preponderență în zona Padiș - Cetățile Ponorului, Defileul Crișului Repede, Cheile Albioarei și Valea Videi (Munții Pădurea Craiului) și în valea Iadei.

Via ferrata

Acesta este un tip de traseu pe verticală, accesibil și turiștilor care nu au o pregătire specială pentru alpinism și care se pretează foarte bine tipului de relief carstic din munții din Bihor. În Bihor există potențial pentru numeroase astfel de amenajări pe trasee precum Circuitul Văii Galbena, Circuitul Cascadei Săritoarea Bohodei, Circuitul Cetățile Ponorului, Circuitul Cetățile Rădesei - zona Padiș.

Alpinism și escaladă

În județul Bihor există deja numeroase trasee pentru alpinism de diferite grade de dificultate în zona Defileul Crișului Repede, sectorul Vad – Șuncuiuș, din care circa 100 au fost reamenajate. Trasee de vară și de iarnă se găsesc și în zona Aleului - Bohodei. Potențialul este departe de a fi epuizat, existând numeroase alte zone în care noi trasee pot fi amenajate.

Canyoning

Acest gen de sport montan este tot mai prezent și în România. Sunt valorificate în Bihor o serie de trasee „umed” la valea Galbenei, valea Oșelu, Săritoarea Bohodei din zona Padiș - Boga și trasee „uscate” la valea Horoabei – Șuncuiuș, Valea Seacă – Padiș/ Vârtop. Și pentru acest sport există potențial de extindere în județ.

Sporturi nautice: rafting și kayaking

Practicarea de sporturi nautice pe ape de munte (WW sports) este de asemenea foarte populară în zone montane. Județul Bihor a fost prima zonă în promovarea acestui gen de activitate în România, prin proiectul de evaluare a potențialului de WW sports pe cursurile montane din România derulat în 2004 de Asociația Salvatorilor Montani Bihor, proiect finalizat prin identificarea a 24 de parcursuri WW localizate în Carpații Românești. În astfel de sporturi se utilizează 3 categorii de ambarcațiuni, caiac, canoe și barca de rafting.

Potențialul județului Bihor este puțin exploatat, existând un singur operator bihorean, care activează în zona Defileul Crișului Repede, iar lipsa infrastructurii se simte pregnant. Principalele albie din Bihor care se pretează pentru astfel de activități sunt: Crișul Repede, Crișul Pietros, Drăganul, în apropiere de Vârtop, și valea Gârda-Arieș.

Sursa: CarpaticFun, sept. 2013

Canyoning în Valea Seacă organizat de CarpaticFun.

Sursa: captura proprie, aug. 2013

Rafting pe Valea Crișului Repede organizat de Master Adventure.

Schi alpin și de tură

Domeniul schiabil în județul Bihor este reprezentat la ora actuală de complexul de schi „Piatra Grăitoare” din perimetrul Băița – Vârtop, raza orașului Nucet. Și în perimetrul stațiunii Stâna de Vale, existau 3 pârtii de schi funcționale: „Măgarul” (utilizată și astăzi chiar dacă nu e omologată) localizată la intrarea în stațiune; „Mariana” – localizată lângă fostul complex de cazare „Pavilionul II” dar care, datorită vegetației forestiere crescute în ultimele 2 decenii, a devenit indisponibilă momentan; „Nina” – fosta pârtie a companiei de vânători de munte. Tot în acest perimetru mai existau 2 piste de schi fond, una de 6 km și una de 10 km, dar care s-au depreciat din cauza dezvoltării vegetației forestiere, a lucrărilor la drumurile forestiere și la captările de apă. Potențial de dezvoltare mai există atât pe partea de schi alpin, cât mai ales pe cea de schi de tură (cross-country schi).

Ciclism montan

Relieful și numeroasele drumuri forestiere sunt premise bune pentru dezvoltarea cicloturismului în Bihor. Zonele propice pentru cicloturism ocupă o mare parte din teritoriul județului, precum o parte din teritoriul Parcului Natural Apuseni, Munții Pădurea Craiului, zonele de deal (Dealurile de Vest). Există încă însă insuficiente trasee prestabilite, centre de închiriere pentru biciclete și operatori/ghizi specializați.

Alte activități ce pot valorifica zona montană din județ zborurile cu parapanta (se practică ocazional în zona Roșia, Padiș, Hidișelul de Sus, Stana de Vale ș.a.), tiroliana (Roșia/ Peștera Farcău, craterul de la Betfia, ș.a.).

Resurse balneare

Județul Bihor se bucură de existența unei game variate de ape minerale termale și termo-minerale. Dintre acestea, menționăm cele mai cunoscute resurse: apele carbogazoase de la Pădurea Neagră, Tămășeu, Tinca; ape oligominerale și feruginoase la Stâna de Vale; “Izvorul Minunilor”, localizat pe Valea Popii, afluent al Iadei, la 1.170 m altitudine; cel mai important izvor termal artezian, “Balint”, la Băile Felix - forat în anul 1885, cu un debit de 17 mii l apă/zi, cu ape termale bicarbonatate, calcice și magneziene, ușor radioactive.

Cele mai importate resurse balneare se regăsesc în zona stațiunilor Băile Felix și Băile 1 Mai, situate în comuna Sânmartin, în apropierea Oradei. Împreună, Băile Felix și Băile 1 Mai, oferă cea mai mare capacitate de cazare dintre stațiunile balneare, în structuri de cazare private⁷. Punctul culminant în dezvoltarea bazei balneare de la Băile Felix a fost în anii '70-'80, perioada de avânt la nivel național în domeniul turismului balnear. A urmat o perioadă lungă de degradare a stațiunii ce a afectat nu numai principalele obiective turistice, capacități de cazare, ci și cel mai mare ambulator balnear al stațiunii. Începând cu anul 2000, s-au înregistrat noi investiții de natură privată. Din păcate, planificarea și gândirea strategică integrată cu privire la dezvoltarea turismului în zonă au fost limitate. Prin urmare, investițiile s-au realizat punctual, majoritatea reprezentând pensiuni private, concentrate în Băile Felix. S-au înregistrat însă investiții limitate în infrastructura publică și/sau de uz comun pentru turiști, fapt ce duce la o diminuare a calității mediului construit și a atractivității stațiunilor. Se semnalează de asemenea riscuri ce țin de supra-exploatarea apelor termale din zona Băilor Felix și 1 Mai, fapt ce duce la reducerea proprietăților curative ale acestora.

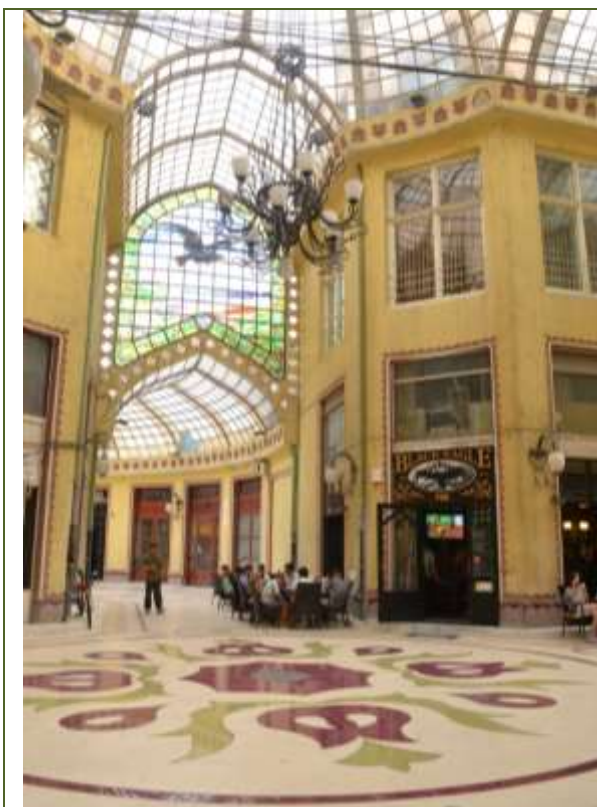
Valorificarea apelor minerale termale în scop de agrement și turistic se realizează și în alte localități, spre exemplu la Băile Tinca, resurse existând și la Mădăraș, Marghita, Aleșd, ș.a.

Patrimoniul istoric-cultural

Pe lângă oferta de patrimoniu natural, județul Bihor beneficiază de un patrimoniu construit la fel de spectaculos. În județul Bihor sunt înregistrate 431 de monumente de patrimoniu construit, dintre care 170 sunt situri și monumente arheologice, 221 sunt monumente și ansambluri de arhitectură, iar 40 sunt case memoriale și monumente de artă plastică.

Cel mai bogat, în acest sens, este municipiul Oradea, unde se regăsește o diversitate foarte mare de obiective. Tot în Oradea, municipalitatea a accesat finanțări pe proiecte europene pentru reabilitarea patrimoniului construit, existând lucrări finalizate la Palatul Vulturul Negru și în curs la Cetatea Oradei.

⁷ Potrivit Master planului pentru Dezvoltarea Turismului Balnear, Ministerul Turismului din România

Sursa: captura proprie, aug. 2013

Pasajul Vulturul Negru, reabilitat cu finanțare prin Programul Operațional Regional în perioada 2012 – 2013.

Sursa: captura proprie, aug. 2013

Biserica de lemn din Aușeu, una din cele 61 de biserici de lemn din județ declarate monumente de patrimoniu.

O altă bogăție a județului este reprezentată de mănăstirile și lăcașuri de cult reprezentative pentru mai multe religii. Pentru culturi ortodoxe, de origine răsăriteană amintim:

- Mănăstirea de la Voivozi (sec. XI-XII), Biserica Reformată din Remetea (sec.XIII), Catedrala Episcopiei Ortodoxe a Oradei, Bihorului și Sălajului, Biserica Sf. Nicolae (fostă Catedrală greco-catolică), finalizate în jurul anului 1800, care stau sub semnul stilurilor baroc și neoclasic, și multe altele.
- Bisericile de lemn, ridicate sau refăcute de-a lungul secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea. În prezent se mai păstrează 61 de biserici de lemn, toate declarate monumente de arhitectură.

Evenimente ce țin de etnografie și folclor

Una din atracțiile importante ale județului Bihor ține de patrimoniul intangibil constând în obiceiuri și tradiții, evenimente culturale tradiționale, arhitectură, port popular și meșteșuguri tradiționale.

Printre evenimentele culturale cu o periodicitate anuală sunt:

- încondeiatul oului de Paști și ritmuri de toacă Drăgoteni – comuna Remetea, Rieni, Dobrești, Lunca, Budureasa;

- aprinderea focurilor solare pentru vii și pentru morți: Câmpani; Șuști (comuna Lunca); Săliște de Vașcău (comuna Criștioru de Jos);
- sărbătoarea sângiorzului (sfântul Gheorghe) la Vașcău și târgul de Sângiorz la Beiuș, Brădet, Chișcău, Măgura.

De asemenea, anual au loc serbări câmpenești și festivaluri: Zilele salcâmilor în floare (Valea lui Mihai.), Târgul de la vama sării (Vadu Crișului), La izvorul lui Horea (Criștioru de Jos: Poiana și Săliște de Vașcău.), Toamnă pe Valea Ierului (Săcuieni), Festivalul vinului și al pălincii (Muzeul Țării Crișurilor Oradea), Festivalul cântecului, dansului și portului popular bihorean (Muzeul Țării Crișurilor Oradea), Festivalul de muzică sacră și al obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou (Oradea, Beiuș, Aleșd), Târgul meșterilor populari din România (Muzeul Țării Crișurilor sau Cetatea Oradea), Festivalul folcloric al rromilor și sărbătoarea folclorică și religioasă (Kirchweih) a etnicilor germani (Palota).

Meșteșugurile, în trecut foarte bine reprezentate, se mai păstrează încă, mai ales în zona rurală a județului, astfel: încondeiatul ouălor de paști; olărit - ceramică albă și roșie; lădărit – realizarea de mobilier țăranesc; țesături – realizarea de cusături și broderii populare; pictură de icoane pe sticlă și lemn; rotărit; împletituri din papură și nuiete; cioplitori în piatră și marmură; lutieri; cojocari; confecționeri de obiecte de podoabă; sculptori în lemn. Alte meșteșuguri practicate sunt: sculptura, icoane pe lemn și sticlă, realizarea de podoabe populare.

Centre meșteșugărești active:

- în domeniul olăritului (Beiuș-Leheceni, Săliște de Vașcău, Criștioru de Jos, ceramică roșie; Crișul Repede - Vadu Crișului, ceramică albă),
- în domeniul textilelor de interior (Chișcău, Pietroasa, Remetea – Beiuș; Bratca, Borod – Crișul Repede),
- lăzi de zestre din lemn (Budureasa)
- pentru prelucrarea papurei (Borș, Otomani – Crișul Repede și Barcău - Crasna),
- pentru împletituri din nuiete (Salonta – Crișul Repede),
- ouă încondeiate (Drăgoteni, Remetea – Beiuș).

În prezent, există un amplu proiect al Președintelui Consiliului Județean, domnul Cornel Popa, care încearcă să revigoreze tradiția meșteșugurilor din județul Bihor. Proiectul are obiective ambițioase, atât de revigorare a practicilor de meșteșugărit, cât și de a oferi soluții de ocupare pentru populația care a lucrat în trecut în minerit, din zona de Sud - Est a județului, în fostele zone miniere. Totodată inițiativa include un proiect legislativ pentru Statutul Meșterului Popular.

Principalele areale de interes turistic

Experiența turiștilor ține de arealul geografic vizitat, și mai precis de diversitatea atracțiilor și a serviciilor turistice care se pot dezvolta pe marginea acestora.

Se remarcă două areale extinse pentru turism în județul Bihor, care se poziționează drept destinații turistice principale:

1. zona Oradea;
2. zona montană, cu precădere zona cuprinsă în Parcul Natural Apuseni.

Fiecare dintre aceste două areale principale vor fi analizate, în cele ce urmează, din punct de vedere al tipului de turism pentru care s-ar preta precum și al inițiativelor și provocărilor existente. În plus, vor fi analizate câteva considerente generale ce țin de accesibilitate și bazinul de atracție a turiștilor.

Zona Oradea – Felix/1 Mai

Activitatea turistică de bază ține de turismul balnear desfășurat în stațiunile Felix și 1 Mai care dețin marele avantaj de a atrage un număr extins de turiști și pentru o perioadă de ședere mai îndelungată.

Municipiul Oradea, datorită inițiativelor recente și în curs, propune un cadru urban efervescent, cu o activitate culturală în creștere ce se pretează atât unor vizite de tip ”city break” cât și ca activități asociate turismului balnear în stațiunile Felix și 1 Mai. Printre obiectivele turistice cele mai importante din Oradea și din împrejurimi menționăm: Șirul Canonicilor, un ansamblu urban baroc format din zece case aliniate în fața grădinii Palatului Episcopal; Palatul Baroc, care constituie, alături de Bazilica Sfânta Maria și Șirul Canonicilor, cel mai valoros complex în stil baroc construit în România; Palatul Vulturului Negru, Palatul Episcopal greco-catolic; lăcașuri de cult precum Bazilica romano-catolică Înălțarea Fecioarei Maria, Biserica ortodoxă ”cu Lună”, Biserica Sfântul Ladislau, etc.

Areale secundare adiacente:

- Parcul Natural Cefa, situat la 30 km sud-vest de Oradea, unde se pot practica activități precum pescuitul, observații ornitologice, plimbări cu barca, echitație, șamd;
- Podgoriile Diosig, unde se pot organiza activități/ trasee ce țin de cultura vinului. Podgoriile țin de Câmpia Crișurilor și Ierului, zonă unde se pot practica și activități de turism cultural și de patrimoniu (ex. vizitarea atelierului privat de împletit papură din Șuiug, participarea la evenimente anuale precum: ”Balul strugurilor” la Cetariu, ”Festivalul vinului” și ”Toamna pe valea Ierului” la Săcuieni, ”Zilele salcânilor în floare” în Valea lui Mihai, sau ”Sărbătoarea cartofilor la slovaci” în Șinteu);

- Zona Avenului de la Betfia, zona Vârciorog sau zona Dobrești, situate la mai puțin de 1 horîde Oradea, unde se pot practica activități sportive și turism de aventură (ex. ciclism montan, speologie, escaladă, etc);
- La acestea se pot adăuga activități ce țin de etnografie, folclor, manifestări culturale, descoperirea siturilor de patrimoniu, etc organizate în împrejurimi.

Zona Munților Apuseni

Cele mai importante atracții turistice țin de perimetrul cuprins în Parcul Natural Apuseni și constau în:

- Arealul turistic carstic Padiș – Cetățile Ponorului
- Este principala zonă turistică a Munților Apuseni, cu cea mai mare concentrare de obiective turistice, precum: Platoul Padiș, Poiana Ponor, Lumea Pierdută, Cetățile Ponorului, Groapa de la Barsa, Peștera Focul Viu, Valea Galbenei. La obârșia afluentului văii Valea Seacă, în amonte de canion, se află Groapa Ruginoasă.
- Arealul turistic Boga – Aleu și Pietroasa - Chișcău
- Atracții deosebite ale acestei zone sunt pereții de stâncă ai Amfiteatrului Boghii, izbul Boghii, Sărtoarea Bohodeiului, cascada Oșelu. În Chișcău se află și Peștera Urșilor.
- Arealul turistic Valea Sighiștelui, ce adăpostește peste 160 de peșteri pe numai 15 kmp, cele mai cunoscute fiind peșterile Măgură și Coliboaia. Valea se termină într-un canion spectaculos prin îngustimea și verticalitatea pereților.
- Arealul turistic Vârtop, reprezentând o zonă în plină dezvoltare, în special pentru sporturi de iarnă. Zonă beneficiază de numeroase pensiuni și case de vacanță. La Vârtop există o parte funcțională de 750 m înălțime, de nivel mediu de dificultate, dotată cu teleschi. În zonă pot fi vizitate Cascada Vârciorog cu o înălțime de 15 m, Vârful Cucurbăta Mare (Vârful Bihor) cel mai înalt vârf din Munții Bihor, 1.849 m.

Areale secundare ce pot fi incluse și promovate în pachete turistice comune constau în:

- Zona Roșia – Remetea, cu un potențial important atât din punct de vedere al turismului speologic (Peștera cu Cristale din Minca Farcu, Peștera Meziad, ș.a.) dar și al agroturismului. De altfel, în comuna Roșia există deja mai multe inițiative de reabilitare a caselor tradiționale și amenajare în structuri de primire tursitică;
- Zona Șuncuiuș – Vadu Crișului, cu o activitate turistică importantă reflectată și de numărul de structuri turistice înregistrate;
- Zona Vașcău – Cărpinet, ce cuprinde câteva obiective de relief carstic (ex. Izbul de la Călugări) și reprezintă în același timp un areal cu vechi tradiții în meșteșuguri precum olăritul sau prelucrarea lemnului;
- Zona Stâna de Vale, cu un potențial balnear important.

Casă tradițională amenajată pentru turiști în comuna Roșia.

Casa face parte dintr-o serie de astfel de construcții reabilitate din inițiativa lui Viorel Lascu cu consilierea specialiștilor Muzeului Țării Crișurilor.

Sursa foto: adevarul.ro, 2011

Peisaj specific Munților Pădurea Craiului, între localitățile Roșia – Damiș - Bratca.

Drumul județean de legătură între aceste localități (DJ764/ DJ764D) se află în condiții foarte bune, asigurând conexiunea între Valea Crișului Negru (Țara Beiușului) și Valea Crișului Repede.

Sursa foto: captura proprie, aug 2013

Infrastructura și servicii turistice

Accesibilitate

Infrastructura de acces în județ are un impact major asupra razei de atracție a potențialilor turiști. În prezent, vizitatorii județului provin în special de centrele urbane din vecinătate: Cluj Napoca, Arad și Timișoara dar și din Ungaria, în special din localități din proximitatea graniței. O dată cu viitoare investiții în infrastructura de transport (modernizarea DN76, construirea autostrăzii, modernizarea aeroportului din Oradea, ș.a.), județul Bihor ar putea deveni mult mai atractiv pentru turiști din orașe mai îndepărtate ale României, inclusiv București, Budapesta, dar și alte țări străine. În special turismul balnear dar și cel montan/ de aventură se pretează la un public străin, din state europene și nu numai. Avantajele competitive ale județului pentru un astfel de public țin de calitatea resurselor balneare și a

mediului precum și prețul relativ redus al serviciilor în comparație cu zone similare din alte țări.

DJ763- principala cale de acces spre PNA

DJ763 Sudrigiu-Pietroasa-Cabana Padiș, reabilitat cu fonduri europene prin POR în perioada 2009-2012 reprezintă un progres major în creșterea accesibilității Parcului Natural Apuseni pentru turiști.

DN75 în raza comunei Lunca

Calitatea precară a DN75, în special pe unele segmente de drum din județ, reprezintă principalul impediment în accesibilitatea zonei, atât pentru traficul turistic cât și pentru cel de marfă.

Sursă foto: captură proprie, aug 2013

Accesibilitatea spre obiectivele de interes turistic presupune și amenajări specifice pentru a asigura orientarea, accesul facil și în siguranță al vizitatorilor. Investiții în acest sens au fost realizate prin amenajarea unor peșteri, marcaje și panouri de indicare, ș.a. însă sunt departe de a acoperi chiar și obiectivele principale ale județului.

Infrastructură de cazare

Datele statistice despre activitatea turistică din județul Bihor arată o evoluție pozitivă pe parcursul ultimilor 5 ani. Numărul de structuri de primire înregistrate a crescut cu mai bine de 50% în perioada 2008-2011, cea mai mare creștere semnalându-se pentru categoria pensiunilor turistice rurale.

Tabel 4-1 Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

Categoriile de structuri de primire	2007	2008	2009	2010	2011
Total	85	83	100	110	128
Hoteluri	29	30	32	39	43
Hoteluri apartament	-	-	-	1	2
Moteluri	4	6	7	5	4
Hosteluri	1	1	1	2	3
Hanuri turistice	1	1	1	-	-
Cabane turistice	5	5	6	7	4

Categoriile de structuri de primire	2007	2008	2009	2010	2011
Campinguri și unități tip căsuță	8	7	7	6	4
Vile turistice și bungalouri	20	12	12	12	21
Tabere de elevi și preșcolari	6	6	6	3	3
Pensiuni turistice urbane	6	6	9	4	7
Pensiuni turistice rurale	5	9	19	31	37

Sursa: Anuar statistic al județului Bihor, Direcția județeană de statistică Bihor, 2012

Harta 4-1 Disponerea unităților de cazare turistică și a locurilor de cazare

Deși numărul de turiști care au înoptat în județul Bihor a crescut cu 13% pentru turiștii români și cu 18% pentru turiștii străini în 2011, indicii de utilizare a capacității de cazare turistică sunt totuși scăzuți, de doar 38% în 2011. Acest lucru poate fi justificat de durata scurtă a sezoanelor turistice precum și atractivitatea redusă a acestora.

Tabel 4-2 Indicii de utilizare netă a capacității de cazare turistică (%)

An	2007	2008	2009	2010	2011
Utilizare netă a capacității de cazare (%)	47,0	44,5	44,1	37,7	38,4

Sursa: Anuar statistic al județului Bihor, Direcția județeană de statistică Bihor, 2012

Datele statistice în turism trebuie însă privite cu rezervă, având în vedere că în acest domeniu se înregistrează în general o activitate informală neraportată considerabilă. Prin urmare, este de așteptat ca datele ce țin de stadiul actual cât și evoluția înregistrată să fie mult sub-evaluate față de situația reală.

Analiza în profil teritorial a dispunerii structurilor de primire turistică indică două concentrații principale, prima în zona Oradea/ Sânmartin și a doua, cum era de așteptat, în zona Munților Apuseni. Zona de nord a județului dispune de o ofertă limitată de structuri de cazare, dispuse exclusiv în localitățile Marghita, Valea lui Mihai și Săcueni (vezi Harta 4-1).

Consultările realizate în procesul de realizare al prezentei strategii, atât cu Administrația Parcului Natural Apuseni cât și cu alte organizații (operatori economici, ONG-uri, Salvamont Bihor, ș.a.) au ridicat problema ofertei limitate de cazare în zona parcului.

Zona Padiș este vizată de un proiect complex de amenajare turistică, fiind realizat și un Plan Urbanistic Zonal în acest sens. Din păcate, au fost semnalate probleme ce țin de gestiunea terenurilor ce îngreunează sau chiar blochează investițiile în zonă. Reprezentanți ai structurilor mediului de afaceri din Bihor au declarat, în timpul consultărilor, că există un interes important din partea investitorilor privați de a susține investiții în zonă. Acestea trenează însă din cauza dificultății identificării și delimitărilor parcelor și a proprietarilor acestora, definirii perimetrelor care se pretează la construcții și restricțiile/ specificațiile de construcție necesare având în vedere diferitele grade de protecție. Această situație este îngreunată de lipsa documentațiilor de urbanism (Planuri de Urbanism General) la zi și avizate și a situațiilor cadastrale digitale pentru unitățile administrativ teritoriale care cuprind zona Parcului Natural Apuseni.

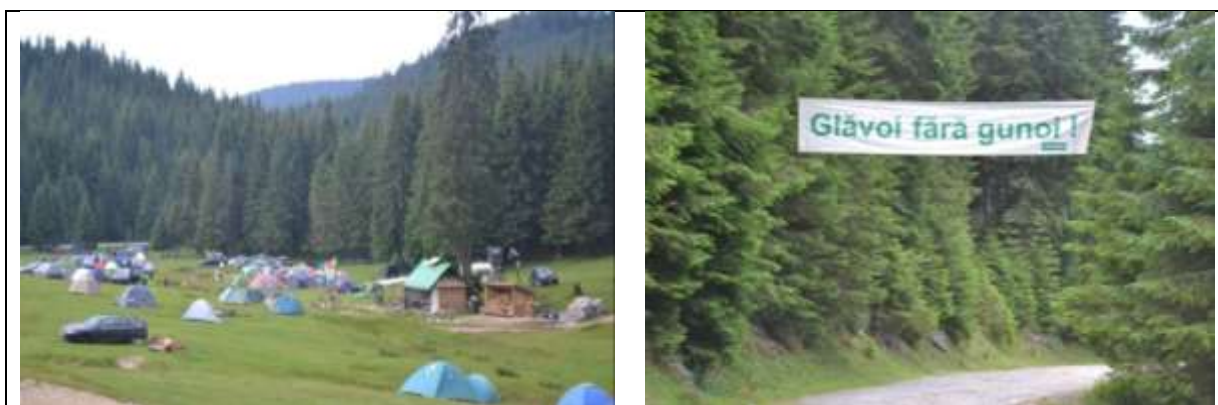
Oferta de cazare redusă limitează sezonul turistic precum și afluxul de turiști ce ar putea fi interesați să viziteze zona. Acest fapt contribuie la sub-dezvoltare a turismului în zonă, mult față de potențialul conferit atractivitatea parcului.

O dată cu reabilitarea drumului DJ763 spre Platoul Padiș, interesul privind dezvoltarea imobiliară în zonă a crescut, fiind deja înregistrate numeroase santiere în lucru. În lipsa unei planificări urbanistice adecvate precum și a implementării de soluții cu privire la alimentarea cu apă, canalizarea și gestiunea deșeurilor (care să se preteze zonei) există riscul unei dezvoltări nesustenabile și a unui impact negativ asupra mediului.

Sursa foto: captura proprie, aug 2013

O soluție complementară infrastructurii de cazare o reprezintă camping-urile. În prezent, camping-urile din județ, puține la număr, se găsesc în zone precum Băile 1 Mai, Băile Felix, Bulz, Vadul Crișului (unde sunt căsuțe dar nu este permisă camparea în cort). Potrivit reprezentanților Salvamont Bihor majoritatea camping-urilor nu sunt amenajate adecvat pentru acest tip de cazare. Utilitățile minimal necesare lipsesc, iar sursele naturale de apă de tipul izvoare naturale au devenit în mare măsură nepotabile din cauza gradului avansat de poluare. Un exemplu negativ de reducere a numărului de turiști într-o zonă din cauza lipsei unor condiții adecvate de cazare este perimetrul situat între stația CFR Vadu Crișului halta mică și intersecția cu DJ 108i. Aceasta este una dintre cele mai atrăgătoare zone pentru practicarea alpinismului, escaladei și speologiei din România, dar din lipsa condițiilor de campare, turiștii au migrat spre altă zonă, intersecția cu DJ108i, după localitatea Șuncuius, aproape de cabana Zenovia, care este semi-amenajată pentru campare.

Zona Glăvoi din perimetrul Munților Apuseni, ilustrată în fotografiile de mai sus, este una din ariile unde s-a semnalat cea mai mare nevoie de un camping amenajat corespunzător. Campaniile de educare pentru protecția mediului desfășurate de APNA sunt fără îndoială utile însă nu pot suplini lipsa unei minime infrastructuri.

Sursă foto: captură proprie, aug 2013

Și în Parcul Natural Apuseni, cea mai mare parte a turiștilor ce vizitează zona campează în arealul parcului. Având în vedere lipsa unor zone de camping cu amenajări specifice, camparea informală generează probleme ce țin de deșeuri, poluare, imposibilitatea generării de venituri pentru a susține o infrastructură adecvată și igienizarea zonelor respective.

Promovarea destinațiilor turistice

În ultimii ani s-au înregistrat din ce în ce mai multe inițiative de promovare potențialului turistic al județului, desfășurate atât de autorități cât și de agenți economici privați. Consiliul județean Bihor a desfășurat în perioada 2011-2013 proiectul Călător prin Bihor, ce a vizat promovarea a 22 dintre cele mai frumoase obiective turistice bihorene. Acestea au cuprins peșteri amenajate, elemente de peisaj carstic, biserici de lemn și zid și elemente de artă populară. În cadrul proiectului au fost generate materiale de promovare, o pagina web, precum și caravane de promovare a județului prin țară. Consiliul județean pregătește de asemenea deschiderea unui centru de informare turistică în Oradea, planificat pentru inaugurare în 2013.

Și în alte localități au fost implementate proiecte de promovare turistică, implicând atât realizarea de materiale de promovare cât și dezvoltarea de puncte de informare. Dintre acestea menționăm proiectul „Pachet complex de promovare a turismului cultural: centrul istoric Oradea – Arhitectură, cultură, legendă” implementat de Primăria Municipiului Oradea cu finanțare POR, proiecte cu finanțare prin Programul de Cooperare Transfrontalieră România Ungaria de promovare a Siturilor Natura 2000 de o parte și de alta a graniței (inclusiv Parcul Natural Cefa), proiectul Trasee naturale în zonele carstice din Vestul Munților Apuseni ce vizează și județul Bihor, implementat de Asociația Profesioniștilor din Turism din România cu finanțare POR, ș.a.m.d.

Cu toate acestea, pe parcursul consultărilor realizate pentru elaborarea prezentei analize, a fost semnalată lipsa unui efort coordonat de promovare turistică a județului.

Punctele de informare turistică, deși au crescut ca număr în ultimii ani, au în mare parte o funcționare inconstantă și dotări/ documentare precară. Materialele de promovare identificate prezintă în cea mai mare parte obiective și informații punctuale, fără să întâmpine astfel nevoia turiștilor de informare cu privire la experiențele turistice din județ.

Servicii turistice conexe

Impactul economic al activităților turistice și aportul acestora la dezvoltarea economică locală țin de veniturile generate din astfel de activități. Principalele investiții în turism până în prezent au ținut în general dezvoltarea infrastructurii de cazare și, în mai mică măsură, de alimentație. Serviciile turistice conexe au primit o atenție considerabil redusă, fapt ce

diminuează pe de o parte atractivitatea destinațiilor turistice din Bihor și pe de altă parte întrețin un status quo al veniturilor din turism relativ scăzute.

Astfel de servicii țin de agenții de turism specializate, ghizi locali, firme specializate în organizarea de evenimente (spre exemplu evenimente culturale ce atrag vizitatori, etc), organizarea de tururi sau activități de timp liber ce implică echipament specializat, etc.

Se remarcă însă un interes crescut în acest domeniu, în ultimii ani înregistrându-se din ce în ce mai mulți astfel de operatori. Spre exemplu firma Euromaidec asigură transport și organizează excursii tematice în județ, firmele Master Adventure, CarpatFun sau Apuseni Experience organizează ghidaj și închiriere de echipament în turism de aventură ș.a.m.d.

O dată cu exinderea aeroportului din Oradea se preconizează creșterea interesului din partea operatorilor de turism internațional pentru destinații din județ, în special pe segmentul de turism balnear dar nu numai, existând deja expresii de interes din partea unor operatori din Irlanda, Germania sau Marea Britanie.

Analiza SWOT a domeniului turism

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Un potențial deosebit și variat ce cuprinde resurse balneare, patrimoniu construit și natural; • Posibilitatea de a corela mai multe tipuri de turism, ceea ce permite sejururi de durată îndelungată; • Număr de turiști în creștere (conf. datelor statistice furnizate de INS); • Ofertă de servicii de turism/ agrement în creștere; • Accesibilitate ridicată dinspre Ungaria și alte state din centrul Europei; • Investiții recente în infrastructură rutieră ce au crescut gradul de accesibilitate în cadrul județului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructură rutieră de calitate slabă, care îngreunează accesul vizitatorilor spre județ cât și în cadrul județului; • Signaletică puțin dezvoltată (marcaje, panouri de orientare și informative); • Surse de informare disparate prin materiale și pagini web de calitate redusă și/sau care prezintă informații punctuale; • Insuficiența coordonării și a unei abordări integrate în conceperea și dezvoltarea unor pachete turistice complexe; • Insuficiente structuri de primire turistică și servicii conexe, ceea ce limitează turismul în special în zona montană; • Slaba dezvoltare de infrastructuri de uz comun și servicii turistice conexe, ceea ce limitează calitatea și veniturile generate din turism în special în zona Baile Felix/1 Mai; • Soluții de transport alternative limitate (transport în comun, piste de biciclete, etc); • Capacitate redusă de atenuare și prevenire a impactului negativ al turismului (proliferarea deșeurilor, etc).
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea de finanțări nerambursabile pentru prezervarea și valorificarea resurselor de patrimoniu natural și construit și extinderea infrastructurii turistice; • Creșterea interesului, atât pe piața națională cât și cea europeană, pentru turism balnear dar și montan/de aventură. 	<ul style="list-style-type: none"> • Competiție în creștere din partea altor zone cu potențial turistic din România (ex. județele vecine, Munții Banatului, alte stațiuni balneare din vestul țării, etc); • Risc crescut de degradare a mediului natural prin intensificarea fluxurilor de turiști, în lipsa unor servicii edilitare și a unei capacități sporite a organelor ce asigură prevenție și control; • Lipsa unor investiții consistente în infrastructură turistică în județ.

5. Capital uman, infrastructură socială, educație și sănătate

Județul Bihor înregistrează disparități semnificative de dezvoltare intra-județeană, dată fiind concentrarea activităților socio-economice în Municipiul Oradea și restructurarea economică ce a afectat în mod semnificativ zonele rurale și mic-urbane ale județului. Analiza tendințelor ultimilor ani relevă o creștere a acestor disparități intra-județene, Municipiul Oradea dezvoltându-se la o rată mai ridicată față de alte zone din județ.

Similar tendințelor de la nivel național, populația județului înregistrează un proces de îmbătrânire și declin demografic. Creșteri ale populației se manifestă cu preponderență în aria peri-urbană a Oradei, zonele rurale periferice și greu accesibile fiind cele mai afectate de scăderea populației.

Infrastructura socială, de sănătate și educațională este relativ uniform distribuită în județ, nefiind identificate probleme majore în acest sens.

Se remarcă de asemenea o dezvoltare semnificativă a sectorului societății civile, ONG-urile având un rol activ și important în furnizarea de servicii sociale în județ.

Demografie

Evoluția demografică a Bihorului a fost una negativă pentru perioada de analiză 2006 – 2011, scăderea populației fiind de aproximativ 4% din populația județului (reprezentând 25.000 de persoane). Sporul negativ este mai mic față de cel înregistrat ca medie a Regiunii Nord - Vest de 4,7%, precum și față de media națională de 7,2%. Bihorul se situează astfel între județele mai puțin afectate de declinul demografic din România. Pe de o parte, județul beneficiază de migrație internă net pozitivă, atrăgând noi rezidenți din județele din jur (Satu Mare, Sălaj, etc). O explicație pentru această tendință ar putea fi poziția regională a Municipiului Oradea, standardul de viață ridicat și oportunitățile de angajare diversificate, comparat cu alte centre urbane din proximitate.

Analizând datele colectate de statistica oficială, putem observa două tendințe principale:

- Per total, scăderea populației (reflecată de sporul natural negativ) se manifestă mai puternic în mediul urban față de cel rural. De altfel, în contextul suburbanizării din zona metropolitană Oradea, valorile prezintă o tendință de creștere a populației din mediul rural peri-urban în perioada 2002 – 2011.
- Scăderea populației se manifestă cu precădere în orașele mici și în mediul rural în comunele cu accesibilitatea cea mai scăzută.

Cele mai mari creșteri ale populației, atât ca valori absolute, cât și procentual se regăsesc în comunele aflate în proximitatea Municipiului Oradea. Pe de altă parte, zonele de declin demografic sunt disparate în județ ceea ce indică faptul că scăderea populației este declanșată de factori ce acționează concomitent (Nucet - zonă afectată de restructurare economică; Brusturi - accesibilitate scăzută; Beiuș/ Marghita - declin economic).

Din cei aproximativ 575 mii locuitori ai județului, în 2011, 50% locuiau în mediul urban și dintre aceștia, două treimi doar în Municipiul Oradea. Aglomerarea socio-economică formată din Oradea și zona sa de polarizare reprezintă inima socială și culturală a județului Bihor și este completată la nivel teritorial de sistemul urban Marghita – Săcueni - Valea lui Mihai din nord, sistemul Beiuș-Ștei din sud – est, Aleșd în est și punctual de Municipiul Salonta, în sud - vest.

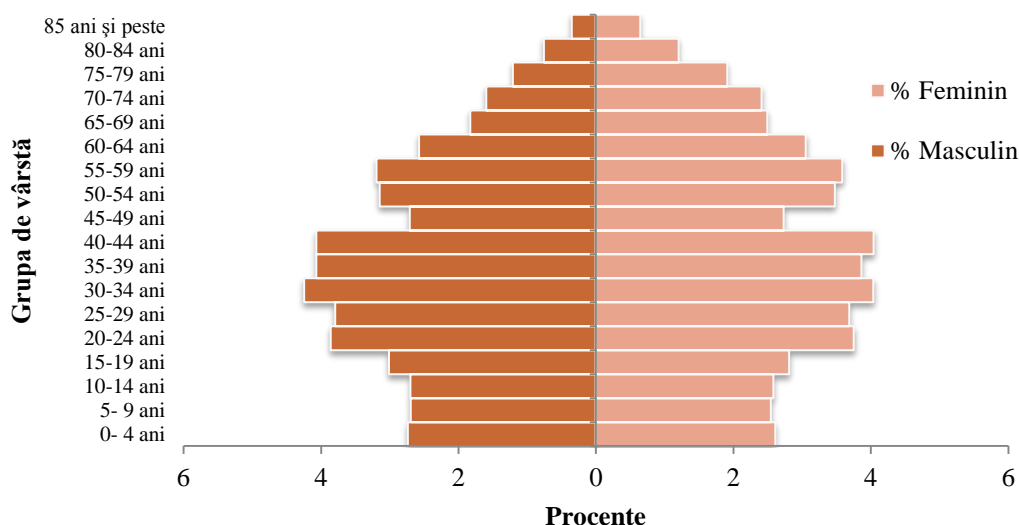
Figură 5-1 Evoluția demografică în Bihor

© geastrategy&consulting

În ceea ce privește structura populației pe grupe de vârstă, la nivel județean, se observă fenomenul de îmbătrânire a populației sub efectul scăderii natalității, suprapus peste cel al creșterii mortalității și cel al migrației externe.

Figură 5-2 Piramida vârstelor în județul Bihor

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Forța de muncă, ocupare și șomaj

Evoluția societății românești din ultimii ani a fost influențată de reformele economice și sociale, dar mai ales de criza economică, fenomene ce au transformat profund piața forței de muncă. Procesul de deindustrializare și tranziția spre economia serviciilor au fost resimțite puternic în județul Bihor, fapt relevat de evoluția negativă a ratei de ocupare pentru perioada 2006 – 2011. Scăderea de 6,5 puncte procentuale este cea mai mare din România și este datorată în special restructurării din industria prelucrătoare, dar și efectelor de contracție economică pe fondul crizei din 2008 – 2010.

Tabel 5-1 Evoluția ratei de ocupare în județul Bihor și în județele situate pe primele și ultimele locuri din România

Județ	Rata de ocupare 2006	Rata de ocupare 2011	Evoluția ratei de ocupare (puncte procentuale)
București	75,7%	81,1%	+5,40 pp
Cluj	68,3%	70,3%	+2,00 pp
...			
Iași	56%	50,7%	-5,30 pp
Alba	70,5%	65%	-5,50 pp
Bihor	76,6	70,1	-6,50 pp

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

De remarcat este faptul că populația feminină din județ are o rată a ocupării mai mică decât cea masculină pentru anii 2007 și 2008, dar mai mare în rest (perioada analizată 2006 - 2011). Acest lucru se poate explica prin faptul că în Bihor industria de textile și pielărie angajează consistent din rândurile populației feminine, însă cu o evoluție în declin pe fondul unei competitivități generale scăzute și a investițiilor reduse. În 2007 și 2008 rata de ocupare a

bărbaților este mai mare cu 2,9 și respectiv 4,7 puncte procentuale datorită angajărilor masive din construcții din acea perioadă. Odată cu criza economică, rata ocupării din sectorul de construcții a scăzut brusc, revenind la valorile dinainte de creșterea economică din 2006 – 2008.

Cât privește ocuparea în sectorul primar, se remarcă faptul că la nivelul județului circa 88.000 de persoane erau ocupate în 2011 în agricultură din care doar 2.000 erau salariate. Acest indicator evidențiază că o mare parte din populația din județ este ocupată în agricultura de subsistență, aflându-se astfel sub riscul de sărăcie.

Resursele de muncă reprezentat, la nivelul anului 2011, aproximativ 63% (375.300 persoane) din populația județului⁸. Cu o rată de ocupare de 70,1%, județul Bihor este situat pe locul 4 la nivel național în 2011. În județul Bihor se înregistrează în același an 11.633 de șomeri dintre care 5.048 erau femei. Ca procent din resursele de muncă, rata șomajului se situa în 2011 la 4,2%, similar cu media Regiunii Nord - Vest (4,4%), dar mai mare decât în Cluj (3,8%), Timișoara (1,9%) sau București (2%).

Învățământ, sănătate și siguranța publică

Situația învățământului în județul Bihor este în general mai bună comparativ cu alte zone din țară. Atât indicatorii privind abandonul școlar, cât și cei referitori la infrastructura educațională și distribuția acestora în teritoriu reflectă o situație pozitivă. Spre exemplu, rata de promovare a examenului de bacalaureat în județul Bihor este de 63%, față de media la nivel național de 56%.

În afară de minusurile sistemului educațional la nivel național, Inspectoratul Școlar Județean Bihor (ISJ Bihor) menționează că principale probleme starea proastă a drumurilor și depopularea zonei sud-estice a județului, ca urmare a fenomenelor demografice de migrație și spor natural redus din acea zonă. Pe de o parte, starea proastă a drumurilor are ca efect o accesibilitate scăzută precum și costuri mari de întreținere a mijloacelor de transport al elevilor aflate în subordinea ISJ Bihor. În cea de-a doua situație, declinul demografic are implicații majore asupra infrastructurii educaționale și presupune o restructurare a efectivelor de profesori și închiderea unor unități de învățământ, în special în mediul rural.

⁸ Resursele de muncă sau populația în vârstă de muncă reprezintă numărul de persoane între 15 ani și 59 ani pentru femei, respectiv 64 ani pentru bărbați, însumate cu persoanele sub și peste vârsta de muncă, dar care se află în activitate (elevi, pensionari angajați etc.).

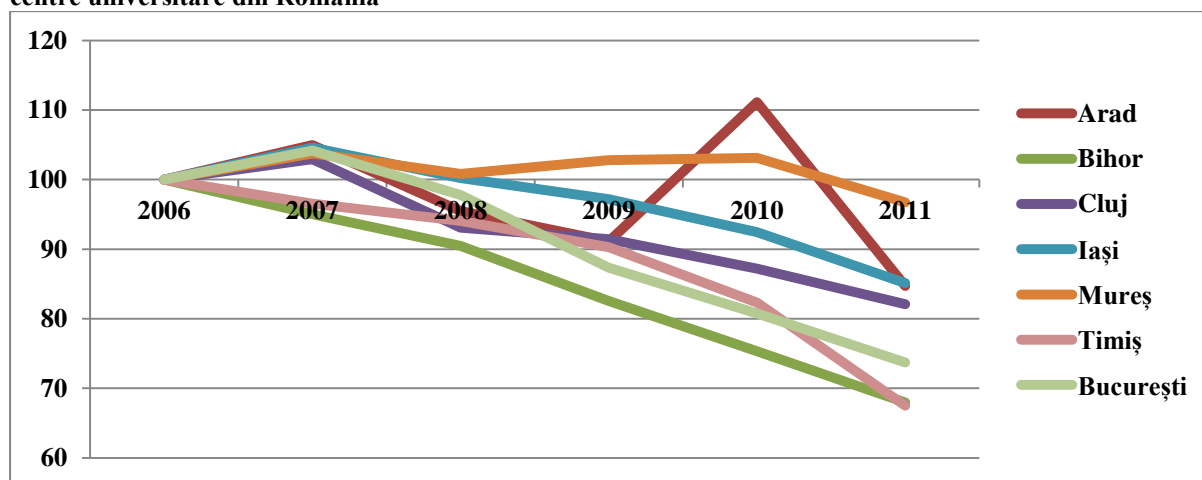
Tabel 5-2 Evoluția principalilor indicatori din sistemul de învățământ, comparativ cu media națională

Indicatori ai sistemului de învățământ	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
Număr clase	4.340	4.305	4.369	4.160	4.137
Număr elevi	84.971	85.224	83.745	82.406	80.112
Număr cadre didactice învățământ superior	1.418	1.421	1.446	1.382	1.418
Număr elevi / cadre didactice	10,6	10,4	10,4	10,9	10,7
Rata abandonului învățământ primar și gimnazial în Bihor	1,3%	1,4%	1,3%	1%	1,3%
Rata abandonului învățământ primar și gimnazial la nivel național	1,7%	1,8%	1,4%	1,4%	1,6%
Rata abandonului învățământ liceal în Bihor	3,1%	1,7%	1,8%	0,7%	1,9%
Rata abandonului învățământ liceal la nivel național	3,3%	2,9%	2,4%	2,2%	3,2%

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Referitor la învățământul superior, Oradea reprezintă unul dintre principalele centre universitare din țară situându-se pe locul 10 ca număr de studenți înscriși. Facultățile de Tehnologia Informației, Inginerie și Management și Facultatea de Medicină și Farmacie din cadrul Universității Oradea sunt printre cele mai căutate, atât de studenți români, cât și de cei internaționali. Universitatea reprezintă un instrument eficient pentru atragerea resursei umane calificate în județ, dar și pentru dezvoltarea social-culturală a orașului Oradea. În ultimii ani, din cauza crizei economice, dar și a scăderii efectivelor de absolvenți de liceu, numărul studenților a scăzut la nivel județean cu circa o treime (comparând anul 2011 cu 2006). O situație similară se regăsește în majoritatea centrelor universitare din țară, mai redusă însă ca amploare (excepție face București care a pierdut aproape jumătate din numărul studenților în aceeași perioadă).

Figură 5-3 Evoluția efectivelor de studenți din Bihor (sistem public și privat), comparativ cu principalele centre universitare din România

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Sistemul de sănătate bihorean prezintă, în mod similar cu celelalte județe din România, probleme ce derivă din politicile naționale: subfinanțarea sistemului, o neîncredere și o nemulțumire generalizată în rândul populației și lipsa personalului calificat cauzată de migrația cadrelor medicale în țările din Europa de Vest. Serviciile medicale primare sunt relativ uniform distribuite, deși accesul este îngreunat din mediul rural de infrastructura rutieră precară și lipsa, în câteva din localitățile rurale, a dispensarelor medicale. Sistemul privat s-a dezvoltat continuu începând cu anul 2005, iar serviciile conexe de îngrijire și asistență medicală la domiciliu sunt acordate majoritar de organizațiile neguvernamentale la nivel local.

Conform indicatorilor de morbiditate din 2011 de la nivelul județului, principala cauză a deceselor din județ o reprezintă diverse boli ale aparatului circulator (cca. 4.400 decese/ an) precum și tumorile maligne/cancer (1.400 decese/ an).

Tabel 5-3 Evoluția principalilor indicatori din sistemul de sănătate

Indicatori din sistemul de sănătate	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Număr paturi în spitale	4.150	4.126	4.200	4.268	3.978	3.895
Număr medici sistem public	1.029	841	852	854	941	1.066
Număr medici sistem privat	122	339	692	770	793	800
Număr medici / 1000 locuitori	1,7‰	1,4‰	1,4‰	1,4‰	1,6‰	1,8‰
Număr cadre sanitare medii / 1000 locuitori	6,2‰	6,6‰	6,9‰	6,6‰	6,5‰	6,4‰
Mortalitatea infantilă/ 1000 născuți-vii	17,9%	12,1%	10,1%	13,4%	9,5%	10,7%
Mortalitatea infantilă din mediul rural/ 1000 născuți-vii	22,8%	12,1%	12,6%	15,8%	13%	13,6%

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Infrastructura de servicii de sănătate este completată de prezența, în cadrul județului, a unităților de tratament balnear din stațiunile balneo-climaterice, Băile 1 Mai și Felix. Acestea oferă acces facil la servicii suplimentare de prevenție și tratament pentru diverse afecțiuni reumatologice, ale aparatului circulator etc.

Siguranța publică este asigurată de Inspectoratul Județean de Poliție Bihor precum și de Inspectoratul pentru Situații de Urgență "CRIȘANA" al județului Bihor. Potrivit rapoartelor de activitate și a indicatorilor colectați de aceste instituții, județul Bihor înregistrează evoluții generale pozitive la capitolul infracționalitate și criminalitate. În cadrul consultărilor publice, instituțiile de resort au caracterizat județul ca fiind lipsit de probleme majore în acest domeniu ("Bihorul este un județ liniștit"). Principalele infracțiuni sunt reprezentate de furturi și sunt concentrate în mediul urban, în special în Municipiul Oradea.

Tabel 5-4 Evoluția ratei infracționalității și a ratei criminalității din județul Bihor, comparativ cu media națională (număr înregistrări la 100.000 de locuitori)

Indicatori ai siguranței publice	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Locul pe țară
Rata infracționalității Bihor	847	1115	1046	1284	1290	1022	34
Rata infracționalității România	1078	1307	1345	1397	1366	1212	
Rata criminalității Bihor	279	153	149	129	208	230	21
Rata criminalității România	263	214	171	159	195	223	

Sursa: INS – Direcția Județeană Bihor, 2011. (prelucrarea consultantului)

Figură 5-4 Infrastructura socială în Bihor

© gestrategy&consulting

După cum se poate observa și în Figura 5-4, infrastructura domeniului social în județ nu prezintă disparități semnificative. Se remarcă o distribuție uniformă în teritoriu, dar și apariția unui număr considerabil de inițiative private în servicii de asistență socială. Acestea sunt susținute de proiecte ale ONG-urilor active la nivelul județului Bihor și prin procesul de externalizare a serviciilor sociale demarat de DGASPC Bihor.

La nivelul tuturor palierelelor domeniului socio-economic bihorean este resimțită nevoia unei inventarieri în detaliu a nevoilor sociale din județ. Un astfel de demers ar alinia eforturile publice și private și ar fundamenta o abordare integrată a problemei comunităților vulnerabile în corelație cu realitățile locale.

Servicii sociale

Asistența socială din județul Bihor se referă la serviciile sociale pe care instituțiile le acordă persoanelor aparținând diferitelor categorii defavorizate – persoane cu venituri mici, vârstnici, persoane cu dizabilități etc. Pe de o parte, asistența socială se referă la activități de prevenție din partea autorităților publice locale, dar și servicii de protecție socială (beneficii) grupurilor vulnerabile. În Bihor serviciile sociale au un caracter reactiv și se bazează în special pe acordarea de beneficii sociale (intervenții asupra efectului), prea puțin pe intervenții de prevenție (asupra cauzei) care să elimine structural starea de vulnerabilitate.

Conform Strategiei Județene de Dezvoltare a Serviciilor Sociale în Domeniul Asistenței Sociale și Protecției Copilului Bihor, principalii furnizori de servicii sociale și beneficii de asistență socială sunt: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC), Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială, serviciile publice de asistență socială în subordinea autorităților locale, ONG-uri, biserica sau alte organizații publice sau private. Capacitatea acestora de a iniția și derula servicii de asistență socială depinde de contextul local, așadar rețeaua de servicii sociale este inegal distribuită în județ. În cele mai multe cazuri, acolo unde serviciile publice de asistență socială nu există, organizațiile neguvernamentale sau biserica intervin și inițiază proiecte ce abordează problemele sociale existente – ex. Asociația Caritas Catolică, Fundația Ruhama, etc.

Tabel 5-5 Situația principalilor indicatori ai DGASPC, la nivelul anului 2013

Indicatori generali				
Număr angajați	Număr beneficiari		Număr subunități operaționale	
1.160	22.147	24	pentru copii: 14	pentru adulți: 10
Persoane încadrate în grad de handicap în județul Bihor (neinstituționalizați)				
Total: 19.291	Copii	1.176	Adulți	18.115
Număr furnizori servicii sociale acreditați				
Total: 91	Publici	37	Privati	54
Număr asistați: 2.935	în sistem de protecție public	1.928	Adulți: 384	Copii: 1.544
	în sistem de protecție privat	676	Adulți: 245	Copii: 431
	în servicii externalizate	331	Adulți: 199	Copii: 132

Sursa: DGASPC, 2013

Prezența serviciilor sociale private și a proiectelor sociale inițiate de organizații neguvernamentale este notabilă la nivelul județului Bihor. Comparativ cu media din România, mediul ONG bihorean este bine reprezentat în județ atât ca număr de proiecte

derulate și amploarea lor, dar și în ceea ce privește activitatea de advocacy și participare publică. Evoluția pozitivă a proiectului de externalizare a unor servicii sociale (un număr de 13 contracte de externalizare de servicii sociale din cadrul DGASPC Bihor), vine să susțină capacitatea ridicată a mediului ONG local de a oferi servicii sociale specializate. În plus, la nivelul județului există un număr de 19 organisme private acreditate (OPA) ce acordă servicii sociale specializate pentru copii și 13 organizații ce acordă servicii persoanelor adulte și vârstnice.

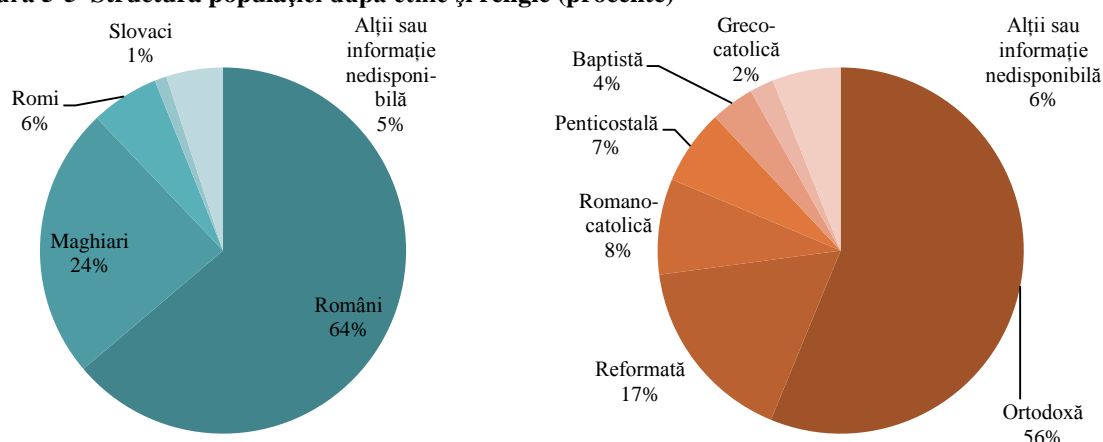
Structura etnică și religioasă

Județul Bihor reprezintă una din cele mai diverse zone din România din punct de vedere etnic și religios. Aproape jumătate din populația rezidentă este non-ortodoxă și non-română, ceea ce subliniază diversitatea socio-culturală și un potențial crescut pentru dezvoltare și inovație. În același timp, acest lucru reprezintă și o provocare pentru autoritățile locale, în special din prisma comunităților cu cel mai mare risc de marginalizare pe criteriu etnic sau religios – etnia romă și cultele protestante și neo-protestante. Dacă în cazul cultelor religioase fenomenul de discriminare este redus ca amploare, vulnerabilitatea etnică reprezintă un risc major pentru nivelul de calitate a vieții în Bihor. Conform sondajului PROROMI, în 2005, 25 din 120 de comunitățile de romi cu cele mai mari probleme la nivel național, erau comunități din județul Bihor.

Cu privire la nivelul de trai, trei din patru romi se află în sărăcie relativă, spre deosebire de unu din patru în cazul populației ne-rome. Din aceștia, 89% trăiesc în condiții de sărăcie severă, comparativ cu ponderea de 54% din populația majoritară.

Din punct de vedere al educației, conform studiului realizat în cadrul proiectului EU Inclusive, un sfert dintre adulții romi de peste 16 ani nu știu să scrie și să citească și doar 35,5% din etnicii romi aveau loc de muncă în 2011. Doar 10% din cei intervievați în cadrul sondajului au lucrat permanent în ultimii 2 ani și jumătate, iar trei sferturi din totalul eșantionului au declarat că nu au lucrat deloc în ultimii 2 ani. Relevant pentru nivelul de sănătate, durata de viață la populația de etnie romă este cu 10 ani mai mică decât la restul populației, iar mortalitatea este de două până la șase ori mai mare în cazul copiilor romi.

Figură 5-5 Structura populației după etnie și religie (procente)

Sursa: INS – Recensământul populației și locuințelor 2011. (prelucrarea consultantului)

Dezvoltarea socială în profil teritorial

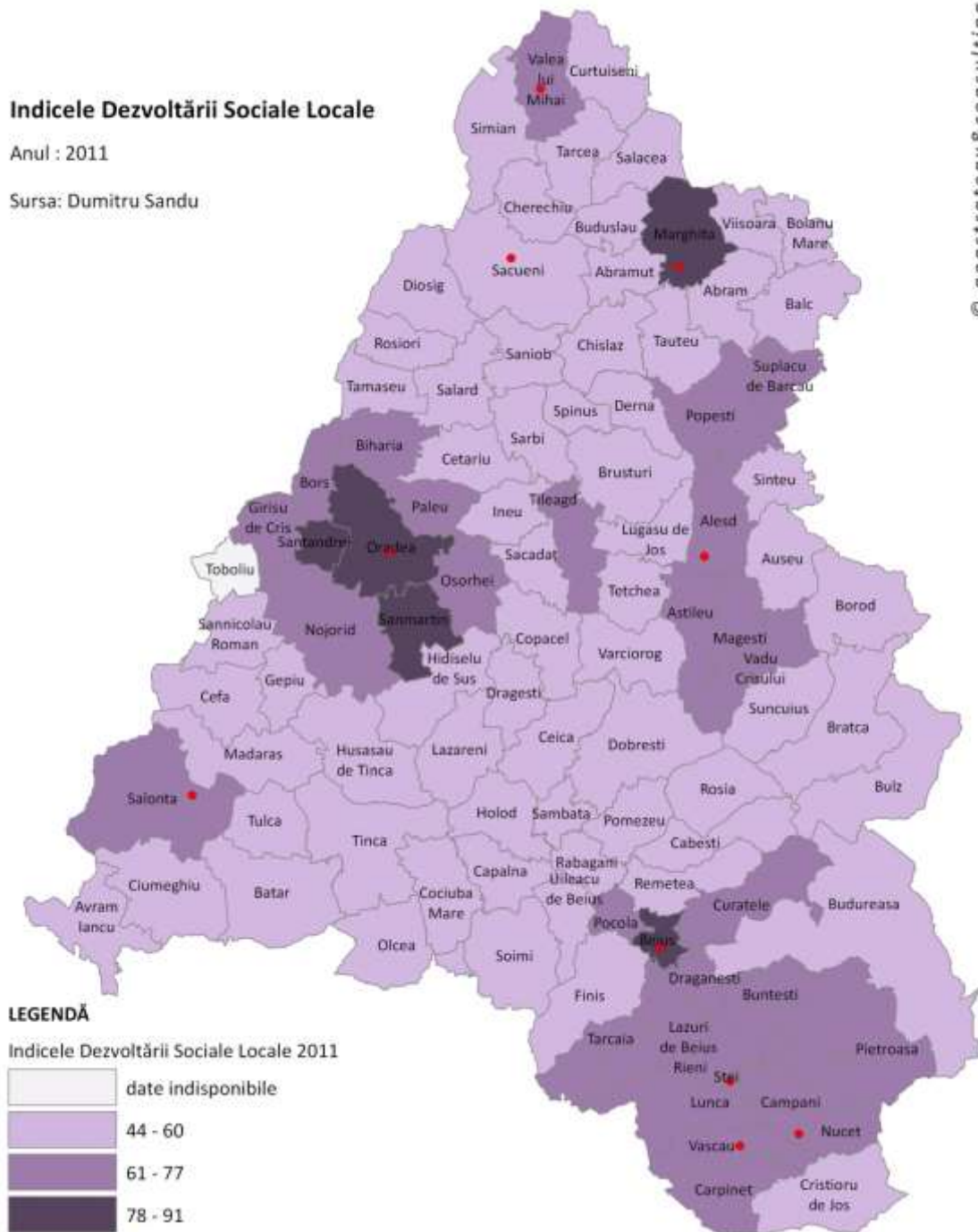
La nivelul județului Bihor, bunăstarea se manifestă în special în mediul urban. Oradea este un centrul polarizator, oferind acces la resurse și servicii complexe rezidenților comunelor din jurul său, dar are un efect invers pentru restul localităților bihorene. Pe baza analizei evoluției Indicelui de Dezvoltare Socială în perioada 2002 – 2011, se poate observa o creștere a decalajelor de dezvoltare la nivel teritorial. Astfel, Oradea împreună cu zona sa metropolitană a performat mult superior celorlalte zone din județ, adâncind diferențele deja semnificative. Polarizarea implică o sărăcire generală a județului relativ cu Oradea, care a atras și va continua să atragă majoritatea investițiilor economice dar și resursa umană bine pregătită.

Dezvoltarea urmărește principalele axe de transport din județ și nu pare corelată cu resursele naturale locale. Se semnalează disparități semnificative de dezvoltare în cadrul județului, existând un decalaj deosebit de important între cea mai dezvoltată localitate (Oradea) și cele care manifestă cel mai ridicat nivel de sărăcie (ex. Cherechiu, Vârciorog, Șinteu, Husasău de Tinca, ș.a.), aspect ce trebuie abordat cu responsabilitate de autoritățile publice locale.

Disparitățile de dezvoltare pot fi surprinse folosind un indice de tip sintetic precum Indicele de Dezvoltare Socială Locală⁹. În compoziția indicelui se sintetizează date cu privire la capitalul material (infrastructură) sau economic (venituri) și capitalul uman (sănătate și educație). Mai specific, se evaluează resursele financiare disponibile populației și bunurile private și publice accesibile, dar și nivelul de educație și starea de sănătate.

⁹ Indicele de Dezvoltare Socială Locală a fost conceput de prof. Dumitru Sandu, din catedra Facultății de Sociologie a Universității București

Figură 5-6 Indicele dezvoltării sociale locale, 2011

Analiza SWOT în domeniul social în județul Bihor

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructură socială relativ dezvoltată și bine distribuită în cadrul județului; • Resurse umane bine calificate în special în mediul urban; • Mediu universitar dezvoltat – Oradea ocupând locul 10 ca număr de studenți înscriși; • Sistem de învățământ cu rezultate bune - grad de cuprindere și rate de promovabilitate ridicate; • Nivel ridicat de asociativitate la nivel local; • Diversitate a promotorilor serviciilor de asistență socială: proces avansat de externalizare a serviciilor sociale demarat de DGASPC Bihor; 	<ul style="list-style-type: none"> • Scădere demografică și îmbătrânirea populației; • Rata de ocupare scăzută, în special din cauza restructurării din industria prelucrătoare, dar și efectelor de contracție economică pe fondul crizei din 2008 – 2010; • Acces redus la servicii de utilități publice, în special în mediul rural; • Dificultăți în integrarea socio-profesională a grupurilor dezavantajate; • Disparități de dezvoltare socială semnificative între localități și medii de locuire; • Accesibilitate scăzută din cauza stării rele a drumurilor, precum și costuri mari de întreținere a mijloacelor de transport de elevi aflate în subordinea ISJ Bihor;
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea multor programe de finanțare pentru susținerea proiectelor de dezvoltare socială locală; • Dezvoltarea parteneriatelor public-privat și optimizarea soluțiilor de externalizare a serviciilor publice; • Investiții în tehnologizarea și informatizarea serviciilor sociale – colectare date, monitorizare, etc; 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de politici eficiente de integrare a persoanelor marginalizate; • Fenomenul de brain drain, cauzat de disponibilitatea mai multor oportunități de ocupare în alte regiuni/ orașe din regiune; • Tendința de scădere a numărul absolvenților de liceu din regiune - potențiali student ai universității; • Lipsa instrumentelor de intervenție de la nivelul Consiliului Județean Bihor – dependența de politicile hotărâte la nivel central • Creșterea ponderii populației asistate social și a presiunii bugetare aferente.

6. Infrastructură, echiparea teritoriului

Procentul ridicat de drumuri naționale și conectarea acestora la rețeaua de drumurile europene, cu o lungime totală de 316 km, nu contribuie la conectarea acestora la rețeaua de transport TEN-T. Principalele probleme ale drumurilor din județ fac referire la nemodernizarea drumurilor județene, soluțiile tehnice și constructive depășite ale drumurilor comunale și neadaptarea rețelei de transport rutier la cerințele transportului de marfă în zonele industriale în dezvoltare. Lipsa infrastructurii de transport rutier în zonele montane cu potențial turistic contribuie la slaba valorificare a potențialului turistic din județ.

Infrastructura de cale ferată, neadaptată la standardele de călătorie, prin lipsa liniilor electrificate și modernizate contribuie la creșterea timpilor de deplasare. Datorită acestor probleme o parte din numărul de călători este transferat către infrastructura rutieră.

Din lipsa de investiții Aeroportul din Oradea, inclus în rețea transeuropeană de transport, asigură doar curse regulate către Municipiul București. Deși potențialul aeroportului este ridicat, acesta nu poate fi valorificat în totalitate datorită lipsei unei companii aeriene regionale care poate gestiona atât zborurile interne cât și cele externe. Pentru o dezvoltare coerentă a transportului aerian acesta trebuie integrat cu soluțiile de transport intermodal

Din punct de vedere al alimentării cu gaze naturale rețeaua acoperă numai 17,8% din totalul localităților, din care doar 5 sunt reprezentate de municipii și orașe. Poziționarea localităților alimentate cu gaze naturale în nordul și vestul județului conduce la folosirea biomasei solide lemnoase ca sursă de producere a căldurii. Rețelele de termoficare acoperă numai 2,97% din totalul localităților de la nivelul județului, din care doar 2 sunt reprezentate de municipii și orașe.

Rețeaua rutieră

La nivelul anului 2011, lungimea totală a drumurilor din județul Bihor a fost de 2.975 km, respectiv 3,6% din totalul drumurilor la nivel național. La nivelul Regiunii Nord-Vest, județul Bihor deține cea mai lungă rețea de drumuri (24%).

Ca evoluție în timp, la nivel județean se remarcă o constanță în ceea ce privește infrastructura rutieră, având în vedere creșterea de sub 1% între anul 2011 față de anul 2005. Se remarcă un nivel foarte scăzut al creșterii infrastructurii rutiere comparativ cu media regiunii Nord-Vest care a fost de 5% și media națională de 4,7% în același interval de timp.

Densitatea drumurilor publice în județ este de 39,4km/ 100km², superioară valorii regionale de 36,5 km/ 100km² și naționale de 35,1 km/ 100km². Din totalul drumurilor publice din județ, drumurile modernizate însumează 759 km, ceea ce reprezintă un procent de 25,6% din

lungimea totală a drumurilor, sub media națională de 32%. Drumurile județene sunt modernizate într-un procent nesatisfăcător, acest fapt duce la nevalorificarea poziției Bihorului ca județ de graniță. Astfel, infrastructura rutieră nu poate prelua traficul de marfă venit dinspre Ungaria, existând o frecvență ridicată a blocajelor și o încetinire semnificativă a vitezei de tranzit odată cu intrarea în România.

Tabel 6-1 Lungimea drumurilor publice din județul Bihor (km)

Categorie de drumuri	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Drumuri Publice - Total	2.971	2.971	2.975	2.975	2.975	2.975
din care:						
Modernizate	666	679	681	683	759	759
- Drumuri Europene	316	316	316	316	316	316
Cu îmbrăcămînți ușoare rutiere	768	755	825	815	743	743
Drumuri naționale¹⁰	460	460	525	525	525	525
din care:						
Modernizate	373	386	426	426	426	426
Cu îmbrăcămînți ușoare rutiere	87	74	96	96	96	96
Drumuri județene și comunale	2.511	2.511	2.450	2.450	2.450	2.450
din care:						
Modernizate	293	293	255	257	333	333
Cu îmbrăcămînți ușoare rutiere	681	681	729	719	647	647
Densitatea drumurilor publice pe 100 km² teritoriu	39,4	39,4	39,4	39,4	39,4	39,4

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 17.1

La nivelul Regiunii Nord-Vest, rețeaua de drumuri rapide și autostrăzi este încă deficitară, fapt ce conduce la devierea traficului spre alte regiuni și împiedică dezvoltarea corespunzătoare a economiei județului Bihor. Una din soluțiile pentru rezolvarea acestei probleme o reprezintă construcția autostrăzii Borș-București; însă sunt necesare și alte investiții pentru modernizarea altor drumuri, în special pentru facilitarea unei legături rapide cu alți poli semnificativi din zonă: Timișoara și Sibiu. De asemenea, rămâne problema asigurării legăturii pe drumurile naționale și comunale de la această autostradă către celelalte direcții:

- nord (către județele Satu Mare și Maramureș, ex. DN19 Oradea-Satu Mare - Sighetu Marmăției);
- nord-vest (către județul Satu Mare, ex. DJ 191 Marghita - limita județului Satu Mare);
- sud (către județul Arad, ex. DN79 Oradea-Arad, DJ 792A Tinca-Leș) și
- sud-est (către județele Alba – Arad - Cluj, ex. DN75 Lunca – Cămpeni - Turda, DN76 Deva-Oradea, DJ 767 Sâmbăta – Dobrești - Vârciorog – Tileagd).

¹⁰ Nota: inclusiv drumuri europene

În plus, sistemul de drumuri județene, care ar putea să compenseze această lipsă, este insuficient modernizat.

Proiectul Autostrada Transilvania reprezintă o autostradă de patru benzi, cu o lungime de 415 km, lățimea platformei de 26 m, partea carosabilă cu 2 benzi pe sens cu o lățime de 15 m (2 x 7,50m), 300 poduri, pasaje și viaducte pe autostradă, 73 pasaje peste autostradă și 19 noduri rutiere. Traseul autostrăzii parcurge ruta de la nord-vest de Brașov până la Oradea, la granița cu Ungaria și deservește orașele Brașov, Făgăraș, Sighișoara, Târgu Mureș, Cluj Napoca și Oradea.

Finalizarea realizării autostrăzii Brașov – Borș va crește importanța geostrategică a județului Bihor ceea ce implică și realizarea modernizării infrastructurii județene de transport rutier. Altfel, poate apărea fenomenul de congestionare a traficului și poluarea excesivă a centrelor urbane.

Drumuri naționale

Drumurile naționale și europene care trec prin Oradea sunt: DN1, DN76, DN79, E60, E79, și E671. Din 2.975 km de drum, 525 km sunt drumuri naționale (inclusiv europene)¹¹:

- Drumuri europene:
 - E60 – dinspre Ungaria, face legătura cu Oradea-Cluj-Brasov și capitala țării București (Borș – Oradea – Oșorhei – Tileagd – Borod);
 - E671 – Oradea-Arad-Timișoara (Avram Iancu – Ciumeghiu – Salonta – Oradea – Biharia – Săcuieni – Cherechiu – Tarcea – Valea lui Mihai – Curtuișeni);
 - E79 – Oradea-Deva (Oradea – Hidișelu de Sus – Drăgești – Sâmbăta – Răbăcani – Beiuș – Ștei).
- Alte drumuri naționale:
 - DN 1 (București – Oradea - Ungaria);
 - DN 19 (Oradea – Satu Mare – Sighetu Marmăției);
 - DN 75 (Lunca – Nucet – jud. Alba);
 - DN 76 (Oradea – Beiuș);
 - DN 79 (Oradea – Arad).

Punctele de trecere a frontierei cu acces auto sunt: Valea lui Mihai, Borș, Săcuieni și Salonta.

Pentru atingerea obiectivului său de menținere a viabilității rețelei rutiere, Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale (CNADR) derulează, ca parte a strategiei sale pe termen lung, programul de reabilitare a drumurilor. Acesta vizează cu prioritate infrastructura cuprinsă în rețeaua Trans-Europeană de Transport (TEN).

¹¹ Sursa: <http://www.cjbihor.ro/>

Programul de reabilitare a drumurilor naționale a început în anul 1994, fiind eșalonat în 15 etape, astfel încât până în anul 2014 să fie reabilitați 11.300 km. Finanțarea lucrărilor de reabilitare se bazează pe Acorduri de finanțare încheiate cu Instituțiile Financiare Internaționale (IFI) și contribuția Guvernului României. Până în prezent au fost finalizate primele trei etape ale programului însumând 2.275 km.

Drumurile naționale, în execuție, din județul Bihor prinse în programul de reabilitare a drumurilor sunt:

- DN76 Vârfurile - Ștei km 69+350 - km 102+660;
- DN76 Ștei - Beiuș km 102+660 - km 133+660;
- DN76 Beiuș-Oradea km 133+660 - km 184+390.

Drumurile naționale, în pregătire, din județul Bihor prinse în programul de reabilitare a drumurilor sunt:

- DN75 Ștei – Turda (Studiu de Fezabilitate finalizat)

Este de remarcat stadiul foarte puțin avansat de execuție a lucrărilor, acesta situându-se între 0 și 24%.

Drumuri județene și comunale

În interiorul județului sunt 52 drumuri județene, având o lungime de 990 km¹², din care 80,3% sunt drumuri modernizate, restul fiind drumuri pietruite și de pământ.

În zonele muntoase densitatea rețelei rutiere este redusă, iar drumurile care străbat această zonă sunt insuficient modernizate, traficul pe aceste drumuri desfășurându-se foarte greu (ex. DJ 764 Beiuș-Roșia-Aleșd). În general, traseele din zonele montane sunt și trasee turistice, iar faptul că aceste drumuri nu sunt modernizate suficient duce la întârzieri puternice de dezvoltare, având în vedere că zonele cu tradiție și potențial turistic nu pot fi puse în valoare (ex. zona turistică Stâna de Vale cu DJ 764A Beiuș - Stâna de Vale, zona Meziad cu DJ 764C Remetea - Meziad, zona Vârciorog cu DJ 767D; DJ 108K Bulz-Remeți - Baraj Drăgan), în mod special trebuie avută în vedere zona munților Apuseni cu DN 76. Una din problemele semnalate care împiedică dezvoltarea turismului este reprezentată de accesul autocarelor pe anumite porțiuni de drum, infrastructura existentă nefiind gândită pentru manevrele necesare deplasării acestora.

¹² Consiliul Județean Bihor: Starea de viabilitate a drumurilor județene la 31 decembrie 2012

Harta 6-1 Rețeaua de drumuri naționale și județene

În același timp, lipsesc traseele alternative la drumurile naționale, fapt ce ar putea fi rezolvat prin modernizarea corespunzătoare a unor drumuri județene (ex. DJ 764 Beiuș – Aleșd alternativă la DN 76 și DN1 între localitățile Beiuș și Aleșd; DJ 767 ca legătură între Beiuș și Marghita ca alternativă la legătura între aceste două localități care se face în prezent pe DN76, DN19 și DJ 191, DJ 768 ca alternativă ce poate degaja traficul pe DN 76). Problema traseelor alternative se ridică și în ceea ce privește traficul vehiculelor cu tracțiune animală, utilajelor agricole sau bicicliștilor, ceea ce face ca circulația rutieră să fie greoaie și nesigură.

Întreaga rețea de drumuri rutiere nu beneficiază, pe raza județului Bihor de tehnologiile moderne de construcție a drumurilor în componența cărora intră și polimerii, drumuri răspândite mult la nivel național și care înlocuiesc cu succes drumurile pietruite și de pământ.

Orașele nu au centuri de ocolire (Beiuș, Salonta, Marghita, Ștei, Aleșd). Zonele centrale și rețeaua de drumuri urbane (străzi) suferă din cauza congestiei traficului și poluării excesive. În același timp, locurile de parcare sunt insuficiente.

Concluzionând, infrastructura de transport din județ nu este suficient dezvoltată și necesită investiții importante pentru a fi la nivelul standardelor europene. Investițiile trebuie îndreptate spre drumurile județene, șoselele de centură ale orașelor congestionate de trafic, drumurile din mediul rural și cele de acces spre zonele cu potențial turistic, mai ales a zonelor montane, balneare și de agroturism, la care se adaptează foarte eficient soluțiile moderne de construcție a drumurilor prin utilizarea polimerilor.

Rețeaua feroviară

În județul Bihor, Oradea reprezintă cel mai binepoziționat nod feroviar din nord-vestul țării. Județul este tranzitat de Magistrala Principală 300 București - Oradea. Pe lângă această magistrală, din Oradea mai pornesc liniile feroviare: 310 spre Arad și Timișoara, 314 spre Băile Felix și 402 spre Satu Mare.

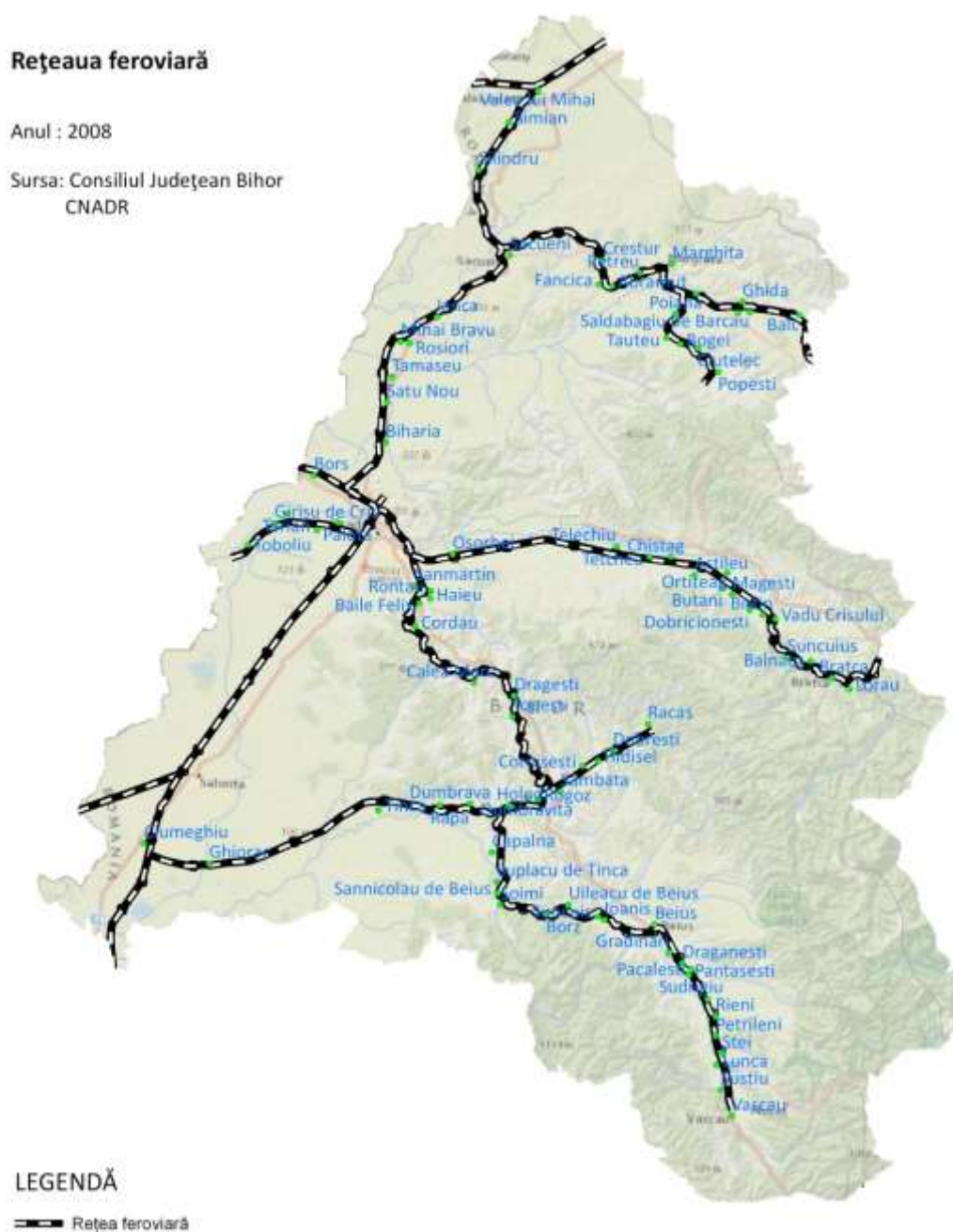
În județul Bihor există următoarele linii feroviare principale ale gestionarului de infrastructură C.N.C.F. „CFR” S.A.: Piatra Craiului – Oradea (76 km), Oradea - Valea lui Mihai (66 km), Oradea - Ciameghiu (49 km). Ca linii secundare putem nominaliza: Cimeghiu - Vașcău (101 km) și Săcueni - Suplacu de Barcău (47 km). Pe aceste linii se află: 18 stații de cale ferată, 27 halte de cale ferată, 15 puncte de oprire. Secțiunile de deservire linii sunt secția L 4 și L 5. Punctele de trecere a frontierei pe calea ferată sunt: Episcopia Bihor și Valea lui Mihai.

Lungimea totală a liniilor de cale ferată din județul Bihor este de 500 km, respectiv 4,7% din lungimea totală a liniilor de cale ferată la nivel național (2011), ne-existând sisteme sau subsisteme de tracțiune electrică a trenurilor.

Ca evoluție în timp, la nivel județean se remarcă faptul că lungimea liniilor de cale ferată a ramas constantă în perioada 2006 - 2011.

Densitatea liniilor de cale ferată în județ este de 66,3 km/ 1.000km², superioară valorii naționale de 45,38 km/ km², întreaga rețea feroviară care deservește județul Bihor fiind neelectrificată.

Harta 6-2 Rețeaua feroviară în județul Bihor

Transportul feroviar de călători pe raza județului Bihor se realizează prin legături zilnice pe rute naționale (Timișoara Nord, Cluj-Napoca, București Nord, Brașov, Arad, Satu Mare, Baia Mare, Suceava, Iași, Ploiești Vest, Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Constanța) și internaționale (Budapesta, Debrecen).

Tabel 6-2 Lungimea liniilor de căi ferate aflate în explorare din județul Bihor (km)

Categoriile de linii de căi ferate	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total	500	500	500	500	500	500
din care: electrificate	-	-	-	-	-	-
Linii cu ecartament normal¹³	500	500	500	500	500	500
Cu o cale	475	475	475	475	475	475
Cu două căi	25	25	25	25	25	25
Linii cu ecartament îngust	-	-	-	-	-	-
Linii cu ecartament larg	-	-	-	-	-	-

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 17.2

Municipiul Oradea reprezintă un centru important în ceea ce privește transportul de marfă pe calea ferată, care însă gestionează doar relația cu Vestul Europei de unde se primesc sau unde se distribuie mărfuri, având în vedere faptul că din mărfurile sunt expediate pe mijloace rutiere din cauza timpului mare de executare a contractului de transport¹⁴. O altă constrângere este legată de limitarea capacității stațiilor de aglomerarea traficului de călători. În plus, lipsa realizării lucrărilor de întreținere a infrastructurii feroviare a alterat calitatea transportului feroviar. Toate aceste aspecte afectează atât siguranța circulației trenurilor cât și calitatea transportului, generând presiuni mari pe infrastructura rutieră.

Dezvoltarea infrastructurii de transport județean reprezintă o condiție necesară pentru implementarea cu succes și a celorlalte priorități de dezvoltare ale județului pentru perioada 2014 - 2020 contribuind la creșterea mobilității persoanelor și a mărfurilor.

Infrastructura de transport aerian

Aeroportul din Oradea este unul din cele 4 aeroporturi (Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare și Satu-Mare) care deservește regiunea Nord – Vest a României, fiind inclus în rețeaua transeuropeană de transport. Activitatea aeroportului este gestionată de Regia Autonomă Aeroportul Oradea, aflată în subordinea Consiliului Județean. Aeroportul din Oradea nu a mai beneficiat de investiții de modernizare, spre deosebire de aeroporturile din Timișoara și Arad.

La ora actuală, conform informațiilor de pe site-ul aeroportului, www.aeroportoradea.ro, singurele curse regulate asigură legătură cu Municipiul București. Potențialul aeroportului este mult mai mare, dar acesta rămâne nevalorificat în condițiile investițiilor insuficiente pentru dezvoltarea infrastructurii acestui aeroport precum și în condițiile lipsei unei companii aeriene regionale care să asigure legăturile pe orizontală cu celelalte aeroporturi din țară.

¹³ Nota: Linii la care distanța între șine este de 1435 mm.

¹⁴ Strategia de transport intermodal 2020 în România, mai 2011

Conform unui studiu statistic realizat în anul 2013 de către Universitatea din Oradea¹⁵, având ca beneficiar Aeroportul Oradea, se justifică introducerea unor curse internaționale care să deservească turiști, migranți pentru muncă și oameni de afaceri din județ:

- Roma: pentru turiști români și italieni, reprezentanți și societăților cu capital italian din regiune, români aflați la muncă în străinătate
- Londra: pentru oameni de afaceri din regiuni, turiști, inclusiv cei aflați în tranzit către alte destinații (hub intercontinental)
- Madrid, Barcelona, Paris, nordul Italiei (Verona, Bergamo, Milano)

Creșterea cererii de servicii aeriene în urma dezvoltării turismului în județ și a mediului de afaceri, va fi împiedicată în lipsa unei corelări și sincronizări cu celelalte moduri de transport terestre.

Aeroportul necesită investiții mari în infrastructura fizică – căi de rulare, sisteme de balizaj – care să permită atragerea companiilor aeriene ce operează curse internaționale, inclusiv low-cost și chartere.

În același timp, realizarea unui terminal cargo nu se justifică deocamdată deoarece mărfurile transportate pe cale aeriană trebuie să îndeplinească anumite condiții astfel încât costul transportului să fie justificat (urgente: documente, medicamente, organe umane, etc., mărfuri perisabile: legume și fructe proaspete, flori, fructe de mare, etc., mărfuri vulnerabile: animale vii, bancnote, diamante etc.), iar momentan aceste condiții nu sunt îndeplinite de producătorii locali, fie volumul producției nu este suficient de mare.

Rețele edilitare

Analiza rețelelor edilitare la nivelul județului Bihor include, pe lângă analiza rețelelor de transport realizată anterior și o trecere în revistă a rețelelor de alimentare cu apă potabilă, a rețelelor de canalizare, de gaze naturale, de termoficare, a rețelelor de transport urban.

Rețele de alimentare cu apă și de canalizare sunt prezentate în cadrul cap. 7 Mediul și Infrastructura de mediu.

Rețele de gaze naturale

În profil teritorial, rețelele de gaze naturale acoperă numai 17,8% din totalul localităților de la nivelul județului. Numai 50% din municipii și orașe au rețea de gaze naturale. În profil temporal, numărul localităților cu acces la rețeaua de gaze naturale a crescut cu 12,5% în anul 2011 față de anul 2007. Lungimea totală simplă a conductelor de gaze naturale a crescut cu

¹⁵ Studiu statistic privind principalele destinații externe ale călătoriilor cu avionul din județul Bihor, Facultatea de Științe Socio-Umane, Centrul de Studii Asupra Transformărilor Sociale, ianuarie 2013

35,9% în anul 2011 față de anul 2007, iar volumul gazelor naturale distribuite a crescut cu 26,5%.

Harta 6-3 Volumul de gaze naturale distribuit la nivelul județului Bihor, în 2011

Din distribuția geografică a localităților care au acces la rețeaua de gaze naturale se observă faptul că acestea sunt poziționate cu precădere în nordul și în vestul județului (Harta 6-3).

Tabel 6-3 Rețeaua și volumul gazelor naturale distribuite la nivelul județului Bihor

	UM	2007	2008	2009	2010	2011
Localități în care se distribuie gaze naturale	număr	16	17	18	17	18
din care:						
municipii și orașe	număr	5	5	5	5	5
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare	km	402,1	453,1	478,7	507,4	546,5
Gaze naturale distribuite	mii mc	28.319	31.557	32.385	36.906	43.009
din care:						
pentru uz casnic	mii mc	14.957	16.513	16.704	17.159	18.916

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 6.8

Rețele de termoficare

În profil teritorial, rețelele de termoficare acoperă numai 2,97% din totalul localităților de la nivelul județului. Numai 20% din municipii și orașe au rețea de termoficare. În profil temporal, numărul localităților cu acces la rețeaua de termoficare a scăzut la 3 localități în anul 2011 față de 4 localități în anul 2007. Cantitatea de energie termică distribuită a scăzut cu 18,9% în anul 2011 față de anul 2007.

Tabel 6-4 Rețeaua și volumul de energie termică distribuită la nivelul județului Bihor

	UM	2007	2008	2009	2010	2011
Localități în care se distribuie energie termică	număr	4	3	3	3	3
din care:						
municipii și orașe	număr	2	2	2	2	2
Cantitatea de energie termică distribuită	mii Gcal	735,6	729,4	553,4	794,7	596,3
din care:						
pentru populație	mii Gcal	483,7	433,0	453,3	560,1	457,4

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 6.9

Serviciul public de alimentare cu energie termică în sistem centralizat se face în Municipiul Oradea, Municipiul Beiuș și comuna Sânmartin. Acest serviciu este organizat conform legii nr.325 din iulie 2006, care reglementează desfășurarea activităților specifice privind producerea, transportul, distribuția, și furnizarea energiei termice către utilizatori. Toate activitățile privind serviciul de alimentare cu energie termică în sistem centralizat (S.A.C.E.T.) sunt în responsabilitatea autorităților administrației publice locale. Serviciul se realizează prin intermediul infrastructurii tehnico-edilitare aparținând domeniului public, constând din echipamente, instalații, dotări specifice, care produc apă caldă de consum și pentru încălzire. Serviciile cuprind: centrale termice, centrale electrice de termoficare, rețele de bransamente, rețele de transport, puncte termice, sisteme de măsură și control.

În prezent, Primăria Municipiului Oradea implementează proiectul de investiții Reabilitarea sistemului de termoficare urbană la nivelul municipiului Oradea pentru perioada 2009 – 2028 în scopul conformării la legislația de mediu și creșterii eficienței energetice, finanțat prin POS Mediu.

Rețele de transport urban de călători

Infrastructura de transport urban de călători a cunoscut o ușoară creștere în anul 2011 față de nivelul înregistrat în anul 2007, însă numărul de călători a scăzut în acest interval de timp: astfel, numărul călătorilor transportați cu tramvaiul a scăzut cu aprox. 1% în anul 2011 față de nivelul înregistrat în 2007, iar numărul călătorilor transportați cu autobuze a scăzut cu 33,3% în același interval.

Tabel 6-5 Transportul urban de călători la nivelul județului Bihor

	UM	2007	2008	2009	2010	2011
Lungimea liniei simple de tramvai	km	38,4	38,4	38,4	38,5	38,9
Numărul vagoanelor de tramvai în inventar	număr	116	121	123	129	123
Călători transportați cu tramvaiul	mii călători	41.767	49.126	42.988	41.503	41.447
Numărul de autobuze, microbuze în inventar	număr	76	73	77	79	81
Călători transportați cu autobuze	mii călători	25.338	18.664	16.011	17.313	16.910

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 6.10

Serviciul de transport public este realizat prin gestiune delegată de către O.T.L. S.A. Oradea, care a și introdus monitorizarea traficului prin GPS. Sistemul realizat permite programarea curselor de tramvaie și autobuze, urmărirea lor pe traseu, poziția lor față de stații de oprire, trimiterea de mesaje conducătorilor de mijloace de transport pentru corecții de/ pe traseu, totodată urmărirea tuturor mijloacelor de transport monitorizate pe harta digitală a municipiului.

În ceea ce privește mobilitatea la nivelul județului, transportul bihorenilor este realizat prin servicii publice atât către localitățile apropiate de municipiul Oradea, spre nord-vestul județului cât și către cele mai îndepărtate (Marghita, Ștei etc). Există însă și o serie de cătune, către care accesul este dificil, locuitorii acestora fiind izolați față de restul județului.

Rețele de telecomunicații

Domeniul telecomunicațiilor este dominat de Compania Națională de Telefonie RomTelecom și de companiile naționale de telefonie mobilă Orange, Vodafone, RDS - Digi și Cosmote. Rețeaua de Internet – piața serviciilor de Internet este reprezentată în județ de principalii provideri naționali, aceștia fiind:

- RDS - Romania Data Systems;

- Romtelecom S.A. – filiala de Internet a Romtelecom care îi utilizează rețeaua națională.

În județul Bihor, conform datelor furnizate de ANCOM¹⁶, procentul de populație fără acces la conexiuni în bandă largă (internet) este de 40%-50%.

Rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă

La nivelul județului Bihor, 86% din localități (respectiv 87 municipii/ orașe/ comune) au acces la rețeaua de distribuție a apei potabile, înregistrându-se o tendință ascendentă în ceea ce privește numărul localităților cu acces la rețeaua de apă potabilă din 2007 până în prezent (a fost înregistrată o creștere cu 10% la nivelul anului 2011 față de anul 2007). Toate municipiile și orașele din județ au acces la rețeaua de alimentare cu apă potabilă. Tendința ascendentă este observabilă și în ceea ce privește lungimea totală a rețelei de distribuție a apei, în anul 2011 rezultând o creștere cu 43% față de anul 2007, datorată investițiilor în infrastructura de acest tip din județ, din mediul rural.

În prezent, mai multe proiecte de investiții în sistemul de alimentare cu apă sunt în curs de derulare, cu finanțări atât din Programul privind protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare, derulat de Administrația Fondului de Mediu cât și din Programul Național de Dezvoltare Rurală, măsura 322 – Renovarea și dezvoltarea satelor. Totuși, multe din aceste investiții se derulează greoi ceea ce întârzie cu mult termenele de finalizare estimate inițial din cauze care țin de dificultăți în obținerea finanțărilor necesare implementării proiectelor până la decontarea acestora din programele de finanțare.

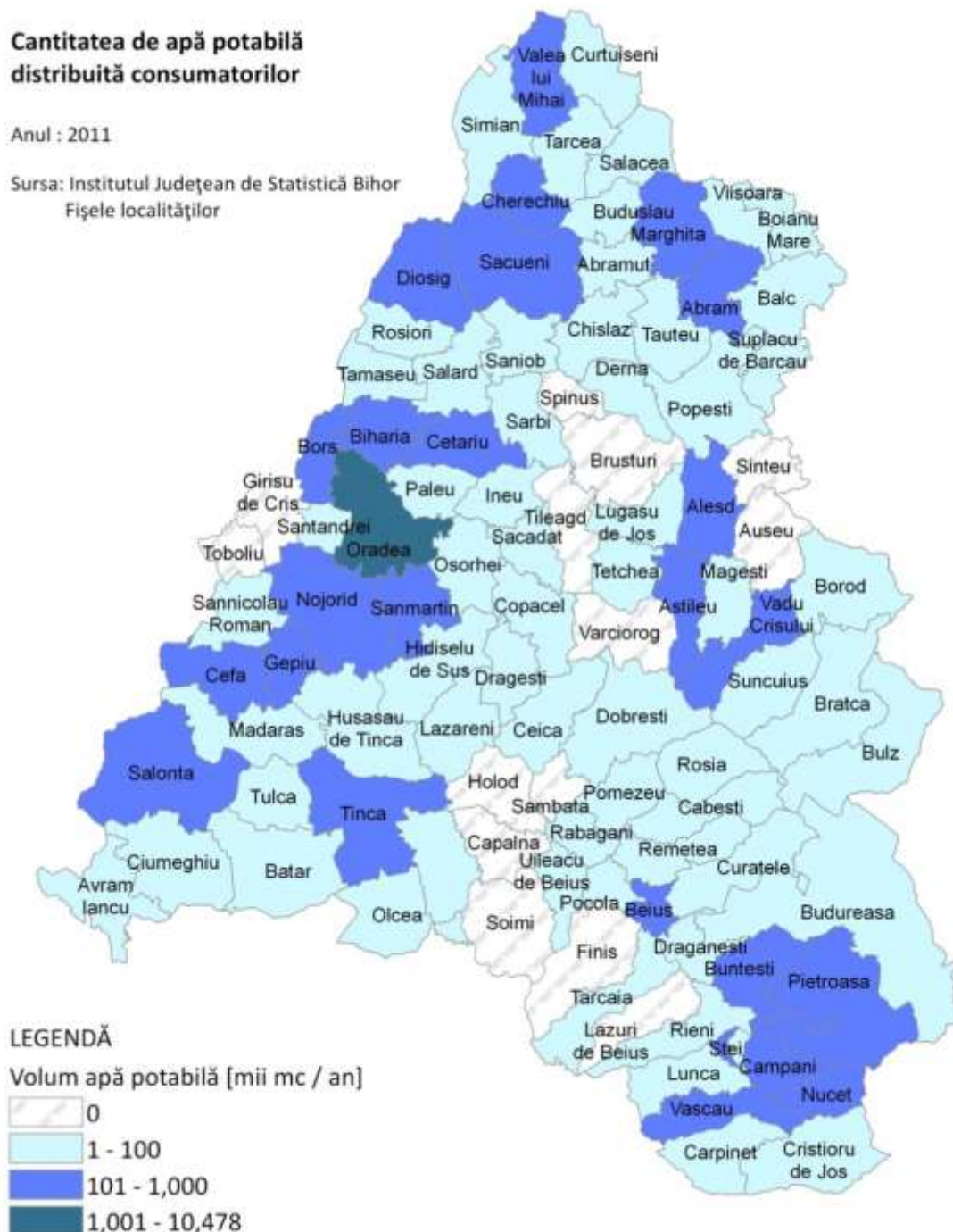
Tabel 6-6 Rețeaua și volumul apei potabile distribuite la nivelul județului Bihor

	UM	2007	2008	2009	2010	2011
Numărul localităților cu rețea de distribuție a apei potabile	număr	79	84	87	87	87
din care:						
municipii și orașe	număr	10	10	10	10	10
Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei	km	1.738,9	2.153,0	2.269,9	2.495,3	2.488,7
din care:						
municipii și orașe	km	825,6	914,9	953,3	987,2	999,5
Apă potabilă distribuită consumatorilor	mii mc	22.771	22.564	21.528	19.802	19.617
din care:						
pentru uz casnic:	mii mc	20.751	20.392	20.153	18.327	18.729

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 6.6

¹⁶ Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații

Harta 6-4 Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor în județul Bihor la nivelul anului 2011

© gestrategy&consulting

Din analiza volumul de apă distribuit consumatorilor, se observă faptul că toate orașele și municipiile au acces la infrastructura de apă potabilă, cantitatea distribuită fiind mai mare în Oradea, Sânmartin, Salonta, Aleșd, Beiuș, Ștei, Diosig, Săcueni și Marghita. Cele câteva localități care nu au acces la infrastructura de apă potabilă sunt amplasate în zona centrală a județului, zona estică și vestică. În general consumul de apă potabilă este proporțional cu

mărimea localităților ca număr de populație, cu excepția comunei Tileag și Popești care deși au peste 7.000 de locuitori, în cazul Tileag-ului nu este alimentată cu apă, iar consumul de apă în Popești este mai mic decât localitățile similare.

În ceea ce privește proiectele în derulare, prin Programul privind protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare, se derulează inițiativele următoarelor UAT-uri: Comuna Ciuhoi (Saniob), Comuna Cetariu, Comuna Uileacu de Beiuș, Comuna Chislaz, Comuna Popești, Comuna Aștileu, Municipiul Marghita, Comuna Săcuieni, Comuna Viișoara.

Prin același program gestionat de Administrația Fondului de Mediu a fost finalizat un proiect de investiții implementat de Consiliul Local Ștei.

O serie de investiții sunt finalizate sau în curs de implementare, cu finanțare din Programul Național de Dezvoltare Rurală, respectiv:

- Alimentare cu apă potabilă în satul Cornițel – finalizat;
- Alimentare cu apă curentă în localitatea Bâlc – în curs de implementare;
- Alimentare cu apă potabilă în satele Borozel, Cetea și Valea Mare de Criș – în curs de implementare;
- Îmbunătățirea sistemului de alimentare cu apă în localitatea Sîntion – în curs de implementare;
- Alimentare cu apă curentă în comuna Ceica – în curs de implementare;
- Extindere rețea de distribuție apă potabilă în comuna Drăgănești – în curs de implementare;
- Alimentare cu apă a localității Ucuriș în comuna Olcea – finalizat;
- Alimentare cu apă a satului Meziad – în curs de implementare;
- Canalizare și stație de epurare comuna Pietroasa – finalizat.

Rețele de canalizare

În profil teritorial, rețelele de canalizare acoperă numai 25,74% din totalul localităților de la nivelul județului. Toate municipiile și orașele au rețea de canalizare. În profil temporal, numărul localităților cu acces la rețeaua de canalizare a crescut cu 18% în anul 2011 față de anul 2007. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare a crescut cu 25,6% în anul 2011 față de anul 2007, ca urmare a investițiilor realizate în infrastructura de canalizare.

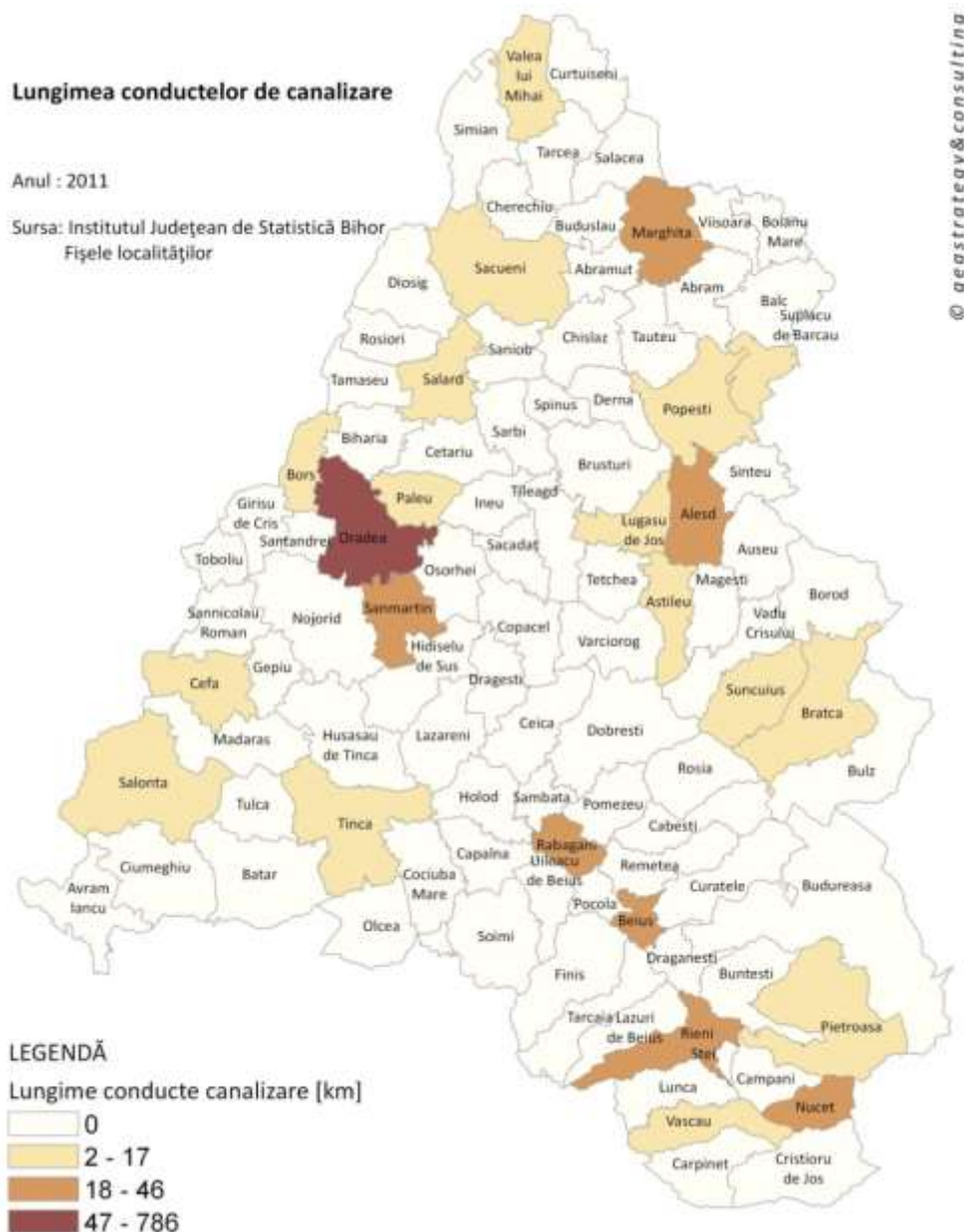
Cele 26 de localități care au acces la rețeaua de canalizare sunt distribuite uniform la nivelul județului, fără a exista o concentrare într-o anumită zonă, toate municipiile și orașele având acces la acest tip de infrastructură, lungimea variind în funcție de investițiile realizate până în prezent. Se observă, totuși, că în centrul județului există o zonă neacoperită de rețele de canalizare.

Tabel 6-7 Canalizarea publică la nivelul județului Bihor

	UM	2007	2008	2009	2010	2011
Localități cu instalații de canalizare publică	număr	22	24	20	23	26
din care municipii și orașe	număr	10	10	10	10	10
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare	km	870	951	961	1.000	1.093

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 6.7

Harta 6-5 Lungimea conductelor de canalizare în județul Bihor la nivelul anului 2011

În prezent, sunt în curs de implementare o serie de proiecte care vizează fie realizarea canalizării menajere, fie modernizarea rețelelor existente sau realizarea de stații de epurare, cu finanțare din PNDR, însă doar puține din aceste proiecte au fost finalizate în termenul estimat, multe dintre ele, ca și în cazul celor care vizează infrastructura de apă potabilă, întâmpină probleme cu accesarea surselor necesare pentru susținerea investițiilor.

Proiectele finalizate sau în curs de implementare, cu finanțare din Programul Național de Dezvoltare Rurală, includ:

- Canalizare și stație de epurare a localităților Tămășeu și Roșiori – în curs de implementare;
- Canalizare ape uzate menajere în satele Cornișel și Borod cu stație de epurare în localitatea Borod – finalizat;
- Canalizare ape uzate menajere în satele Borozel, Cetea și Valea Mare de Criș – în curs de implementare;
- Canalizare menajeră în localitatea Sîntion – în curs de implementare;
- Înființare canalizare în comuna Drăgănești – în curs de implementare;
- Realizare canalizare menajeră și stație de epurare în localitatea Husasău de Tinca – finalizat;
- Canalizare menajeră în localitățile Olcea, Călacea, Ucuriș și stație de epurare în comuna Olcea – finalizat;
- Prima înființare a rețelei de canalizare și stație de epurare în satul Meziad – în curs de implementare;
- Canalizare și stație de epurare comuna Pietroasa – finalizat.

Gospodărirea deșeurilor

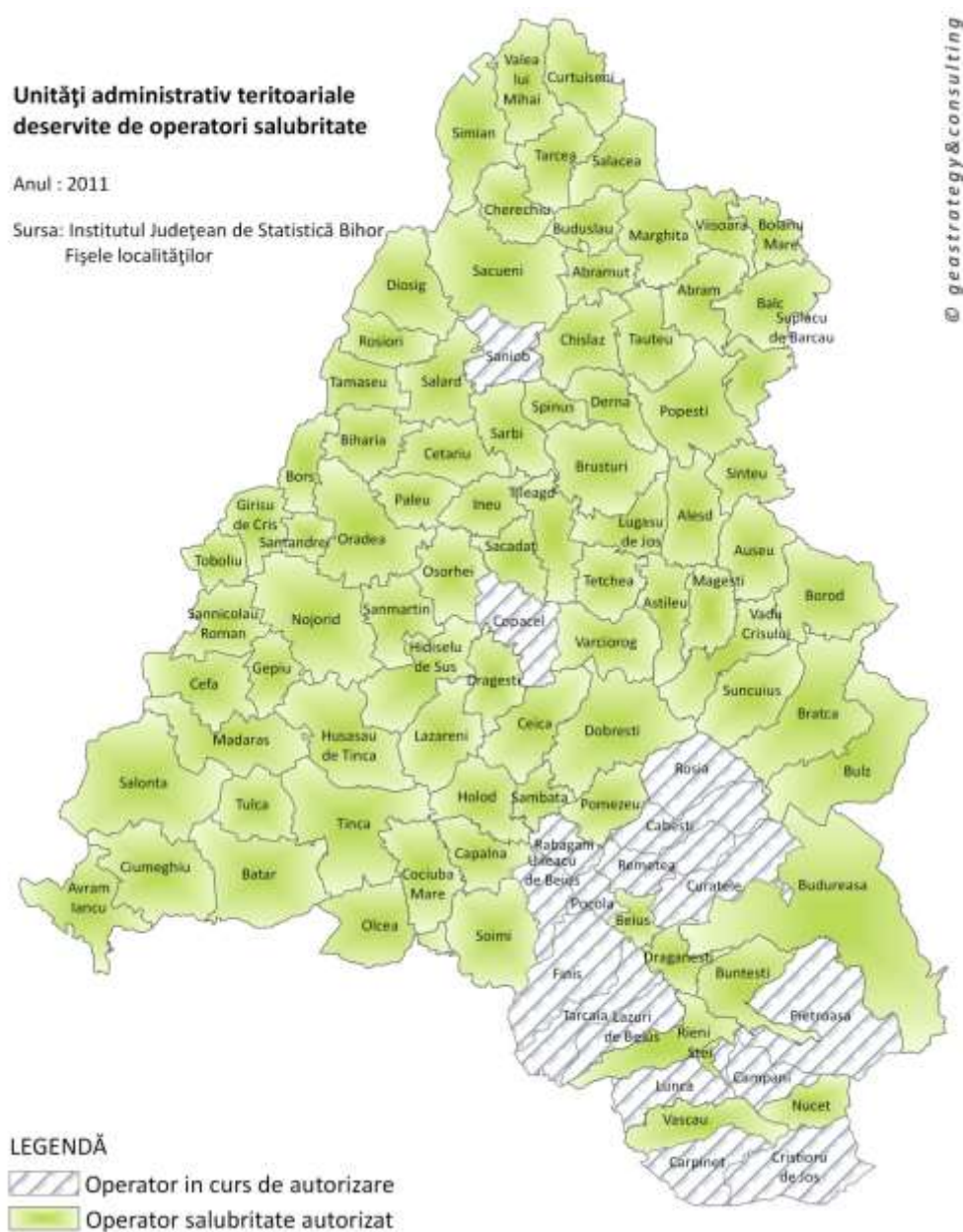
În 2010 Consiliul Județean Bihor a implementat proiectul “Sistem-ul de Management Integrat al Deșeurilor Solide în județul Bihor (SMID) care deține acordul de mediu nr. 3/2013; autoritatea competentă pentru implementarea PJGD Bihor, respectiv SMID Bihor este Consiliul Județean Bihor.

Cele 101 administrații publice din Bihor sunt obligate să își stabilească prin regulamentul de salubritate al UAT operatorul de servicii de utilitate publică, salubritate, autorizat și licențiat ANRSC, în condițiile legislației specifice din România, astfel încât să existe un grad de acoperire cu servicii de salubritate de 100% în mediul urban și în mediul rural. În prezent există 26 de operatori de salubritate¹⁷ în activitatea cărora se constată modificări frecvente în ceea ce privește lista UAT-urilor deservite, astfel în acest moment nu se cunoaște operatorul de salubritate al comunelor părăsite de Solceta S.A. Ștei sau de Edilul S.A. Beiuș pentru că primăriile de comune nu au aplicat măsuri de reducere a cantității de biodegradabile și nu fac

¹⁷ Date furnizate de APM Bihor

colectare selectivă la sursă. Mai mult, din analiza situațiilor transmise de operatorii de salubritate s-a constatat că există multe locuințe goale (nelocuite permanent) în mediul urban și rural; deși cetățenii au fost obligați să încheie contracte pe gospodării, nu toți cetățenii achită serviciile de utilitate publică salubritate, atât în mediul urban cât și în mediul rural și operatorii nu îi mai raportează ca populație deservită, deși gradul de acoperire cu servicii este de 100%. Deși gradul de acoperire cu servicii de salubritate în județ este ridicat, serviciile prestate nu respectă în totalitate legislația în domeniu, în prezent fiind realizată atât colectarea separată a deșeurilor cât și colectarea în amestec a deșeurilor menajere.

Harta 6-6 Unități administrativ-teritoriale deservite de operatori de salubritate în județul Bihor la nivelul anului 2011

În județul Bihor există 7 depozite de deșuri industriale închise și ecologizate (Fâșca, Aștileu, Aleșd, Abrămuț, Suplacu de Barcău – 2, Bâlc) și 3 depozite de deșuri autorizate să funcționeze de APM Bihor, ARPM Cluj (Oradea, Surplacu de Barcău, Aștileu). De asemenea, în județ mai sunt 4 depozite de deșuri care se află în exploatare: Santăul Mic (deșuri industriale), Ștei (deșuri industriale; deține autorizație de funcționare în vederea închiderii conform legislației privind construcțiile hidrotehnice), Salonta și Valea lui Mihai (ambele depozite de deșuri municipale și asimilabile, neconforme).

La nivelul județului nu există niciun incinerator de deșuri autorizat de APM Bihor, pentru deșurile proprii sau pentru prestări servicii. Este însă autorizat un flux de coincinerare/coprocesare pentru valorificarea și/sau eliminarea deșurilor nepericuloase sau periculoase lichide și solide sau păstoase cu putere calorică corespunzătoare la SC Holcim (România) Cement S.A. Aleșd. Deșeurile acceptate la coincinerare/coprocesare sunt condiționate de Ecovalor România S.R.L. și transformate în combustibil alternativ din surse regenerabile. Acest flux de deșuri cuprinde și deșuri municipale sortate, concură la atingerea altor ținte impuse statului român de legislația europeană privitor la tratarea/valorificarea/eliminarea deșeurilor municipale și industriale pentru care în prezent nu sunt alte instalații în județul Bihor și în Regiunea Nord - Vest.

În prezent în județ funcționează două stații de sortare a deșeurilor (în Oradea – capacitate autorizată de 39.000 t/ an, capacitatea utilizată fiind de 37.000 t/ an și în zona Aleșd capacitate de 4.000 t/ an) și o stație de compostare la Oradea (având capacitatea autorizată de 20.000 t/an, capacitatea utilizată fiind de 5.100 t/ an). Prin Programul privind gestionarea deșeurilor, inclusiv a deșeurilor periculoase gestionat de Administrația Fondului de Mediu au fost finalizate 3 proiecte de investiții implementate de S.C. Recolo S.A. Oradea, Consiliul Local Aleșd și S.C. ECO BIHOR.

Analiza SWOT în domeniul infrastructurii și echipării teritoriului

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Poziționare geografică favorabilă la granița cu Ungaria; • Densitatea drumurilor publice din județ superioară densității pe regiunea N.V. și a celei naționale; • Densitate mare de drumuri europene și rețele feroviare în județ față de regiunea Nord – Vest și față de mediile naționale (4 drumuri europene); • Existența unei legături asigurate de rețeaua de transporturi auto și rețeaua feroviară dintre România și Vestul european (5 puncte de trecere a frontierei); • Existența sistemului de dispecerizare, monitorizare a traficului în Municipiul Oradea; • Oradea reprezintă un centru important în ceea ce privește transportul de marfă pe calea ferată, având în vedere cantitatea de marfă transportată și frecvența transporturilor de mărfuri. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura rutieră, feroviară, aeriană insuficient modernizată; • Infrastructuri de acces insuficientă către zonele cu potențial turistic ale regiunii, în special de turism montan; • Județul nu dispune de drumuri rapide sau de autostrăzi și nu are finalizată integral centura de ocolire a municipiului Oradea; • Județul nu dispune de centuri de ocolitoare pentru celelalte orașe; • Capacitatea portantă a drumurilor naționale, județene și comunale ale județului Bihor este în mare parte depășită; • Inexistența facilităților de transport intermodal auto – feroviar și/sau feroviar – auto; • Durata de serviciu a unor drumuri naționale este expirată (DN76 (E79) Groși – Oradea, DN19B Săcuieni – Suplac, DN 1H Aleșd - Șinteu); • Lucrărilor de întreținere și modernizare a materialului rulant reduse, generând o alterare semnificativă a calității transportului feroviar; • Rețeaua feroviară care deservește județul Bihor este neelectrică, nevalorifi poziționat la graniță, propice dezvoltării traficului de mărfuri;
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Prioritizarea, de la nivel național, a investițiilor în infrastructură rutieră majoră (ex. autostrăzi, puncte intermodale, ș.a.); • Dezvoltarea de noi tehnologiilor moderne de construcție a infrastructurii rutiere (ex. utilizarea polimerilor, ș.a.); • Posibilități de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii județene prin instrumentele structurale, BEI, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Interesul scăzut al investitorilor ca urmare a infrastructurii deficitare, localizarea acestora în alte zone din țară sau în Ungaria; • Infrastructura feroviară județeană nemodernizată creează presiuni mari pe infrastructura rutieră și afectează mobilitatea în județul Bihor; • Dependența de voința politică și finanțarea de la nivel central pentru o serie de investiții esențiale pentru județ (ex. DN 76, Autostrada Transilvania, etc); • Ineficiența unor investiții făcute în infrastructura de transport din cauza necorelării cu investițiile din alte sectoare (turism, industrie, etc.); • Orientarea fluxurilor de turiști spre alte zone din țară, dată fiind precaritatea infrastructurii, în special a celei rutiere.

7. Mediul și infrastructura de mediu

La nivelul județului Bihor, 86% din localități sunt conectate la rețeaua de distribuție a apei potabile, înregistrându-se o tendință ascendentă în ceea ce privește numărul localităților cu acces la rețeaua de apă potabilă din 2007 până în prezent. Rețelele de canalizare acoperă numai 25,74% din totalul localităților de la nivelul județului. Deși mai multe proiecte integrate de investiții în rețeaua de apă și apă uzate sunt în curs de derulare, termenele de finalizare inițial prevăzute sunt depășite.

Din punct de vedere al gestiunii deșeurilor, cele 101 administrații publice din Bihor sunt obligate să își stabilească prin regulamentul de salubritate operatorul de servicii de utilitate publică, salubritate, autorizat și licențiat ANRSC, în condițiile legislației specifice din România, astfel încât să existe un grad de acoperire cu servicii de salubritate de 100% în mediul urban și în mediul rural. Deși gradul de acoperire cu servicii de salubritate în județeste ridicat, serviciile prestate nu respectă în totalitate legislația în domeniu. Județul Bihor deține 3 depozite de deșuri autorizate în exploatare și 4 depozite neconforme sau autorizate în vederea închiderii.

Județul Bihor este foarte bogat în ceea ce privește biodiversitatea, existând un număr ridicat de arii protejate. Acest lucru se transpune într-un potențial turistic deosebit de important însă și în necesitatea de a asigura capacitatea instituțională necesară pentru a preîntâmpina degradarea acestora.

Din punct de vedere al resurselor regenerabile cu potențial de valorificare energetică în județul Bihor regăsim surse de biogaz, biomasă, potențial eolian, solar și geotermal precum și resurse hidro-energetice. O atenție specială trebuie orientată spre sursele de energie geotermală ce poate folosită atât în scop balnear dar și pentru soluțiile de termoficare a zonelor urbane, în agricultură (ex. încălzire de sere legumicole, ș.a.).

Calitatea apelor, a solului și a aerului

Calitatea apelor

Rețeaua hidrografică a județului Bihor este formată din trei colectori principali, Barcăul, Crișul Repede și Crișul Negru, având direcțiile de curgere de est la vest, la care se adaugă partea superioară a bazinului râului Ier, afluent de ordinul I al Barcăului. Pe lângă rețeaua naturală, se adaugă o rețea de canale cu rol

Tabel 7-1 Lungimea principalelor cursuri de apă din jud. Bihor

Denumire râu	Lungimea cursului de apă (km)	Suprafața bazinului (km ²)
Barcău	134	2.025
Crișul Repede	171	2.973
Crișul Negru	164	4.230
Ier	107	1.392

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 1.2

în combaterea inundațiilor și a desecărilor. Principalele cursuri de apă din județul Bihor sunt râurile Barcău, Crișul Repede, Crișul Negru, Ie, r iar principalele lacuri antropice sunt Drăgan, Lugașu, Tileagd, Leșu, Cefa, Tămașda, Homorog și Inand.

Tabel 7-2 Principalele lacuri antropice din județul Bihor

Denumire lac	Volumul (mil. m ³)	Suprafața (ha)
Drăgan	112	-
Lugașu	74,3	-
Tileagd	63,7	-
Leșu	28,3	-
Cefa	-	1.350
Tămașda	-	206
Homorog	-	105
Inand	-	164

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Bihor, Anuarul Statistic al județului Bihor, 2012, tab. 1.3

Izbucuri și ape subterane: Majoritatea se integrează în ariile protejate: Izbucul Galbenei, Izbucul Ponor, Izvorul Ursului, Izbucul Topliței de Roșia, Izbucul intermitent de la Călugari, etc. Ca urmare a evaluărilor efectuate în anul 2012, în cadrul Bazinului Hidrografic Crișuri, corpurile de apă și s-a încadrat în majoritate în potențial ecologic bun, iar un procent mai mic în potențial ecologic moderat. Starea chimică a corpurilor de

apă subterană în anul 2012 la nivelul Bazinului Hidrografic Crișuri a fost evaluată drept bună, conform buletinelor emise de Administrația Bazinală de Apă Crișuri.

În prezent, în județ sunt 2 inițiative în derulare, ambele finanțate prin POS Mediu:

- Administrația Bazinală Apă Crișuri Oradea: Planul pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în bazinul hidrografic Crișuri
- SC Compania de Apă Oradea SA: Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Bihor.

Calitatea solului

Din punct de vedere geologic, județul Bihor se extinde peste trei mari unități structurale: munte – zona cristalino - mezozoică, depresiuni intramontane - bazine neogene și câmpie - Depresiunea Panonică. Suprafața agricolă ocupă 66,2% din suprafața totală a județului, principalele resurse ale solului concretizându-se în terenurile arabile, pădurile, respectiv pășunile și fânețele.

Pe teritoriul județului Bihor s-au format un număr foarte mare de tipuri de soluri dintre care, cele mai reprezentative tipuri de sol care au fost cercetate, identificate, delimitate și inventariate pe teritoriul județului Bihor, conform Sistemului Român de Taxonomie a Solurilor 2003, sunt: regosol (RS), psamosol (PS), aluviosol (PS), cernoziom (CZ), eutricambosol (EC), districambosol (DC), preluvosol (EL), luvosol (LV), vertosol (VS), stagnosol (SG), gleiosol (GS).

Tabel 7-3 Repartiția terenurilor pe clase de calitate și folosință (ha)

Folosința	Clasa II	Clasa III	Clasa IV	Clasa V	Total pe categorii de folosință (ha)
Arabil	98.182	137.900	59.777	14.154	310.013
Pășune	13.650	44.560	76.054	577	134.841
Fânețe	1.051	15.058	27.895	327	44.331
Vii	63	588	1.065	507	2.223
Livezi	76	2.692	1.350	128	4.246
Total pe clase de calitate (ha)	113.022	200.798	166.141	15.693	495.654

Sursa: Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Bihor (prelucrarea consultantului)

Calitatea aerului

Monitorizarea calității aerului se realizează printr-o rețea de monitorizare formată din stații automate de monitorizare, puncte de prelevare pulberi sedimentabile și puncte de prelevare precipitații, de către APM Bihor. Cu ajutorul unei stații semiautomate, la sediul APM Bihor se monitorizează poluantul pulberi totale. Rețeaua de supraveghere a calității aerului cuprinde 14 puncte amplasate în județul Bihor, pentru determinarea poluantului pulberi sedimentabile.

Calitatea precipitațiilor este monitorizată în două locații din Municipiul Oradea (sediul APM Bihor și zona centru B-dul Magheru).

Stații automate sunt amplasate în trei puncte din municipiul Oradea și în localitatea Țețchea unde este amplasată o stație de tip industrial fiind monitorizați on-line poluanții: CO, SO₂, NO, NO₂, NO_x, PM₁₀ (pulberi), parametrii meteo

- Stația BH1 (stație urbană-FU) - amplasată în curtea interioară APM Bihor, B-dul Dacia nr.25/A, ce monitorizează on-line următorii poluanți: CO, SO₂, NO, NO₂, NO_x, O₃, PM₁₀ (pulberi), BTX (benzen, toluen, xilen), parametrii meteo;
- Stația BH2 (stație industrială-SI) – amplasată în curtea Școlii Generale din Episcopia Bihor, Str. Matei Corvin nr.106/A, cu următorii parametri monitorizați: CO, SO₂, NO, NO₂, NO_x, O₃, PM₁₀ (pulberi), parametrii meteo;
- Stația BH3 (stație de trafic-ST) – amplasată în cartierul Nufărul, lângă McDonalds-drive in, ce monitorizează on-line următorii poluanți: CO, SO₂, NO, NO₂, NO_x, O₃, PM₁₀ (pulberi), BTX (benzen, toluen, xilen), parametrii meteo.
- Stația BH4 (stație industrială - SI) – amplasată în localitatea Țețchea – monitorizează on-line următorii poluanți CO, SO₂, NO, NO₂, NO_x, PM₁₀ (pulberi), parametrii meteo.

Modalități de informare a publicului:

- panou exterior de informare – la sediul APM Bihor
- panouri interioare de informare – la sediul APM Bihor și la Primăria Aleșd

- buletin informativ zilnic și lunar postat pe site - ul <http://apmbh.anpm.ro>
- site: www.calitateaer.ro
- Site-ul Ozone Web, un nou instrument internet, lansat de Agenția Europeană de Mediu (EEA), oferă pentru prima dată utilizatorilor posibilitatea de a monitoriza și de a identifica incidentele de poluare cu ozon la nivelul solului în întreaga Europă.

Calitatea aerului este afectată mai ales în zonele din apropierea unor artere rutiere intens circulate, intersecții majore, halde de deșuri industriale, depozite deșuri menajere necontrolate, ferme de animale. În plus, la nivelul județului Bihor există doi principali generatori de oxid de azot, o altă sursă de poluare atmosferică: SC Electrocentrale Oradea SA și Compania de Apă Someș SA Cluj-Napoca - Stația de epurare ape uzate urbane.

În anul 2012, evoluția concentrațiilor de poluanți monitorizați și validați de APM Bihor nu a înregistrat depășiri față de normele stabilite prin legea calității aerului la majoritatea poluanților monitorizați, respectiv dioxid de sulf (SO₂), dioxid de azot (NO₂), ozon, monoxid de carbon (CO), benzen (C₆H₆), particulele în suspensie cu dimensiuni sub 2,5 micrometri (PM_{2,5}), plumb (Pb), pulberi sedimentabile în flux lent.

În anul 2012 s-a înregistrat o singură dată precipitații cu pH < 5,6 în perioada 22 – 23.04.2012, când pentru proba de apă de la sediul APM Bihor, valoarea pH –ului a fost de 5,5. La nivelul aceluiași an, nu s-au înregistrat poluări accidentale care să afecteze calitatea aerului înconjurător provocate de agenți economici. Poluarea aerului s-a produs prin arderile necontrolate de vegetație uscată.

Schimbări climatice

Strategiile de adaptare pentru a diminua implicațiile riscurilor care apar în urma schimbărilor climatice și a evenimentelor extreme se grupează în trei mari categorii:

- moderarea riscului;
- transferarea riscului;
- managementul riscurilor reziduale.

Datele comparative 2010-2011 furnizate de Agenția Regională pentru Protecția Mediului evidențiază o tendință generală de scădere a emisiilor de poluanți în atmosferă, fie că vorbim de gazele care influențează efectul de seră (CO₂, N₂O, CH₄, etc.) sau diferite pulberi (rezultate în urma activităților de construcție, etc).

Principalele presiuni asupra calității aerului sunt determinate de traficul rutier, lucrările de construcții, activități sociale (încălzirea locuințelor prin utilizarea lemnului drept combustibil), arderile de combustibili în procese tehnologice sau în centrale termice

industriale, exploatarea materiilor prime, respectiv depozitarea acestora și activitățile agro-zootehnice (utilizarea pesticidelor, creșterea intensivă a animalelor)¹⁸.

Cele mai afectate areale sunt cele reprezentate de localitățile urbane; aici se concentrează cea mai mare parte a activităților industriale, care emit poluanți în atmosferă, iar traficul rutier este foarte intens. Localitățile rurale sunt de asemenea afectate, atât cele unde se practică o agricultură intensivă, cât și cele care practică o agricultură de subzistență, în contextul circulației maselor de aer care pot deplasa poluanții la distanțe destul de mari. În condițiile extinderii în suprafață a localităților urbane sunt necesare măsuri privind îmbunătățirea calității aerului, de tipul creșterii suprafețelor de spații verzi, reducerea poluării aerului prin reorganizarea traficului din zonele centrale urbane, promovarea mijloacelor de transport alternative (amenajarea de piste pentru bicicliști).

În județul Bihor sunt în curs de implementare 14 proiecte finanțate prin Programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități, gestionat de Administrația Fondului de Mediu, în localitățile: Borș, Tinca, Roșiori, Săcueni, Viișoara, Ciuhoi, Beiuș, Lugașu de Jos, Ștei, Diosig, Marghita, Sântandrei, Abrămuț, Tămașeu. Prin același program, au fost finalizate 18 astfel de proiecte în localitățile: Ștei, Borș, Spinuș, Oradea, Aleșd, Marghita, Tăuteu, Nojorid, Paleu, Simian, Valea lui Mihai, Șuncuiuș, Salonta, Beiuș, Pomezueu, Sălard. Cu toate acestea, județul are o suprafață de spații verzi raportată la populația urbană care este cu mult sub standardele impuse de Uniunea Europeană. Așadar, eforturile de amenajare și/sau creare de spații verzi trebuie continuate.

Biodiversitatea, zone protejate

Conform Convenției privind diversitatea biologică semnată la Rio de Janeiro în 5 iunie 1992, la care România a aderat prin Legea nr. 58/1994, prin *biodiversitate* se înțelege varietatea de expresie a lumii vii, variabilitatea organismelor vii din toate sursele, inclusiv, printre altele, a ecosistemelor terestre, marine și a altor ecosisteme acvatice și a complexelor ecologice din care acestea fac parte; aceasta include diversitatea în cadrul speciilor, dintre specii și a ecosistemelor.

În județul Bihor regăsim trei din cele cinci regiuni biogeografice existente pe teritoriul României (alpină, continentală și panonică), lucru care indică un nivel ridicat al biodiversității. Dacă la nivel european România reprezintă un punct de confluență biologică, putem folosi o comparație similară despre județul Bihor raportându-ne la teritoriul țării noastre. Mai mult, deoarece în general punctele cu biodiversitatea cea mai ridicată din Europa se află în zonele montane, această parte a țării noastre are rolul unui coridor ecologic ce permite migrația speciilor din zona Carpaților (atât prin nord cât și prin vest și sud) spre alte

¹⁸ Sursa: Extras din Analiza situației existente: elemente din profilul socio-economic al Regiunii Nord-Vest (versiune în lucru - noiembrie 2012).

zone montane din țară dar și din Europa. Din perspectivă avifaunistică, județul Bihor adăpostește de asemenea câteva zone de importanță majoră pentru pasajul, cuibărirea sau hrănirea unor specii protejate de păsări și lilieci din Europa și nu numai.

Figură 7-1 Regiunile biogeografice ale României și ale județului Bihor

Sursa: Ordinul MMDD 776/2007

Diversitatea biologică - flora și fauna sălbatică

Diversitatea reliefului și a habitatelor de pe teritoriul județului se reflectă și într-un număr ridicat de specii de plante și animale valoroase, endemisme și specii relice.

În județul Bihor găsim peste 200 de specii de floră sălbatică de interes național și 16 specii de interes comunitar (Andromeda polifolia – ruginare, Campanula patula ssp. abietina – clopoței, Fritillaria montana – laleaua pestriță, Iris aphylla ssp. hungarica – irisul sălbatic, Aconitum calibrotroyon ssp. skarisorensis - o specie endemică de omag, Salvinia natans – peștișoara, Sphagnum sp. – specii de mușchi prezente în tinoave/molhașuri etc.). Dintre acestea, două specii sunt prioritare: Campanula serrata și Pulsatilla pratensis ssp. hungarica.

La nivelul faunei sălbatice, localizăm în județul Bihor următoarele:

- 120 specii de păsări de interes național și 86 de interes comunitar. Pe teritoriul județului există câteva zone foarte importante din perspectivă avifaunistică, cum ar fi zona Cefa (punct cheie în migrația multor specii de păsări) sau Lunca Barcăului și Valea Alceului (acestea din urmă sunt locuri esențiale mai ales pentru vânturelul de seară);
- 38 mamifere de interes național și 17 de interes comunitar. Dintre acestea, două sunt prioritare: lupul – Canis lupus și ursul – Ursus arctos. Este bine de știut că toate speciile de lilieci care au fost identificate în România sunt protejate și că în județul Bihor există câteva peșteri deosebit de importante pentru efectivele (coloniile) sau speciile de lilieci pe care le adăpostesc;
- 14 specii de amfibieni și 12 de reptile de interes național și 6 de interes comunitar;
- 15 specii de pești de interes național și comunitar;

- 25 specii de nevertebrate de interes național și 17 de interes comunitar. Dintre acestea, două specii sunt prioritare: *Austropotamobius torrentium* – racul de ponoare și *Callimorpha quadripunctaria* – fluturele vărgat). Relieful carstic a făcut posibilă existența, în județul Bihor, a multor specii endemice (în special Coleoptere) care sunt legate adesea de o anume peșteră sau un grup de peșteri.

Asociațiile de vegetație din cadrul județului sunt dispuse pe trepte de relief și în funcție de climă, într-o zonalitate verticală, fauna fiind adaptată fiecărei zone.

Fondul forestier: dintre pădurile județului se valorifică în special lemnul (peste 60% din producția silvică), dar și fructele de pădure, produsele vânătoarești, piscicole, plantele medicinale, ciupercile comestibile, rășina, răchita cultivată, semințele forestiere, mangal de bocșă, prefabricate din lemn.

Ape termale: se remarcă în special din lacul termal acoperit de lotus de la Băile 1 Mai (sit Natura 2000). Acesta reprezintă singurul habitat de acest fel din România, fiind unicul caz în care o specie de plantă tropicală trăiește spontan într-o climă temperată. Ecosistemul adăpostește câteva specii deosebite: *Nymphaea lotus* var. *Thermalis* – nufărul termal (drețe), specie relictă, care a supraviețuit ultimei glaciațiuni, *Melanopsis parreysii* Muhlfeld – specie relictă endemică de melc, *Scardinius erythrophthalmus racovitzai* – roșioara, specie endemică de pește.

Pericolele care amenință aceste habitate sunt reprezentate de repetatele agresiuni umane, cele mai grave fiind defrișarea zonei imediat învecinate lacului, lucrările de decolmatare și îndiguire a acestuia, modificarea malurilor și albiei pârâului (în aval de lac) pentru amenajarea lui sub forma unui canal, poluarea apelor cu diferite substanțe, dar și cu deșeuri, introducerea de plante exotice tropicale, care ulterior devin invazive. O amenințare mai puțin vizibilă este însă extragerea permanentă de apă termală pentru piscinele și ștrandurile din zonă, care a dus, în timp, la scăderea dramatică a debitului izvorului ce alimentează lacul. În 2011 nivelul apelor lacului a atins un minim istoric, scăzând cu un metru, iar temperatura (11,4 grade) a ajuns la o valoare mult sub cea optimă pentru speciile de apă termală (peste 20 de grade). După măsurători și scufundări efectuate în decembrie 2011 se constată că izvorul sublacustru a secat.

În aceste condiții dramatice pentru rezervație, în ianuarie 2012, ANRM a organizat un concurs de oferte pentru concesionarea de activități de exploatare minieră în două perimetre din zona Ronțău, din care unul este în situl Natura 2000 de la 1 Mai.

Apele termale din zonă reprezintă un avantaj deosebit pentru județul Bihor care trebuie conservat în bune condiții, de aceea, toate inițiativele privind dezvoltarea județului trebuie să țină cont de importanța protejării mediului.

Ariile naturale protejate

Județul Bihor deține 64 de arii naturale de importanță națională¹⁹: categoria III și IV UICN - Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii din care 61 arii naturale menționate în Legea Nr. 5/ 2000, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III – a zone protejate și 3 arii naturale menționate în H.G. nr. 2.151/ 2004, privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone.

Arii protejate din județul Bihor cuprind:

- 64 arii naturale protejate declarate la nivel național dintre care:
 - 28 dintre ele incluse în Parcul Natural Apuseni;
 - 9 atribuite în custodie (conform Ord. 494/ 2005);
 - 17 fără custozi;
- 13 arii naturale protejate declarate la nivel județean;
- 3 arii naturale menționate în H.G. nr. 2151/ 2004, privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone.

Județul Bihor conține și 58 de habitate de interes comunitar, din care 16 sunt habitate prioritare.

În Bihor au fost desemnate în total 38 de situri Natura 2000, care se împart în:

- 30 SCI-uri (arii speciale de conservare sub Directiva 92/43/CEE, desemnate pentru habitate naturale, precum și specii de floră și faună sălbatică);
- 8 SPA-uri (arii de protecție specială avi-faunistică declarate prin Directiva 2009/147/CEE, desemnate pentru speciile de păsări).

Există 18 SCI-uri și 4 SPA-uri care se suprapun peste ariile protejate de interes național. De asemenea, în Bihor există situri Natura 2000 (sau părți din situri) care nu cuprind nicio altă arie protejată pe teritoriul lor.

Din totalul siturilor Natura 2000, 13 nu au fost atribuite în custodie, ele rămânând astfel în grija Agenției pentru Protecția Mediului Bihor sau a altei autorități responsabile, conform Ordinului nr. 1948/2010 privind aprobarea Metodologiei de atribuire a administrării ariilor naturale protejate care necesită constituirea de structuri de administrare și a Metodologiei de atribuire a custodiei ariilor naturale protejate care nu necesită constituirea de structuri de administrare.

¹⁹ Sursa: Planul Local de Acțiune pentru Protecția Mediului, Județul Bihor, 2008

Pe teritoriul județului localizăm, de asemenea, două parcuri naturale:

- Parcul Natural Apuseni (din care 37% în Bihor, restul în Cluj și Alba), declarat prin Legea 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, respectiv a HG nr. 230 din 4 martie 2003 privind delimitarea rezervatiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administratiilor acestora.
- Parcul Natural Cefa, declarat prin HG nr. 1217 din 2 decembrie 2010 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru Parcul Natural Cefa.

Principalele amenințări la adresa biodiversității

În general, conservarea biodiversității la nivel de ecosisteme, specii și populații a devenit din ce în ce mai acută, mai greu de realizat. Presiunile antropice asupra biodiversității se manifestă prin creșterea gradului de ocupare a terenurilor și extinderea zonelor urbane/construite către zonele sălbatice, dezvoltarea agriculturii și economiei, modificarea peisajelor și ecosistemelor prin diferite tipuri de amenajări, turism și ocuparea tot mai intensă a zonelor sălbatice în scop turistic, iar această listă poate continua.

În județul Bihor, cele mai frecvente manifestări ale acestor influențe umane sunt:

- tăierile ilegale de arbori, mai ales din cauza schimbării regimului juridic, dar și defrișările și exploatarea forestieră masivă: tăierile ras și lucrările silvice care se petrec pe suprafețe mari (ex. în zona Parcului Natural Apuseni);
- tăierea selectivă a arborilor bătrâni sau a unor specii (ca acțiune de management al pădurilor) precum și adunarea de lemn pentru foc la scară mică au un impact negativ asupra unor specii (lilieci, unele insecte, păsări);
- poluarea apelor de suprafață, subterane și a solului cu produse petroliere sau apă sărată, ape menajere, deșeuri (ex. Avenul Câmpeneasa, Betfia, Lacul și pârâul Pețea). Aceasta poate avea efecte foarte grave în special asupra ecosistemelor de peșteră și asupra biodiversității atât de fragile din mediul subteran;
- modificarea morfologiei terenurilor din cauza activității de exploatare a unor resurse minerale prin cariere, balastiere, foraje de apă termală (ex. balastiere pe Crișul Repede, numeroase foraje în stațiunile 1 Mai și Băile Felix);
- industrializarea și schimbarea categoriei de folosință a terenurilor prin extinderea intravilanului, scoaterea temporară sau definitivă din circuitul silvic;
- schimbarea metodelor de cultivare a terenurilor din cele tradiționale în agricultură intensivă, cu monoculturi mari și aplicarea necorespunzătoare a tehnologiilor agricole - în special prin folosirea pesticidelor dar și prin modul exclusiv mecanic de lucru al terenurilor, fapt care poate afecta serios unele populații de păsări, reptile și amfibieni (ex. zonele de câmpie, în siturile de pe râuri);
- un grad redus de informare și înțelegere la nivelul populației locale cu privire la existența și importanța zonelor protejate și a speciilor care trăiesc în ele, astfel că derularea activităților agricole devine o amenințare pentru specii (ex. cositul timpuriu sau în

- perioada cuibăritului pentru zonele cu păsări – V. Alceului, Lunca Barcăului, Cefa), iar oamenii adesea distrug cuiburile păsărilor din pură distracție sau fără să știe;
- împădurirea de-a lungul timpului cu alte specii decât cele autohtone, edificatoare pentru o anumită zonă (ex. salcâm de-a lungul Văii Alceului) sau introducerea de specii invazive, dar și împădurirea zonelor naturale sau semi-naturale (fânețe, pășuni);
 - prelevarea abuzivă din natură a unor specii de plante și animale sălbatice (plante medicinale, păsări etc.) în vederea exploatării sau valorificării lor;
 - braconajul (inclusiv cel piscicol), în special în zonele protejate;
 - pescuitul sportiv în masă poate deranja păsările în unele perioade;
 - vânătoarea în zona de cuibărire a unor specii protejate de păsări;
 - turismul necontrolat, haotic, lipsit de organizare și de reguli;
 - practicarea sporturilor extreme cu mijloace motorizate-motocross, snow-mobile, ATV, ski-jet pe unele lacuri, mașini de teren și accesul cu mijloace motorizate în zonele de protecție specială ale unor arii protejate (poiana Ponor, Stâna de Vale-creasta Cârliğați) .
 - arderea vegetației (a miriștii și a pârloagelor);
 - schimbarea habitatului semi-natural (în special fânețe și pășuni) din cauza încetării sau reducerii dramatice a activităților agricole tradiționale, ca pășunatul sau cositul;
 - desecarea zonelor umede prin canalizare de-a lungul pârâului - în special în zona de câmpie (Ier, Barcău, Cefa);
 - schimbarea majoră a habitatului acvatic prin modificarea structurii malurilor și amenajarea acestora tip canal, construirea barajelor și alte lucrări (ex. pe unele văi montane, inclusiv pe Crișul Repede).

Riscuri naturale și antropice

Analiza riscurilor naturale vizează o analiză a riscurilor geologice (risc seismic), pedologice, geomorfologice (eroziune, alunecări de teren, tasarea solului, căderi de pietre, grohotișuri nefixate, riscuri aferente reliefului carstic), a riscurilor asociatice fenomenelor climatice (furtuni, zone deficitare de apă, inundații, avalanșe), hidrologice.

Riscurile antropice vizează riscuri precum poluarea aerului, apelor, solului, gestionarea deșeurilor, riscuri tehnologice, defrișări, pășunatul excesiv (suprapășunatul), construcția de drumuri în condiții de pantă accentuată nerespectând normele tehnice; construcția de locuințe neautorizate, etc.

În ceea ce privește riscurile naturale:

- Riscul seismic. Potrivit Legii nr. 575/ 2001, județul Bihor face parte dintr-un areal geografic mai larg, cu risc redus de cutremur, având valoarea 6 pe scara MSC și o perioadă de revenire de cca. 100 ani²⁰.
- În privința *alunecărilor de teren*, UAT-urile din județul Bihor care prezintă potențial ridicat de producere a alunecărilor sunt: Aleșd, Beiuș, Ștei, Ceica, Copăcel, Derna, Drăgești, Hidișelu de Sus, Holod, Ineu, Lăzăreni, Pocola, Răbăgani, Spinuș și Tileagd.
- *Riscurile hidrologice*. La nivelul județului Bihor a fost amenajată o rețea hidrografică pentru diminuarea efectelor provocate de inundațiile periodice sau pentru scoaterea unor areale joase de sub excesul de umiditate. A fost pus la punct un sistem funcțional de hidroameliorații și construcții hidrotehnice (diguri, canale, retenții permanente și temporare, lacuri de acumulare, baraje).

În ceea ce privește riscurile antropice:

- Zonele critice sub aspectul poluării atmosferice sunt situate în apropierea unor artere rutiere intens circulate, intersecții majore, halde de deșeuri industriale, depozite deșeuri menajere necontrolate, ferme de animale, industria chimică și petrochimică, dar acestea din urmă și-au redus substanțial activitățile de producție.
- Un alt risc antropic ar putea fi reprezentat de posibilitatea exploatării gazelor de șist prin fracționare hidraulică; mai multe institute de cercetare din SUA și din Europa (Cornwell University, The Environmental Protection Agency) au demonstrat că această modalitate de extragere este foarte periculoasă, efectele negative vizând: contaminarea apei potabile și a apelor subterane; poluarea solurilor cu substanțe toxice și radioactive, poluarea aerului, cutremure și alunecări de teren, distrugerea florei și a faunei, distrugerea infrastructurii și poluare fonică;
- Starea de calitate a solului este influențată de acțiunea unor factori antropici care au ca efect scăderea calității solurilor:
- Fenomenul de eroziune a solului este amplificat de dese defrișări ilegale înregistrate la nivel de județ;
- În județ există 28 de instalații aflate sub incidența Directivei IPPC. Dintre acestea, pentru un număr de 26 instalații au fost emise autorizații intergrate de mediu și pentru 2 dintre ele a fost emis acord de mediu;
- În județ există 15 operatori înscrși în Registrul Poluanților Emiși și Transferați (E-PRTR);
- Extinderea și creșterea numărului de balastiere, cariere.

²⁰ Legea 575/2001 - privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural, anexa 2

Energii verzi regenerabile

Strategia energetică a României pentru perioada 2007 – 2020, actualizată pentru perioada 2011 – 2020 cuprinde trei direcții strategice: siguranța energetică, dezvoltare durabilă și competitivitate. În ceea ce privește sursele regenerabile de energie, sunt vizate lucrări pentru energia eoliană, solară, geotermală, biomasă, biocarburanți. Sursele regenerabile dețin un potențial energetic important pe plan național iar la nivelul județului Bihor regăsim ca surse: biogaz, biomasă, eoliană, fotovoltaică, geotermală și hidro. Județul Bihor este unul din județele bogate în resurse de biomasă forestieră și agricolă care au localități (inclusiv municipii și orașe) în care nu se distribuie energie termică. O altă sursă de energie este cea geotermală, care poate fi exploatată în special în stațiuni. România are cel de-al treilea potențial geotermal din Europa, după Italia și Grecia. În județul Bihor, ape geotermale se regăsesc în Băile 1 Mai, Băile Felix, Oradea, lacul Pețea precum și la Beiuș. Ape mezotermale se regăsesc la Răbăgani.

Resursele de apă geotermală de pe teritoriul județului Bihor sunt sau pot fi utilizate în scopul:

- producerii energiei termice (încălzirea locuințelor și prepararea apei calde menajere) în următoarele perimetre: ex. Oradea, Săcuieni, Marghita, Borș, Livada, Salonta, Ciumeghiu, Beiuș – Delani;
- producerea energiei electrice: ex. Universitatea Oradea;
- încălzire sere și spații industriale: ex. Livada;
- agrement: ex. Oradea, Băile Felix, Băile 1 Mai, Aleșd, Sânicolau de Munte, Bâlc, Chișlaz, Mădăras.

Tabelul de mai jos prezintă o sinteză a principalilor parametrii din perimetrele geotermale importante din județul Bihor, inclusiv a potențialului energetic teoretic:

Tabel 7-4 Principalii parametrii din perimetrele geotermale importante din județul Bihor

Sistemul geotermal	Aria estimată (km ²)	Nr. de sonde	Adâncimea de forare (m)	Debitul exploatabil (L/s; m ³ /h)	Temp. resursei (°C)	Energia teoretică potențială (MWt)
Crișul Negru - Someș Săcuieni, Marghita, Ciumeghiu, Salonta, județele Bihor și Satu-Mare	3.570	18	1.500	148.533	77	29,14
Orașul Borș, județul Bihor	13	4	2.800	30.108	100	8,79
Municipiul Oradea, județul Bihor	77	12	2.800	151,5 545,4	83,8	34,1

Sursa: Sinteză – Studiu privind evaluarea potențialului energetic actual al surselor regenerabile de energie în România (solar, vânt, biomasă, microhidro, geotermie), identificarea celor mai bune locații pentru dezvoltarea investițiilor în producerea de energie electrică neconvențională, www.mimind.ro

Energia eoliană este sursa de energie cu cea mai rapidă dezvoltare la nivel mondial, în ultimul deceniu înregistrându-se progrese enorme în acest domeniu. Potențialul teoretic eolian național este de 23 TW/ an, iar potențialul tehnic amenajabil este estimat la 8 TW/ an. Deși au fost mai multe inițiative de acest tip în județul Bihor (Salonta, Cristior), puține investiții în parcurile eoliene s-au și concretizat. La nivelul județului sunt 3 centrale electrice eoliene care au contracte de racordare la sistemul național de energie electrică, respectiv în Aușeu – Borod, Salonta și Șuncuiuș. În aprilie 2013, a mai fost emis un aviz ATR pentru Centrala Electrică Eoliană Curcubata Mare, punct de racordare subteran în localitatea Băița.

Tabel 7-5 Puteri instalate în județul Bihor pe surse de energie

Sursa de energie	Putere din ATR (W)	Putere din CTR (W)	Putere totală (W)
Biogaz	2.000	637	2.637
Biomasă	0	2.978	2.978
Eoliană	11.500	73.600	85.100
Fotovoltaică	43.252	77.949	121.201
Geotermală	0	65	65
Hidro	0	5.882	3.882
TOTAL jud. Bihor	56.752	161.111	217.863

Sursa: www.transelectrica.ro, Puteri totale pe județe și tip de sursa de energie, iulie 2013

Cea mai mare parte a energiei regenerabile din România este produsă în acest moment în domeniul hidroenergetic. Din totalul acumulărilor existente la nivel național, cca. 144 au și scop hidroenergetic. În județul Bihor există două lacuri de acumulare cu scop hidroenergetic, respectiv: Tileagd și Lugașu²¹.

În prezent, prin Programul privind creșterea producției de energie din surse regenerabile, S.C. Global Arm S.R.L. Oradea derulează un proiect în domeniul energiei din surse regenerabile în valoare de 9.540.572,50 lei. Prin același program gestionat de Administrația Fondului de Mediu, S.C. Transgex S.A. Oradea a finalizat o investiție de 1.097.008,92 lei.

Municipiul Marghita are în derulare un proiect de 743.635,76 lei prin Programul privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire.

Prin Programul privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire gestionat de Administrația Fondului de Mediu, următoarele UAT-uri au fost finalizat o serie de proiecte de investiții în acest domeniu de activitate: Orașul Aleșd, Comuna Borș, Municipiul Salonta.

²¹ Strategia Energetică a României actualizată pentru perioada 2011-2020, Ministerul Economiei, Comerțului și Afacerilor, iulie 2012

Analiza SWOT în domeniul mediului și infrastructurii de mediu

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Varietatea și diversitatea ariilor protejate, a habitatelor naturale (reprezentative la nivel național și european) și a formelor geomorfologice (ex. relief carstic, ș.a.); • Număr mare de specii de floră și faună importante și protejate, inclusiv specii endemice; • Teritoriul județului este acoperit de păduri (în special foioase) în proporție de 27% din teritoriu • Existența surselor diversificate de alimentare cu apă potabilă (foraje, ape curgătoare, izvoare, acumulări); • Sisteme de monitorizare constantă a calității aerului; • Existența Masterplanului privind infrastructura de apă și apă uzată în județul Bihor; și a planului județean de gestiune a deșeurilor; • Resurse bogate de ape termominerale; • Existența în județ a unor organizații neguvernamentale active în domeniul mediului; • Număr considerabil de proiecte relativ variate pentru protecția biodiversității, educație ecologică, ș.a. implementate pe teritoriul județului (Phare, LIFE, GEF, POS Mediu, proiecte de cooperare transfrontalieră); • Număr suficient de resurse umane specializate în domeniu care lucrează cu organizațiile și instituțiile de profil din județ; • Existența unei grădini zoologice moderne în Oradea, care ar putea fi integrată în „circuitul” biodiversității din județ și care este un loc propice pentru educarea ecologică a populației. 	<ul style="list-style-type: none"> • Întârzieri în darea în folosință a unor investiții în infrastructura (alimentare cu apă, canalizare); • Acces limitat la rețele de canalizare sau alimentare cu apă; • Ineficiența/insuficiența valorificării apelor termale; • Sistemul de colectare selectivă a deșeurilor insuficient dezvoltat; • Lipsa documentațiilor de urbanism actualizate sau de amenajare a teritoriului pentru UAT-urile cu arii protejate (în special a unui PATZ pentru zona Parcului Natural Apuseni); • Acțiuni puține de protecție a naturii inițiate de autorități/ instituții publice locale sau județene; • Infrastructură foarte puțină sau inexistentă în ariile naturale protejate (iar cea care există este de cele mai multe ori inadecvată și nu respectă principiile infrastructurii verzi); • Arii naturale protejate (din care 13 situri Natura 2000) care nu sunt predate în custodie; • Habitate prioritare aflate în degradare (ex. cel de la 1 Mai, unele pășuni/ fânețe); • Propunerea și implementarea unor proiecte de infrastructură și amenajare teritorială care nu respectă legislația în domeniul mediului; • Inexistența planurilor de management pentru siturile Natura 2000 din județ; • Lipsa unui sistem integrat sau a unor acțiuni centralizate de monitorizare a biodiversității și stării acestora pe teritoriul județului (de unde și lipsa de date coerente și concludente cu privire la aceasta); • Inexistența unei baze de date GIS coerentă cu privire la ariile protejate și zonele mai importante pentru biodiversitate din județ; lipsa unei hărți de mediu la nivel de județ; • Nivel scăzut de informare și conștientizare cu privire la existența și importanța unor zone protejate/ecosisteme importante în rândul populației, instituțiilor, agenților economici, administrațiilor locale; • Implicare redusă a administrațiilor locale în managementul ariilor protejate din județ; • Număr redus de controale și amenzi pentru distrugerea biodiversității în județ.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Apartenența la un spațiu-cheie pentru biodiversitatea europeană, din mai multe puncte de vedere (România, Sud-estul Europei, Carpații) • Județul Bihor cuprinde câteva coridoare ecologice importante la nivel european (din care unul în special pentru păsări); • Existența unui patrimoniu cultural tradițional strâns legat de cel natural, care împreună formează un tot unitar; • Tendința de extindere a suprafeței ariilor naturale protejate în România și Europa; • Potențial pentru valorificarea surselor de energie regenerabilă; • Existența unor finanțări specifice și diverse pentru conservarea biodiversității, atât din partea Uniunii Europene cât și a altor state/organizații (Mecanismul SEE, Organizația Națiunilor Unite); • Posibilitatea continuării parteneriatelor transfrontaliere și a finanțării unor proiecte de acest tip; • Existența unor experiențe și know-how în domeniu, care pot fi valorificate; • Posibilitatea accesării fondurilor U.E și guvernamentale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Absența unor facilități bancare pentru finanțarea proiectelor în domeniul mediului; • Extinderea intravilanului, schimbarea categoriei de folosință a terenurilor agricole (practici curente) și industrializarea haotică; • Împădurirea zonelor naturale sau semi-naturale, introducerea de specii străine în zonele sălbatice din județ; • Deversarea apelor uzate în apele de suprafață fără epurare prealabilă (locuințe, agenți economici etc.) ceea ce duce la poluarea inclusiv a apelor subterane și afectează mediul din peșteri; • Degradarea ecosistemelor din cauza activității umane în general; • Construirea de noi drumuri și poduri fără a ține cont de biodiversitate, ducând la fragmentarea habitatelor; • Lucrările de amenajare a cursurilor de apă tip canal duc la distrugerea/ dispariția habitatelor conexe și împiedică circulația speciilor; • Extinderea și creșterea numărului de balastiere, cariere; • Modul de exploatare a pădurilor, lucrările silvice de proporții; • Mecanizarea excesivă în agricultură și folosirea îngrășămintelor chimice și a pesticidelor; • Degradarea solurilor prin procese de suprafață, în special ca urmare a defrișărilor - dar nu numai; • Apariția fenomenului de deșertificare în partea de vest a județului (8.126 ha de teren nisipos există deja la Valea lui Mihai, Săcuieni, Salonta); • Turismul necontrolat, în special în ariile naturale protejate sau cu mijloace motorizate neadecvate.

8. Capacitate administrativă

Județul Bihor este fragmentat într-un număr ridicat de unități administrativ – teritoriale, fapt ceea ce face din cooperarea pe orizontală, între autoritățile publice locale, o adevărată provocare.

Structurile de cooperare inter-comunală sunt relativ bine dezvoltate în județ, un exemplu de bună practică la nivel național fiind Asociația de dezvoltare intercomunitară Zona Metropolitană Oradea. Alte asocieri de acest tip manifestă un grad de activitate scăzut.

O altă formă de cooperare la nivel teritorial este reprezentată de Grupurile de Acțiune Locală, fiind înregistrate două astfel de inițiative în cadrul județului, selectate spre finanțare de către MADR

Asociații de dezvoltare intercomunitară

Asociațiile de dezvoltare intercomunitară (ADI) sunt forme asociative cu personalitate juridică, de drept privat, prin care autoritățile locale și județene pot colabora pentru derularea unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional și/ sau pentru furnizarea în comun de servicii publice.

Acest tip de asociere a fost introdus în România o dată cu Legea administrației publice locale nr. 215/ 2001, preluând modelul francez de cooperare inter-comunală. ADI-urile reprezintă un instrument de cooperare relativ nou, funcționând pe un cadru de reglementare încă incomplet. Legea 215/ 2001 prevede (Art. 11, paragraful (1)) că „Autoritățile administrației publice locale au dreptul ca, în limitele competențelor lor, să coopereze și să se asocieze cu alte autorități ale administrației publice locale din țară sau din străinătate, în condițiile legii”. Cu toate acestea, prevederile privind modalitatea de înființare și funcționare a acestor asocieri sunt insuficient detaliate, prin urmare ADI-urile funcționează în fapt conform Ordonanței 20/ 2000 cu privire la asociații și fundații.

Faptul că nu există un act normativ care să reglementeze în mod specific înființarea și funcționarea ADI-urilor, produce confuzii privind statutul, delimitarea componenței și a competențelor unor asemenea structuri și împiedică posibilitatea menținerii unei evidențe a acestui fenomen. Un studiu²² privind ADI-urile identifică următoarele legi cu relevanță pentru înființarea și funcționarea acestor structuri în România:

- Legea nr. 215/ 2001 a administrației publice locale;
- Legea nr. 286/ 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 215/ 2001;

²² Mizele intercomunalității în România: Evoluția fenomenului asociativ la nivelul administrației publice locale din România, Iorga, Elena, Marin, Monica, Institutul de Politici Publice, 2007: București.

- Legea nr. 246/ 2005;
- Legea cadru a descentralizării nr. 195/ 2006;
- Legea nr. 273/ 2006 privind finanțele publice locale;
- Legea nr. 51/ 2006 a serviciilor comunitare de utilități publice;
- OG nr. 26/ 2000 privind asociațiile și fundațiile.

Din datele identificate la nivelul județului Bihor a reieșit un număr de 14 Asociații de Dezvoltare Intercomunitară. Componenta acestora, obiectul de activitate și numărul partenerilor diferă.

Tabel 8-1 Asociații de dezvoltare intercomunitară în județul Bihor

Nr.	Denumire	Anul înființării	Localități – membre
1.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Ecoland Bihor	2010	Consiliul Județean Bihor, Săcuieni, Diosig
2.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Ecolect Group	2010	Consiliul Județean Bihor și majoritatea orașelor și comunelor din județul Bihor
3.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Zona Metropolitană Oradea	2005	Consiliul Local Oradea, Biharia, Borș, Cetariu, Nojorid, Oșorhei, Paleu, Sânmartin, Sântandrei
4.	Asociația de dezvoltare intercomunitară pentru serviciul de producere transport distribuție și furnizare de energie termică în sistem centralizat "Termoregio"	2012	Consiliul Local Oradea, Sînmartin
5.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Transregio	2012	Consiliul Local Oradea, Borș
6.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Reosal	2007	Biharia, Borș, Cetariu, Nojorid, Oșorhei, Paleu, Sânmartin, Sântandrei
7.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Uileac-Pocola	2008	Pocola, Uileac de Beiuș
8.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Ponor	2009	Bratca, Bulz
9.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Biharia-Sălard	2008	Biharia, Sălard
10.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Borod- Bulz	2010	Borod, Bulz
11.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Borod-Valcău de jos	2009	Borod, Valcău de Jos
12.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Tămășeu -Roșiori	2008	Tămășeu, Roșiori
13.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Valea Ghepeșului	2009	Spinuș, Brusturi
14.	Asociația de dezvoltare intercomunitară Viișoara -Boianu Mare	2008	Viișoara, Boianu

Sursa: prelucrare date din Registrul Asociațiilor și Fundațiilor

După cum este specificul acestui tip de asociație și asociațiile din județul Bihor sunt formate cu scopul dezvoltării și implementării de proiecte pe un anumit domeniu, în general pentru reabilitare sau îmbunătățire a funcționării unor servicii publice. Între tipurile de asociații de dezvoltare intercomunitară constituite în Bihor, distingem doar două asociații în care este membru și Consiliul Județean. Prima dintre acestea, ”Asociația de dezvoltare intercomunitară Ecoland Bihor” are drept scop implementarea proiectului “Instalație pentru producerea energiei electrice prin valorificarea resurselor energetice regenerabile- biomasă, în localitatea Săcueni” de către Consiliul Județean Bihor în parteneriat cu orașul Săcueni și comuna Diosig. Proiectul este în implementare, obținând acordul Agenției de Protecția Mediului Bihor.

A doua asociație în care este membru Consiliul Județean Bihor este ”Asociația de dezvoltare intercomunitară Ecolect Group” în care sunt asociate majoritatea localităților județului (orașe și comune). Asociația a fost constituită pentru implementarea proiectului „Sistem de Management Integrat al deșeurilor la nivelul județului ”, care include unificarea gestiunii serviciilor de colectare, transport, tratare și depozitare a deșeurilor municipale și locale. În această categorie a gestionării deșeurilor se înscrie și ”Asociația de dezvoltare intercomunitară Reosal”, cu scop de a gestiona serviciile de salubritate a localităților din Zona Metropolitană Oradea.

Formarea acestor asociații în scopul realizării unor proiecte de utilități și servicii publice apare ca o trăsătură comună în majoritatea ADI-urilor din județul Bihor. Asociația de dezvoltare intercomunitară pentru serviciul de producere transport distribuție și furnizare de energie termică în sistem centralizat ”Termoregio” are drept scop înființarea și derularea serviciului de producere, transport, distribuție și furnizare de energie termică în sistem centralizat pe teritoriul celor două localități membre. În același registru al serviciilor publice, primăria Oradea a înființat ”Asociația de dezvoltare intercomunitară Transregio” în asociere cu primăria Borș, în scopul îmbunătățirii calității și frecvenței transportului public între cele două localități.

Cea mai dezvoltată asociere intercomunală la nivelul județului este Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Oradea (ZMO). Aceasta reprezintă, de altfel, prima asociere la nivel metropolitan înființată în România în 2005, fiind dată frecvent ca exemplu de bună practică la nivel național. ZMO a desfășurat deja un număr semnificativ de proiecte prin intermediul Programului de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România sau prin programe de colaborare europene (INTERREG IV, URBACT II). Deși acest fapt relevă o capacitate ridicată de atragere de fonduri și reziliență profesională, de asemenea indică lipsa instrumentelor de finanțare disponibile la nivel național care să recunoască ariile funcționale ale aglomerațiilor urbane și care să faciliteze accesul la fonduri pentru investiții integrate.

Harta 8-1 Participarea UAT-urilor la asociații de dezvoltare intercomunitară

Participarea UAT-urilor la Asociații de Dezvoltare Intercomunitară

Sursa: Registrul asociațiilor

© geastrategy&consulting

Restul asociațiilor de tip ADI sunt formate exclusiv prin participarea a două autorități locale, în scopul implementării unor proiecte de interes local. Acesta este cazul asociațiilor de la punctele 7-14 ale tabelului de mai sus. Se poate observa de asemenea că zona de Nord a județului este cea mai activă în participarea în acest gen de asociații.

Asociații micro-regionale

Noțiunea de microregiune este utilizată în legislația românească cu referire la o arie ce prezintă o specificitate și omogenitate privind identitatea locală (cultural – istorică, spre exemplu Microregiunea Țara Hațegului²³), morfologică (spre exemplu Microregiunea Valea Nirajului²⁴) sau funcțională (spre exemplu Microregiunea Turistică Munții Bucegi, axată pe aria funcțională - turism) și poate reprezenta un teritoriu acoperind localități dintr-unul sau mai multe județe.

Ca formă de organizare în vederea implementării de proiecte comune de interes micro-regional, actorii locali ai unor asemenea teritorii pot opta pentru a se asocia sub forma unei asociații de dezvoltare intercomunitară, a unui grup de acțiune locală sau a unei asociații simple (organizație non-guvernamentală conform OG 26/ 2000).

Formele de asociere cel mai des întâlnite sunt asociațiile de dezvoltare intercomunitară și grupurile de acțiune locală (GAL). Diferența dintre aceste forme de organizare este reprezentată de tipologia membrilor asociații, precum și finanțările și programele suport la care acestea au acces. În cazul ADI-urilor, membrii asociații sunt reprezentați doar de autorități publice locale pe când în cazul GAL-urilor (ce guvernează teritoriile LEADER), membrii asociații numără și reprezentanți ai mediului privat (întreprinzători, cooperative agricole, grupuri de producători etc) și ai societății civile (ONG-uri, persoane fizice, etc.). Totodată, condițiile de eligibilitate stipulează ca la nivelul procesului decizional al unui GAL, reprezentanții mediului privat și ai societății civile trebuie să depășească ponderea de 50%, iar cei ai autorităților locale să reprezinte mai puțin de 50%.

În județul Bihor sunt înregistrate două GAL-uri, selectate de MADR spre finanțare.

Tabel 8-2 Grupuri de acțiune locală în județul Bihor

Nr.	Denumire	Teritoriu cuprins
1.	Asociația Grupul de Acțiune Locală Bihor de pe lângă frontiera cu Ungaria	Comune: Curtuișeni, Șimiani, Tarcea, Cherechiu, Buduslău, Abrănuț, Diosig, Ciuhoi, Chișlaz, Tăuteu, Roșiori, Sălard, Tămășeu, Biharia, Cetariu, Paleu, Borș. Orașe: Săcueni
2.	Asociația GAL Valea Crișurilor	Comune: Copăcel, Drăgești, Hidișelu de Sus, Ineu, Lăzăreni, Lugașu de Jos, Oșorhei, Săcădat, Tileagd, Vârciorog

Sursa: Lista Grupurilor de Acțiune Locală selectate de MADR și date de contact GAL, 2013, www.pndr.ro

²³ <http://www.tinutulpadurenilor-gal.ro/>

²⁴ <http://www.nyaradmente.ro/indexro.html>

Asociația Grupul de Acțiune Locală Bihor de pe lângă frontiera cu Ungaria²⁵ este o asociație activă, cu un calendar de depuneri proiecte lansat pentru anul 2013 pe diverse măsuri PNDR. Asociația a fost implicată în diverse conferințe și întâlniri organizate cu alți parteneri LEADER.

Asociația GAL Valea Crișurilor²⁶ s-a format încă din 2009 prin asocierea a 15 entități, constând în 5 parteneri publici și 10 reprezentanți ai mediului de afaceri. Structura parteneriatului este generoasă în prezent, implicând atât reprezentanți ai mediului public, ai sectorului privat, dar și ai societății civile. Asociația este activă, lansând variate măsuri în cursul anului 2012 și 2013, de la susținerea micilor fermieri și a produselor agricole, până la susținerea dezvoltării turismului.

Analiza SWOT în domeniul capacității administrative

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Zona metropolitană deosebit de activă, exemplu de bune practici la nivel național de colaborare inter-comunală la nivel metropolitan; • Număr relativ ridicat de structuri asociative, ceea ce denotă interesul spre colaborare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentarea județului în 101 UAT conduce la dezechilibre majore între localități din punct de vedere al capacității administrative; • Lipsa exercițiului și, de multe ori, a deschiderii spre colaborare inter-comunală.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Se preconizează suplimentarea fondurilor pentru creșterea capacității administrative pentru perioada următoare de finanțare; • Interes crescut din partea autorităților centrale în a susține dezvoltarea de structuri de cooperare inter-comunală; • Posibilitatea schimburilor de experiență cu structuri similare din Ungaria sau alte state din proximitate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Deficiențe legislative în ceea ce privește finanțarea și funcționarea structurilor de colaborare între autorități publice (ex. lipsa unei legi care să sprijine și faciliteze funcționarea structurilor intercomunale); • ZMO nu are un cadru de guvernare favorabil la nivel național (ex. cadru legislativ care să recunoască ariile funcționale urbane) care să faciliteze accesul la fonduri pentru investiții integrate; • Blocarea/ne-exploatarea la maxim a avantajelor colaborării inter-instituționale dată fiind interferența politică; • Instrumente fiscale slab dezvoltate pentru a sprijini activitățile generatoare de venit în cadrul primăriilor.

²⁵ <http://www.galbihor.ro/index.php/gal-bihor>

²⁶ <http://www.galvaleacrisurilor.ro/>

9. Contribuția la obiectivele orizontale

Egalitatea de șanse

Egalitatea de șanse este o valoare comună atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul României. Respectarea principiului egalității de șanse reprezintă atât o condiție cât și un principiu de lucru esențial pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare economică și socială a Uniunii Europene. În acest sens, autoritățile publice centrale și locale din România au căutat să transpună principiul egalității de șanse atât în documente strategice cât și programe și proiecte concrete implementate la nivel național și local. Astfel de acțiuni sunt necesar a fi continuate în implementarea noii Politicii de Coeziune vizând perioada 2014-2020.

Drept urmare, Strategia pentru dezvoltare durabilă a județului Bihor 2014-2020 va avea în vedere acordarea unei atenții deosebite promovării principiului respectării egalității de șanse, prin acțiuni menite să valorifice și să încurajeze promovarea diversității capitalului uman, fără discriminări legate de rasă, origine etnică, religie și credință, orientare sexuală sau vârstă, condiție de sănătate/ dizabilități.

Principiul egalității de șanse este cu atât mai relevant la nivelul județului Bihor dată fiind diversitatea etnică și religioasă a județului, prezentată în cadrul capitolului 5 al prezentei analize.

Dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă, urmărit pe tot parcursul realizării Strategiei de dezvoltare durabilă a județului Bihor, se referă, conform definiției Comisiei Brundtland, la un model specific de dezvoltare, care satisface cerințele prezente, fără a compromite șansa generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Dezvoltarea durabilă este expresia unui echilibru între creșterea economică sustenabilă, coeziunea socială și înfruntarea provocărilor demografice și dimensiunea ecologică.

Urmând îndeaproape principiile aplicate în Strategia Uniunii Europene Europa 2020 precum și alte documente programatice în domeniu, precum Agenda 21, Acordul de la Copenhaga (2009) sau recomandările OECD și ONU privind îmbunătățirea indicatorilor de viață (socio-economici), strategia va aborda într-o manieră integrată problemele economice, sociale și de protecție a mediului de la nivelul județului, având drept scop asigurarea unei dezvoltări eficiente din punct de vedere economic, echitabile din punct de vedere social și sustenabile din punct de vedere al conservării mediului.

Dezvoltarea durabilă în contextul județului Bihor are o relevanță suplimentară dată fiind bogăția patrimoniului natural al județului – resurse naturale de subsol, arii protejate, biodiversitate, ș.a. Analiza diagnostic a reliefat deja situații în care s-a manifestat o tensiune –

Într-o oarecare măsură firească - între acțiunile de exploatare, valorificare sau preservare a resurselor județului. Spre exemplu, supra-exploatarea resurselor de ape minerale termale ale stațiunilor Băile 1 Mai și Felix care a dus la scăderea proprietăților acestora, echilibrul firav între a construi pentru a încuraja și susține fluxul de turiști în Parcul Natural Apuseni vs a prezerva mediul natural, ș.a.m.d. În toate aceste cazuri, integrarea principiului dezvoltării durabile presupune o mai bună înțelegere unor riscuri și planificare/ coordonare a activităților diverșilor actori implicați, ceea ce permite atât valorificarea resurselor amintite în beneficiul dezvoltării economice locale, cât și preîntâmpinarea epuizării sau degradării iremediabile ale acestora.

Societate informațională

Promovarea societății informaționale este un obiectiv major al Uniunii Europene, unul din cei șapte piloni ai strategiei Europa 2020 care stabilește obiective de creștere a Uniunii Europene (UE) până în 2020. Documentul strategic care vizează acest domeniu este intitulat Agenda digitală și propune o mai bună exploatare a potențialului tehnologiilor informației și comunicării (TIC), pentru a favoriza inovarea, creșterea economică și progresul.

Tehnologia informației și a comunicațiilor sunt percepute a fi esențiale pentru creșterea eficienței și impactului atât a agenților economici cât și a instituțiilor publice. Prin Strategia de dezvoltare a județului Bihor, se propun dezvoltarea și adoptarea la scară largă a instrumentelor TIC menite să crească eficiența actului de guvernare, calitatea serviciilor publice și să faciliteze transparența și promptitudinea activității autorităților locale. Exemple de inițiative alinate acestui deziderat amintim adoptarea de instrumente de e-guvernare, instrumente de digitizare și îmbunătățire a evidenței și managementului terenurilor, ș.a.

10. Analiza SWOT generală

Puncte tari	Puncte slabe
Elemente de dezvoltare economică	
<ul style="list-style-type: none"> • Poziția favorabilă a județului Bihor, la granița cu Ungaria, conferă județului un rol de "județ-poartă" și oportunități pentru mobilitatea forței de muncă și accesarea piețelor externe (central și vest-europene); • Potențial de conectare ridicat către statele din centrul și vestul Europei asigurată de rețeaua de transporturi auto și rețeaua feroviară (5 puncte de trecere a frontierei); • Arii de specializare bine conturate, stabile sau în creștere și cu relevanță la nivel național (ex. industria ITC, industria de încălzăminte ș.a.); • Resurse naturale variate și bogate, inclusiv în materie de diversitate a reliefului și condițiilor climaterice ce sunt adecvate diferitelor activități agricole și/sau industriale; • Asociativitate și producție în activități agricole relativ ridicată; • Centru universitar dezvoltat cu specializări diverse (ex. specializările tehnologia informației, inginerie și management, medicină și farmacie sunt printre cele mai căutate); • Bazin de forță de muncă extins și calificat în domenii diverse; • Potențial de dezvoltare a turismului foarte ridicat date fiind numeroasele resurse naturale și de patrimoniu adecvate activităților turistice și de agrement; • Proximitatea unui bazin de potențiali turiști extins (ex. Budapesta și alte zone urbane din Ungaria, centre urbane mari din România precum Cluj Napoca și Timișoara, ș.a.) • Interes crescut pentru turiști, indicat de numărul de turiști în creștere; • Posibilitatea de a corela mai multe tipuri de turism, bazat pe resurse variate, maximizând durata de ședere și veniturile ce ar putea fi generate din acestea. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zone din județ cu o bază economică mono-industrială, manifestând dependență de un număr limitat de domenii de activitate / agenți economici; • Localizarea agenților economici concentrată aproape exclusiv pe considerente de cost al forței de muncă și nu de avantaje competitive locale; • Conectivitate relativ redusă la piața internă națională, dată fiind poziția în extremitatea de nord-vest a țării (și implicit distanțele ridicate față de celelalte regiuni) și lipsa unei infrastructuri de tranzit rapid (ex. autostrăzi, căi ferate modernizate, ș.a.); • Infrastructura rutieră, feroviară, aeriană insuficient modernizată și cu o capacitatea portantă în mare parte depășită ceea ce blochează preluarea traficului din Ungaria spre România; • Județul nu dispune de drumuri rapide sau de autostrăzi și centuri ocolitoare (doar parțial la Oradea); • Inexistența facilităților de transport intermodal auto – feroviar și/sau feroviar – auto; • Rețeaua feroviară neelectrificată și prin urmare ne-exploatată la întregul potențial. • Disparități considerabile de dezvoltare în cadrul județului, cea mai mare parte a activității economice fiind aglomerată în ZMO; • Centre urbane secundare de dimensiuni mici și cu o dezvoltare și diversificare economică limitată; • Oferta universitară și infrastructură de CDI insuficient dezvoltată pentru exigențele pieței; • Infrastructură rutieră deficitară, ceea ce descurajează localizarea investitorilor și împiedică/generează costuri suplimentare în circulația mărfurilor; • Coordonare redusă în ceea ce privește promovarea destinațiilor de turism din județ și dezvoltarea unor pachete integrate pentru turiști; • Accesibilitate scăzută către zonele cu potențial turistic ale județului, dată fiind infrastructura rutieră parțial modernizată, lucrări de amenajare a siturilor turistice limitate și signaletică foarte puțin dezvoltată; • Structuri de primire turistică și conexe (restaurație, spații destinate organizării de evenimente de afaceri, etc) insuficiente; • Slaba accesibilitate prin mijloace de transport alternative (transport în comun, piste de biciclete, etc).

Elemente de dezvoltare socială și calitatea vieții

- Infrastructură socială, educațională și de sănătate relativ dezvoltată și uniform distribuită în cadrul județului;
- Sistem de învățământ cu rezultate bune din punct de vedere al gradului de cuprindere și al ratei de promovabilitate;
- Nivel ridicat de asociativitate la nivel local, sector ONG bine dezvoltat;
- Diversitate a promotorilor serviciilor de asistență socială, proces avansat de externalizare a serviciilor sociale demarat de DGASPC Bihor;
- Colaborare între autoritățile publice locale dezvoltată, atât la nivelul zonei metropolitane Oradea, cât și la nivel transfrontalier, în cadrul Euroregiunii Bihor - Hajdu Bihor.
- Rata de ocupare scăzută, în special din cauza restructurării din industria extractivă și prelucrătoare, dar și efectele de contracție economică pe fondul crizei din 2008 – 2010;
- Scădere demografică declanșată de numeroși factori ce acționează concomitent (ex. accesibilitate scăzută, declin economic, migrație externă, spor natural negativ, ș.a.);
- Grad redus de acoperire cu servicii edilitare (canalizare, alimentare cu apă, energie termică, ș.a.);
- Dificultăți în integrarea socio-profesională a grupurilor dezavantajate.

Elemente de mediu

- Existența Masterplanului privind infrastructura de apă și apă uzată în județul Bihor;
- Existența unui plan județean de gestiune a deșeurilor;
- Sisteme de monitorizare constantă a calității aerului;
- Existența surselor diversificate de alimentare cu apă potabilă (foraje, ape curgătoare, izvoare, acumulări);
- Existența resurselor bogate de ape termominerale;
- Varietatea și diversitatea habitatelor naturale (reprezentative la nivel național și european) și a speciilor de floră și fauna protejate;
- Bogăția reliefului carstic, în toate formele sale;
- Existența a numeroase organizații neguvernamentale active în domeniul mediului în județ;
- Număr considerabil de proiecte relativ variate pentru protecția biodiversității care au fost implementate pe teritoriul județului (dezvoltate în cadrul unor programe precum Phare, LIFE, GEF, POS Mediu, PO HU - RO);
- Realizarea de schimburi de experiență cu regiuni similare din alte țări și creșterea capacității instituțiilor implicate în protecția și valorificarea mediului din județ (ex. Consiliul Județean Bihor, Administrația Parcului
- Deficiențe în gestiunea, sortarea și depozitarea deșeurilor; sistem de colectare selectivă a deșeurilor insuficient dezvoltat;
- Acțiuni insuficiente de protecție a naturii inițiate de autorități/ instituții publice locale sau județene;
- Infrastructură foarte puțină sau inexistentă în ariile naturale protejate (iar cea care există este de cele mai multe ori inadecvată și nu respectă principiile infrastructurii verzi);
- Arii naturale protejate (din care 13 situri Natura 2000) care nu sunt predate în custodie; habitate prioritare aflate în degradare (ex. Lacul cu Nuferi din Stațiunea 1 Mai, unele pășuni/ fânețe);
- Propunerea și implementarea unor proiecte de infrastructură cu risc de periclitate a ecosistemelor (ex. amenajarea malurilor râului Crișul Repede, stațiune turistică pe Platoul Padiș și la Vârtop etc.);
- Inexistența planurilor de management pentru siturile Natura 2000 din județ;
- Lipsa unui sistem integrat sau a unor acțiuni centralizate de monitorizare a biodiversității și stării acesteia pe teritoriul județului (de unde și lipsa de date coerente și concludente cu privire la aceasta);
- Insuficiența utilizării unor instrumente ce ar putea crește eficiența și impactul activităților de monitorizare și control (ex. baze de date GIS, ș.a.);
- Nivel scăzut de informare și conștientizare cu privire la existența și importanța unor zone protejate/ecosisteme importante în rândul populației, instituțiilor, agenților economici, administrațiilor locale;

<p>Natural Apusenii, ș.a.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Implicare redusă a administrațiilor locale în managementul ariilor protejate din județ; • Număr redus de controale și amenzi pentru distrugerea biodiversității în județ; • Capacitate redusă de atenuare și prevenire a impactului negativ al turismului (ex. proliferarea deșeurilor, dezvoltare imobiliară necontrolată etc.).
Oportunități	Amenințări
Elemente de dezvoltare economică	
<ul style="list-style-type: none"> • Oportunități de finanțare din ciclul următor de programare (2014 – 2020) pentru o paletă foarte variată de investiții necesare pentru județ; • Posibilități de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii județene prin instrumentele structurale, BEI, etc; • Atenție sporită în ceea ce privește susținerea centrelor urbane mari în perioada următoare de programare sau a unor domenii relevante pentru județ (spre ex. relansarea pomiculturii); • Existența unor proiecte de investiții anunțate în cadrul județului (ex. exploatarea petrolului, continuarea investițiilor în industria producătoare de componente electronice, etc); • Adaptabilitatea rețelei de drumuri forestiere și de exploatare spre a putea fi utilizate ca și căi de acces și drumuri turistice, necesitând un efort investițional scăzut; • Creșterea interesului pentru turism balnear, montan/de aventură și agroturism în Europa; • Suplimentarea preconizată a fondurilor pentru creșterea capacității administrative pentru perioada următoare de finanțare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dependența unor investiții extrem de importante pentru mediul de afaceri (dar nu numai) de decizii și priorități stabilite la nivel central (spre ex. investiții în infrastructura rutieră); • Evoluția pe piețe externe a unor industrii importante pentru județ (conferința de pe piețe asiatice în industria textilă, de confecții și încălțăminte) care ar putea duce la relocarea din județul Bihor a investitorilor străini; • Condiții ce favorizează creșterea discrepanțelor de dezvoltare din cadrul județului (spre exemplu, acces mai redus al localităților mici la finanțări, limitarea tipurilor de proiecte eligibile, etc.); • Zona metropolitană Oradea nu are un cadru de guvernare favorabil la nivel național (inexistența unui cadru legislativ care să recunoască ariile funcționale ale aglomerațiilor urbane) și care să faciliteze accesul la fonduri pentru investiții integrate; • Blocarea/ ne-exploatarea la maxim a avantajelor colaborării inter-instituționale dată fiind interferența politică; • Instrumente fiscale slab dezvoltate pentru a sprijini activitățile generatoare de venit în cadrul primăriilor.
Elemente de dezvoltare socială și calitatea vieții	
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea multor programe de finanțare pentru susținerea proiectelor de educație, dezvoltare socială ș.a.; • Dezvoltarea parteneriatelor public-privat și optimizarea soluțiilor de externalizare în furnizarea serviciilor de asistență socială; • Investiții în tehnologizarea și informatizarea serviciilor sociale – colectare date, monitorizare etc., având potențialul de a crește impactul și eficiența acestora. 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea raportului de dependență socială, ceea ce periclitează sustenabilitatea sistemului de redistribuție prin pensii și prestații socială; • Fenomenul de brain drain din sistemul de sănătate și extinderea lui la alte sectoare sociale; • Lipsa de politici eficiente de integrare a persoanelor afectate de excluziune socială; • Fenomenul de brain drain cauzat de disponibilitatea mai multor oportunități de ocupare în alte regiuni/orașe din regiune.

Elemente de mediu

- Apartenența la un spațiu-cheie pentru biodiversitatea europeană, din mai multe puncte de vedere (România, Sud-Estul Europei, lanțul Munților Carpații);
- Tendința de extindere a suprafeței ariilor naturale protejate în România și Europa;
- Existența unor finanțări specifice și diverse pentru conservarea biodiversității, atât din partea Uniunii Europene cât și a altor state/organizații (Mecanismul SEE, Organizația Națiunilor Unite);
- Posibilitatea continuării parteneriatelor transfrontaliere și a finanțării unor proiecte de acest tip;
- Dezvoltarea cunoașterii și a politicilor de sprijin în domeniu de la nivel de UE.
- Cadru instituțional incoerent și precar, din punct de vedere al capacității și rolurilor, în ceea ce privește protecția mediului, prevenția și contracararea efectelor negative ale activității umane;
- Proliferarea îngrășămintelor chimice și a pesticidelor, și mecanizarea excesivă în agricultură și folosirea;
- Manifestarea unor fenomene în contextul schimbărilor climatice precum cel de deșertificare în partea de vest a județului (8.126 ha de teren nisipos există deja la Valea lui Mihai, Săcuieni, Salonta);
- Creșterea interesului pentru turism cu mijloace motorizate (motociclete, mașini de teren, ATV, snow mobile) în zonele sălbatice și în arii protejate.

Anexe

Anexa 1: Lista organizațiilor participante la întâlniri și vizite de consultare

Nr. Crt.	Organizații cu care au avut loc întâlniri/discuții directe	Data întâlnirii
1	Direcții din cadrul Consiliului Județean Bihor: Direcția Economică, Direcția Tehnică, Direcția Direcția de Dezvoltare și Implementare Proiecte, Autoritatea Județeană de Transport, Instituția Arhitectului Șef	
2	Prefectură Bihor - Compartimentul Afaceri Europene și Relații Internaționale	04.09.2013
3	Direcția de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor	11.07.2013
4	Inspectoratul Școlar Bihor	10.07.2013
5	ADR Nord Vest, Birou județean Bihor	10.07.2013
6	Muzeul Tarii Crișurilor	11.07.2013, 02.09.2013
7	Administrația Parcului Natural Apuseni	08.07.2013, 03.09.2013
8	Parcul Industrial Euro Business Oradea, Primăria Oradea	11.07.2013
9	Primăria Oradea / Zona Metropolitană Oradea	10.07.2013
10	Biroul de Cooperare Transfrontalieră HU - RO	11.07.2013
11	Primăria Ștei	08.07.2013
12	Primăria Vașcău	08.07.2013
13	Primăria Beiuș	08.07.2013
14	Primăria Aleșd	12.07.2013
15	Primăria Aușeu	12.07.2013
16	Primăria Municipiului Marghita	12.07.2013
17	Primăria Salonta	12.07.2013
18	Primăria Avram Iancu	12.07.2013
19	Primăria Săcueni	12.07.2013
20	Habitat pentru Umanitate	08.07.2013
21	Centrul pentru Aree Protejate și Dezvoltare Durabilă – Bihor (CAPDD Bihor)	03.09.2013
22	Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale	4.09.2013
23	Universitatea din Oradea	03.09.2013
24	Facultatea de Geografie, Universitatea din Oradea	04.09.2013
25	Fundația Euroregiunea Bihor-Hajdu-Bihar	04.09.2013
26	Direcția Agricolă Bihor	04.09.2013
27	Asociația Firmelor Bihorene	02.09.2013
28	CarpatcFUN	03.09.2013
29	Regia Autonomă Aeroportul Oradea	02.09.2013
30	Agenția pentru Protecția Mediului Bihor	03.09.2013
31	Coaliția STRONG	03.09.2013
32	Fundația Ruhama	11.07.2013
33	Fundația Therranova	12.07.2013
34	Petrom – Diviza Nord Vest (Suplacu de Barcău)	04.09.2013
35	Administrația Bazinală de apă Crișuri	02.09.2013
36	Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Bihor	04.09.2013

La organizațiile de mai sus se adaugă instituțiile/organizațiile și firmele participante la cele patru întâlniri consultative pe teme competitivitatea economică, calitatea vieții, capacitate administrativă și patrimoniu și turism organizate în iulie 2013.

Anexa 2. Evoluția PIB în cadrul Regiunii Nord Vest

Teritoriu de referință	PIB (mil lei)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bihor	4.686	5.864	7.353	8.007	9.475	11.489	13.423	12.751	13.345
Bistrita-Nasaud	1.696	2.242	2.716	3.424	4.086	4.976	5.948	6.028	5.644
Cluj	5.901	7.639	9.712	11.505	13.559	18.021	20.400	20.326	21.164
Maramures	2.579	3.278	4.290	4.834	5.932	7.013	8.141	8.220	8.483
Satu Mare	2.265	2.859	3.631	4.006	4.700	5.342	6.308	6.182	6.186
Salaj	1.313	1.833	2.151	2.547	3.054	3.884	4.419	4.393	4.469
Regiunea NORD-VEST	18.439	23.715	29.853	34.323	40.806	50.724	58.639	57.900	59.293
TOTAL - România	152.017	197.428	247.368	288.955	344.651	416.007	514.700	501.139	523.693

Sursă date: INS Tempo

Anexa 3. Topul județelor în funcție de PIB (2010)

Nr	Teritoriu de referință	PIB (mil lei)	Nr (cont.)	Teritoriu de referință	PIB (mil lei)
	TOTAL - România	523693,3			
1	Municipiul București	118716,80	22	Maramures	8483,10
2	Timis	25378,10	23	Buzau	7820,90
3	Constanta	21183,40	24	Valcea	7361,80
4	Cluj	21164,40	25	Neamt	7190,30
5	Prahova	18200,30	26	Olt	7077,60
6	Brasov	17741,00	27	Caras-Severin	6658,60
7	Arges	16601,70	28	Braila	6223,80
8	Iasi	16122,80	29	Satu Mare	6186,30
9	Dolj	13482,80	30	Harghita	5855,30
10	Bihor	13345,40	31	Vrancea	5747,60
11	Ilfov	12862,40	32	Bistrita-Nasaud	5644,40
12	Bacau	12134,60	33	Teleorman	5585,60
13	Arad	11549,80	34	Botosani	5464,80
14	Sibiu	11547,60	35	Calarasi	5382,20
15	Galati	10962,70	36	Giurgiu	5274,20
16	Mures	10861,70	37	Ialomita	4821,90
17	Dambovita	10248,90	38	Vaslui	4796,60
18	Suceava	9959,90	39	Salaj	4468,90
19	Gorj	9731,60	40	Tulcea	4401,10
20	Hunedoara	9396,80	41	Mehedinti	4287,40
21	Alba	9275,40	42	Covasna	3839,10

Sursă date: INS

Anexa 4. Balanța comerțului exterior (2012) pe categorii de produse

Categorie bunuri	Volumul exporturilor (mii eur)	Volumul importurilor (mii eur)
Masini, aparate si echipamente electrice; aparate de inregistrat sau de reprodus sunetul si imaginil	1.121.664	983.033
Incaltaminte, palarii, umbrele si articole similare	344.641	107.491
Marfuri si produse diverse	112.238	44.316
Materii textile si articole din acestea	105.172	118.138
Animale vii si produse animale	46.888	48.571
Metale comune si articole din acestea	43.461	108.448
Produse alimentare, bauturi, tutun	39.781	112.422
Produse vegetale	39.008	51.501
Mijloace de transport	33.963	52.501
Materiale plastice, cauciuc si articole din acestea	26.078	115.389
Produse ale industriei chimice si ale industriilor conexe	24.730	72.871
Produse de lemn, pluta si impletituri din nuiele	22.910	21.871
Pasta de lemn, deseuri de hartie sau de carton; hartie si carton si articole din acestea	19.092	36.208
Piei crude, piei tabacite, blanuri si produse din acestea	10.628	98.541
Instrumente si aparate optice, fotografice, cinematografice, de masura, de control sau precizie, instrume	9.709	14.382
Articole din piatra, ciment, ceramica, sticla si din alte materiale similare	5.289	29.332
Grasimi si uleiuri animale sau vegetale	3.045	6.843
Alte produse nenominalizate in alta parte	1.118	1.837
Produse minerale	1.088	16.263

Sursă date: INS

Anexa 5. Detalierea categoriilor de arii protejate declarate la nivel național și județean din județul Bihor

Categoriile de arii protejate (dintre cele declarate la nivel național):

- 3 monumente naturale geologice și geomorfologice: Pietrele Galbenei, Piatra Bulzului, Izbulul intermitent de la Călugări
- 18 monumente naturale speologice: Ghețarul Focul Viu PN-F – Parc Apuseni, Avenul Bortigului – Parc Apuseni, Avenul Câmpeneasa cu Izbulul Boiu, Peștera Ciurului Ponor, Peștera Ciurului Izbul, Peștera Osoiu, Peștera Urșilor Chișcău – Parc Apuseni, Peștera Vântului, Peștera lui Micula – Parc Apuseni, Peștera Gălăseni, Peștera Vacii, Peștera Grust, Peștera Igrita, Peștera Farcu, Peștera Toplița, Peștera din Piatra Ponorului, Peștera Smeilor de la Onceasa, Complexul Carstic din Valea Ponorului, Sistemul Carstic Peștera Cerbului – Avenul cu Vacă
- 1 rezervație naturală geologică și geomorfologică: Groapa Ruginoasă Valea Seacă – Parc Apuseni
- 3 rezervații naturale speologice: Peștera Meziad; Peștera Urșilor, Peștera cu Apă din Valea Leșului
- 13 rezervații naturale botanice: Vârful Buteasa, Molhasurile din Valea Izbuclor, Fâneața Inzvoarelor Crișul Pietros, Fâneața Valea Roșie, Pădurea cu narcise din Oșorhei, Vârful Cârlița – Parc Apuseni, Pârâul Petea, Dealul Pacău, Poiana cu narcise de la Goroniște, Piatra Grăitoare, Valea Iadului, Pășunea cu Corynephorus de la Voievozi, Complexul hidrografic Valea Rece
- 16 rezervații naturale mixte: Cetățile Ponorului PN-F – Parc Apuseni, Valea Galbenei – Parc Apuseni, Valea Sighiștelului – Parc Apuseni, Pietrele Boghii – Parc Apuseni, Săritoarea Bohodeiului – Parc Apuseni, Cetatea Rădesei – Parc Apuseni, Poiana Florilor – Parc Apuseni, Platoul Cartis Padiș – Parc Apuseni, Depresiunea Balileasa – Parc Apuseni, Groapa de la Bârsa – Parc Apuseni, Vârful Biserica Moțului – Parc Apuseni, Platoul Cartis Lumea Pierdută, Ferice Plai și Hoancă, Defileul Crișul Repede, Defileul Crișului Negru la Borz, Lacul Cicoș
- 8 rezervații naturale paleontologice: Gruiul Pietrii, Calcarele tortoniene de la Miheleu, Locul fosilifer de pe Dealul Șomleului, Calcarele tortoniene de la Tășad, Locul fosilifer din Valea Lionii – Pestis, Lentila 204 Brusturi Cornet, Calcarele cu hippuriți din Valea Crișului, Locul fosilifer de la Cornișel
- 2 rezervații naturale zoologice: Colonia de păsări de la Pădurea Rădvări, Izvoarele mezotermale.

Categoriile de arii protejate declarate la nivel județean:

- 1 rezervație naturală zoologică;
- 1 rezervație naturală geologică și geomorfologică;
- 11 rezervații naturale botanice (parcurile dendrologice).